

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
EKONOMIKOS KATEDRA**

Vytautė ŠAUČŪNAITĖ

Finansų ir investicijų ekonomikos studijų programos studentė

**EUROPOS SAJUNGOS 2007 – 2013 M. PARAMOS
POVEIKIO VERSLO SEKTORIUI VERTINIMAS**

Magistro darbas

Šiauliai, 2016

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
EKONOMIKOS KATEDRA

Vytautė ŠAUČŪNAITĖ

**EUROPOS SAJUNGOS 2007 – 2013 M. PARAMOS
POVEIKIO VERSLO SEKTORIUI VERTINIMAS**

Magistro darbas

Ekonomika (L100)

Darbo vadovė:

**Prof. dr. Daiva BERŽINSKIENĖ-
JUOZAINIENĖ**

Teigiū, kad magistro darbas, kurį teikiu ekonomikos studijų krypties magistro kvalifikaciniam laipsniui įgyti yra originalus autorinis darbas.

(Studento parašas)

Šaučūnaitė, V. (2016). Europos Sąjungos 2007 – 2013 m. paramos poveikio verslo sektoriui vertinimas: universitetinių antros pakopos studijų finansų ir investicijų ekonomikos programos baigiamasis darbas / baigiamojo darbo vadovas prof. dr. D. Beržinskienė - Juozainienė. Šiaulių universitetas, Ekonomikos katedra. 109 p. (120 p.).

SANTRAUKA

Magistro darbe analizuojamas Europos Sąjungos struktūrinių fondų 2007 – 2013 m. paramos poveikis verslo sektoriui. Pagrindinis darbo tikslas įvertinti Europos Sąjungos paramos poveikį verslo sektoriui. Keliami hipotezė, kad įmonės pasinaudodamos Europos Sąjungos struktūrinių fondų parama gali padidinti savo įmonės pardavimus. 2007-2013 metais iš ES struktūrinių fondų verslui skiriama net 11 mlrd.Lt. Šios lėšos yra skiriamos verslumo skatinimui, įmonių produktyvumo didinimui, įmonių augimui ir plėtrai, ypatingą dėmesį skiriant mažų ir vidutinių įmonių plėtros potencialui didinti. Verslas tai vienas iš svarbiausių ekonomikos augimo veiksnių, turintis esminį poveikį bendrai Lietuvos ūkio raidai, naujų darbo vietų kūrimui ir socialiniam stabilumui. Smulkios, vidutinės ir stambios įmonės – dinamiškiausia, nuolat besikeičianti įmonių grupė, turinti lemiamą įtaką ekonominiam augimui ir socialinių santykių stabilumui. Darbo tikslo įgyvendinimui apibūdinami ES paramos tikslai, principai, probleminiai aspektai. Pateikiamas Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos 2007 - 2013 m. įsisavinimas ir ES paramos 2007 - 2013 m. priemonės verslo sektoriams. Apskaičiuojami ir pateikiami įmonių (AB “Alita“, AB “Pieno žvaigždės“, AB “Žemaitijos pienas“, AB “Utenos trikotažas“, AB “Snaigė“, AB “Vilkyškių pieninė“, UAB “Gintaro baldai“ ir AB “Grigiškės“) finansiniai struktūriniai rodikliai, apskaičiuojami rodiklių pokyčiai, įvertinama atskirai kiekviena tiriama įmonė, įvertinama kaip kito įmonių finansiniai rodikliai prieš ir po ES struktūrinių fondų paramos gavimo. Pagal sukurtą sudedamojo vertės indekso formulę apskaičiuojamos ir įvertinamos įmonių vertės prieš ir po ES struktūrinių fondų paramos gavimo. Pateikiamos išvados, koks ES struktūrinių fondų paramos poveikis aštuonioms verslo įmonėms. Darbo rezultatai gali būti reikšmingi tiriamoms įmonėms t.y. AB “Alita“, AB “Pieno žvaigždės“, AB “Žemaitijos pienas“, AB “Utenos trikotažas“, AB “Snaigė“, AB “Vilkyškių pieninė“, UAB “Gintaro baldai“ ir AB “Grigiškės“, taip pat toms įmonėms, kurios planuoja teikti paraišką ES paramos gavimui.

Saucunaite, V. (2016). Evaluation of the impact of 2007 – 2013 years European Union Support to business sector: Final Work of Master of Finance and Investment Economics Studies / research advisor: prof. dr. D. Berzinskiene - Juozainiene. Siauliai University, the Department of Economics. 109 p. (120 p.).

SUMMARY

Master's thesis analyzes the European Union's structural funds for 2007 - 2013. support for the business sector. Main purpose is to assess the impact of European Union support for the business sector. Hypothesis that companies taking advantage of European Union structural funds can increase your company's sales. In 2007-2013 from the EU Structural Funds allocated to the business even 11 mlrd.Lt. These funds are allocated to the promotion of entrepreneurship, improving business productivity, business growth and development, with particular emphasis on small and medium-sized enterprise development potential. Business is one of the most important factors of economic growth, with a substantial impact on the overall Lithuanian economic development, job creation and social stability. Small, medium and large enterprises - dynamic, constantly changing group of companies, which has a decisive impact on economic growth and social stability of their relationship. Work apibūdinamas the objective of EU support for the objectives, principles, problematic aspects. The European Union structural funds for 2007 - 2013. Mastering and EU support for 2007 - 2013. for the business sector. Calculated and presented in enterprises (AB "Alita", AB "Pieno zvaigzdes", AB "Zemaitijos pienas", AB "Utenos trikotazas", AB "Snaige", AB "Vilkyskiu pienine", UAB "Gintaro baldai" and AB "Grigiskes") financial ratios, calculated indices, assessed individually for each company investigated, evaluated as other corporate financial indicators before and after the EU structural funds received. According to the value created by a component index formulas, relative indicators, calculated and measured values, before and after the EU structural funds received. The conclusions, which the EU Structural Funds impact of eight businesses. The results may be relevant to the investigated companies which AB "Alita", AB "Pieno zvaigzdes", AB "Zemaitijos pienas", AB "Utenos trikotazas", AB "Snaige", AB "Vilkyskiu pienine", UAB "Gintaro baldai" and AB "Grigiskes", as well as those companies that plan to apply for EU support.

TURINYS

ĮVADAS	10
1. EUROPOS SAJUNGOS PARAMOS TEORINIAI ASPEKTAI.....	13
1.1. ES struktūrinių fondų paramos paskirtis	14
1.1.1. ES struktūrinių fondų paramos principai ir tikslai	17
1.1.2. ES struktūrinės fondų paramos probleminiai aspektai	21
1.1.3. ES struktūrinių fondų planavimo ir įgyvendinimo metodai	23
1.2. ES struktūrinių fondų paramos administravimas Lietuvoje	26
1.3. Verslo sektorių skirstymas ir jų apibūdinimas	29
1.4. Tyrimo metodikos pagrindimas.....	32
1.4.1. ES struktūrinės fondų paramos poveikio verslo sektoriui vertinimo rodikliai.....	34
2. EUROPOS SAJUNGOS FINANSINĖS PARAMOS 2007 -2013 METAIS LIETUVOS VERSLO SEKTORIUI ANALIZĖ	40
2.1. 2007 – 2013 m. Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos įsisavinimas.....	40
2.2. 2007 – 2013 m. Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos priemonės Lietuvos verslo sektoriams.....	46
3. EUROPOS SAJUNGOS PARAMOS 2007 – 2013 METŲ POVEIKIO LIETUVOS VERSLO SEKTORIUI VERTINIMO TYRIMAS PAGAL “EKONOMIKOS AUGIMO” VEIKSMŲ PROGRAMĄ, “VERSLO PRODUKTYVUMO DIDINIMAS IR VERSLO APLINKOS GERINIMAS“ PRIORITETA.....	57
3.1. Įmonės, pasinaudojusios parama, charakteristika	57
3.2. Įmonių rodiklių analizė ir jų kitimas gavus ES paramą.....	62
3.2.1. Įmonių pardavimų ir santykinų rodiklių analizė	62
3.2.2. Įmonių veiklos rodiklių analizė su sudedamuoju įmonių vertės indeksu.....	87
3.3. Europos Sąjungos 2007 – 2013 metų paramos poveikio verslo sektoriui tyrimo apibendrinimas	98
IŠVADOS	103
LITERATŪRA IR ŠALTINIAI	104
TERMINŲ ŽODYNAS.....	108
PRIEDAI	110
1 priedas. ES paramos administravimo struktūros sistema	

- 2 priedas. Projekto finansavimo lėšų srautai
- 3 priedas. AB „Alita“ įmonės skaičiavimams reikalingi finansiniai rodikliai
- 4 priedas. UAB „Gintaro baldai“ įmonės skaičiavimams reikalingi finansiniai rodikliai
- 5 priedas. AB „Vilkyškių pieninė“ įmonės skaičiavimams reikalingi finansiniai rodikliai
- 6 priedas. AB „Snaigė“ įmonės skaičiavimams reikalingi finansiniai rodikliai
- 7 priedas. AB „Pieno žvaigždės“ įmonės skaičiavimams reikalingi finansiniai rodikliai
- 8 priedas. AB „Žemaitijos pienas“ įmonės skaičiavimams reikalingi finansiniai rodikliai
- 9 priedas. AB „Uteno trikotažas“ įmonės skaičiavimams reikalingi finansiniai rodikliai
- 10 priedas. AB „Grigiškės“ įmonės skaičiavimams reikalingi finansiniai rodikliai

PAVEIKSLAI

1 pav. ES struktūrinės paramos įgyvendinimo 6 etapai.....	24
2 pav. Paraiškų vertinimo kriterijai.....	25
3 pav. 2007–2013 metų laikotarpio ES struktūrinės paramos Lietuvai paskirstymas pagal fondus.....	41
4 pav. Veiksmų programų pasiskirstymas pagal Prioritetus... ..	42
5 pav. 2007 m. – 2013 m. ES struktūrinė parama pagal veiksmų programas.	43
6 pav. 2007-2013 m. struktūrinės paramos panaudojimas (mlrd.lt).....	43
7 pav. ES 2007-2013 m. laikotarpio struktūrinės paramos lėšų panaudojimo intensyvumas.....	44
8 pav. 2007-2013 m.ES paramos lėšų įsisavinimo dinamika (Lt.).....	44
9 pav. Pardavimai	65
10 pav. Pardavimai.....	68
11 pav. Pardavimai.....	71
12 pav. Pardavimai.....	74
13 pav. Pardavimai.....	77
14 pav. Pardavimai.....	80
15 pav. Pardavimai.....	83
16 pav. Pardavimai.....	86
17 pav. Įmonių sudedamieji vertės indeksai	95
18 pav. Įmonių sudedamieji vertės indeksai	96
19 pav. Įmonių sudedamieji vertės indeksai	98

LENTELĖS

1 lentelė. ES struktūrinių fondų sąvokos.....	13
2 lentelė. ES struktūrinių fondų intervencijos sritys.....	15
3 lentelė. Tikslai ir naudojami fondai 2007-2013 m.	18
4 lentelė. Formulės, reikalingos verslo įmonės veiklos rodikliams apskaičiuoti.....	35
5 lentelė. Black G. autoriaus finansinių rodiklių sugrupavimas pagal reikšmingumą.....	36
6 lentelė. 2008– 2011 m. struktūrinės paramos Lietuvai įsisavinimo dinamika.....	45
7 lentelė. 1 prioriteto „Kokybiškas užimtumas ir socialinė aprėptis“ priemonės verslui remti.....	47
8 lentelė. 3 prioriteto „Tyrėjų gebėjimų stiprinimas“ priemonė verslui remti.....	47
9 lentelė. 1 prioriteto priemonės „Ūkio konkurencingumui ir ekonomikos augimui skirti moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra“ verslui remti.....	48
10 lentelė. 2 prioriteto „Verslo produktyvumo didinimas ir aplinkos verslui gerinimas“ priemonės verslui remti.....	49
11 lentelė. 4 prioriteto „Esminė ekonominė infrastruktūra „priemonės skirtos verslui remti.....	53
12 lentelė. 1 prioriteto „Vietinė ir urbanistinė plėtra kultūros paveldo ir gamtos išsaugojimas ir pritaikymas turizmo plėtrai“, priemonė skirta verslui remti.....	54
13 lentelė. 2 prioriteto „Viešųjų paslaugų kokybė ir prieinamumas: sveikatos, švietimo ir socialinė infrastruktūra“ priemonė skirta verslui remti.....	54
14 lentelė. 3 prioriteto „Aplinka ir darnus vystymasis“ priemonės skirtos verslo plėtrai.....	55
15 lentelė. AB „Alita“ santykiniai rodikliai.....	63
16 lentelė. Pardavimų pajamos pagal geografinius segmentus. tūkst. Lt.....	65
17 lentelė. UAB „Gintaro baldai“ santykiniai rodikliai.....	65
18 lentelė. Pardavimų pajamos pagal geografinius segmentus. tūkst. Lt.....	68
19 lentelė. AB „Vilkyškių pieninė“ santykiniai rodikliai.....	65
20 lentelė. Pardavimų pajamos pagal geografinius segmentus, tūkst. Lt.....	71
21 lentelė. AB „Snaigė“ santykiniai rodikliai.....	72
22 lentelė. Pardavimų pajamos pagal geografinius segmentus. tukst. Lt.....	74
23 lentelė. AB „Pieno žvaigždės“ santykiniai rodikliai.....	75
24 lentelė. Pardavimų pajamos pagal geografinius segmentus, tūkst. Lt.....	77
25 lentelė. AB „Žemaitijos pienas“ santykiniai rodikliai.....	78
26 lentelė. Pardavimų pajamos pagal geografinius segmentus. tūkst. Lt.....	80
27 lentelė. AB „Utenos trikotažas“ santykiniai rodikliai.....	81
28 lentelė. Pardavimų pajamos pagal geografinius segmentus. tūkst. Lt.....	83
29 lentelė. AB „Grigiškės“ santykiniai rodikliai.....	84
30 lentelė. Pardavimų pajamos pagal geografinius segmentus, tūkst. Lt.....	86

31 lentelė. 2007 metų finansinių rodikliai.....	87
32 lentelė. 2008 metų finansinių rodikliai.....	88
33 lentelė. 2009 metų finansinių rodikliai.....	89
34 lentelė. 2010 metų finansinių rodikliai.....	90
35 lentelė. 2011 metų finansinių rodikliai.....	91
36 lentelė. 2012 metų finansinių rodikliai.....	92
37 lentelė. 2013 metų finansinių rodikliai.....	92
38 lentelė. 2014 metų finansinių rodikliai.....	93
39 lentelė. Sudedamųjų vertės indeksų reikšmės.....	94

ĮVADAS

Lietuva Europos Sąjungos nare tapo nuo 2004 metų. Nuo tada Lietuvai atsivėrė galimybė pasinaudoti Europos Sąjungos fondų parama, kuri remia daugelį veiklų: pradedant verslininkystės skatinimu, mažumų integracija ir baigiant švietimo ir energetikos infrastruktūra. Struktūrinių fondų pagalba siekiama pagrindinių ES tikslų: užimtumo, konvergencijos bei regioninio bendradarbiavimo.

Lietuvai 2007-2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos programavimo laikotarpiu skirta daugiau nei 23 milijardai litų struktūrinės paramos. Atsižvelgiant į gaunamos ES struktūrinės paramos įtaką ir paramos santykį lyginant su viešosiomis investicijoms, svarbus uždavinys, ne tik kuo sparčiau įsisavinti gaunamą ES struktūrinę paramą, bet ir vertinti įsisavinamos paramos teigiamą ir neigiamą poveikį, paramos efektyvumą ir identifikuoti, ar buvo pasiekti užsibrėžti tikslai.

Darbo aktualumas. M. Kesner-Škreb (2009) teigimu, Europos Sąjungos regioninė politika yra nukreipta dvejomis kryptimis: pirma – stengiamasi pagerinti gyventojų gyvenimo ir darbo sąlygas silpnesniuose Bendrijos regionuose, ir antra – mažinami turtiniai skirtumai tarp individualių regionų. Ši autorė teigia, kad pagal BVP vienam gyventojui duomenis, labiausiai išsivystę regionai yra Londonas, Liuksemburgas ir Hamburgas, o turtingiausia šalis Liuksemburgas yra beveik septynis kartus turtingesnė nei Bulgarija ir Rumunija. Todėl regioninės politikos tikslas yra sumažinti šiuos skirtumus.

Europos Sąjungos parama leidžia kiekvienam verslui įgyvendinti savo naujas idėjas bei verslo projektus. Ši parama yra puiki priemonė versle atnaujinti sistemas, įrenginius, tobulinti veiklos metodus. Tai galimybė sustiprinti savo įmonės pozicijas, pasivyti labiau pažengusius verslo subjektus. Europos Sąjungos struktūrinių fondai teikia ilgalaikes investicijas ir finansinę paramą. Ilgalaikės investicijos skatina verslo įkūrėjus ieškoti naujovių, o pasinaudojus finansine parama galima vyti ar pasivyti pirmaujančius. Kiekviena įmonė turi galimybę pasinaudoti parama ar papildomu finansavimu.

Šiuo metu ES struktūrinė paramos panaudojimo tema yra ypač aktuali. Todėl reikalinga gilesnio įvertinimo įsisavinimo efektyvumui, poveikiui Lietuvos verslo sektoriams. Taigi, norint sužinoti ES paramos efektyvumo kaitą versle, šiame darbe bus išnagrinėta 2007 – 2013 m. laikotarpio ES struktūrinių fondų paramos kaita, verslo sektoriaus kaita bei ES paramos poveikio vertinimas aštuonioms pasirinktoms verslo įmonėms.

Darbo naujumas. Apie Europos Sąjungos paramas verslo sektoriui tyrinėjo Beržinskienė D., Cibulskienė D., Būdvytytė – Gudienė A. (2012), LR ūkio ministerija (2005), Mažylis L. (2006), Canova (2001), Tamošiūnas T., Lukošius S.(2009) ir kiti autoriai, tačiau atlikti

tyrimai labiau apimdavo teikiamos naudos analizę ar galimybių vertinimą. Konkrečių Europos Sąjungos 2007-2013 m. paramų poveikius verslo sektoriams tyrimų nebuvo atlikta. Tai atspindi pasirinkto tyrimo objekto bei nustatyto tyrimo tikslo darbo naujumą.

Šiame darbe itin išsamiai išanalizuota ES paramos 2007 – 2013 metų poveikis verslo sektoriui.

Darbo problema. Tyrimo problemos klausimas: Kokį poveikį ES struktūrinių fondų parama turi verslo sektoriui?

Šiais laikais kiekvienai įmonei yra ypač aktualu išlaikyti savo konkurencingumą. Viena iš galimybių išsilaikyti rinkoje – pasinaudoti ES paramos fondais. Pasinaudojus ES parama įmonės gali plėsti savo veiklą, kurti naujus produktus. Bet pasinaudojus ES parama ne visada pasiseka įmonėms pasiekti gerų rezultatų, didesnio įmonės našumo, efektyvumo. Tai yra viena iš darbo problemų. Antroji problema, jog įvertinus jau atliktus rašto darbus su Europos Sąjungos paramos tema, nėra aišku kaip ES paramos 2007 -2013 m. paveikė verslo sektorių. Dėl to darbe bus nagrinėjama koks efektyvus ES paramos poveikis verslo sektoriui.

Darbo objektas. Europos Sąjungos paramos poveikis verslo sektoriui.

Darbo dalykas. Europos Sąjungos paramos poveikio efektyvumas.

Darbo tikslas. Įvertinti Europos Sąjungos paramos poveikį verslo sektoriui.

Uždaviniai:

1. Apibūdinti Europos Sąjungos paramos paskirtį, principus, tikslus, planavimo, įgyvendinimo metodus ir apibūdinti verslo sektorių reikšmę.
2. Išanalizuoti Europos Sąjungos fondų paramos priemones verslo sektoriui.
3. Įvertinti Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos 2007 – 2013 m. poveikį AB “Alita“, AB “Pieno žvaigždės“, AB “Žemaitijos pienas“, AB “Utenos trikotažas“, AB “Snaigė“, AB “Vilkyškių pieninė“, UAB “Gintaro baldai“ ir AB “Grigiškės“ įmonėms.

Hipotezė. Įmonės pasinaudodamos Europos Sąjungos struktūrinių fondų parama gali padidinti savo įmonės pardavimus.

Darbo metodai:

Duomenų rinkimo: mokslinės literatūros šaltinių analizė, įvairių Lietuvos ir užsienio autorių mokslinių konferencijų, seminarų ir kito pobūdžio straipsniai ir kita internetiniuose šaltiniuose pateikiama informacija, leidusi apibūdinti ir teoriškai pagrįsti ES struktūrinių fondų paramos ypatumus verslo sektoriui.

Duomenų analizės: atlikta pokyčių ir tendencijų analizė, statistinių rodiklių analizė, įmonių verčių įvertinimo analizė.

Darbo rezultatai. ES struktūrinės paramos yra reikalingos ir naudingos įmonių vertei pasikelti.

Teorinis darbo reikšmingumas: Įvertinus tai, jog bendrai ES struktūrinei paramai skiriamas nemažas mokslininkų dėmesys, tačiau pasigendama šios paramos struktūrinės teorinės analizės skirtos verslui, šiame darbe sukaupta, susisteminta ir apibendrinta teorinė medžiaga, leidžianti apžvelgti ES struktūrinės paramos priemones skirtas verslui remti bei šio verslo sektoriaus svarbą nacionalinei ekonomikai.

Praktinis darbo reikšmingumas: Darbo rezultatai praktiškai gali būti reikšmingi ištirtoms įmonėms t.y. AB "Alita", AB "Pieno žvaigždės", AB "Žemaitijos pienas", AB "Utenos trikotažas", AB "Snaigė", AB "Vilkyškių pieninė", UAB "Gintaro baldai" ir AB "Grigiškės" įmonėms, taip pat toms įmonėms, kurios planuoja teikti paraišką ES paramos gavimui.

1. EUROPOS SAJUNGOS PARAMOS TEORINIAI ASPEKTAI

Europos sąjunga turi tikslą tolygaus ekonomikos augimo visose Europos sąjungos valstybėse bei regionuose. Taip pat be ekonomikos augimo, Europos sąjunga vykdo struktūrinę politiką, koordinuoja nacionalines regionines politikas. ES struktūrinės politikos tikslams įgyvendinti ES valstybės narės gauna finansinę paramą, iš kurios finansuojami projektai, “padedantys sunkiai besiverčiančioms įmonėms ir darbuotojams imtis kitos, perspektyvesnės, veiklos“. (Lukoševičienė, Vaičiulienė, 2007).

Europos sąjunga finansuoja projektus pagal daugiametes veiklos programas. Kiekvienoje programoje yra nustatyti prioritetai ir kiekvienam iš jų apibrėžiamas tam tikras priemonių skaičius. Yra išskirtos dvi pagrindinės struktūrinių fondų teikiamos galimybės – tai finansinė parama, kuria pasinaudojant galima pradėti vyti ar pasivyti pirmaujančius, ir ilgalaikės investicijos, skatinant verslo žmones ieškoti naujovių.

Braithwaite M.(2000) teigia, kad ES fondai tai pagrindinis Europos finansinės paramos šaltinis regioniniam ir vietiniam ekonomikos vystymui, bei darbo rinkos integravimui, na o Panfin T. (2003) teigia, kad tai fondai skirti padėti šalims turinčioms ekonominių, socialinių problemų, kelti jų gyvenimo lygį, įveikti nedarbą bei atkurti ūkį. 1 lentelėje išskirti dar keli apibrėžimai apibrėžiančių ES struktūrinių fondų sąvoką.

1 lentelė

ES struktūrinių fondų sąvokos

Autorius, Šaltinis	Apibrėžimas
Struktūriniai fondai: www.lrinka.lt/uploads/files/dir15/12_0.php	ES struktūriniai fondai – politinių sanderių priemonė ir rezultatas
Mainstreaming Gender in the European Structural Funds: http://eucenter.wisc.edu/Conferences/Gender/braith.htm	ES struktūriniai fondai – tai pagrindinis Europos finansinės paramos šaltinis regioniniam ir vietiniam ekonomikos vystymui, bei darbo rinkos integravimui
Apie ES struktūrinius fondus: http://www.ivpk.lt/main.php?cat=65&gr=6	ES struktūriniai fondai – tai ES struktūrinės politikos, kuria siekiama mažinti ekonominius ir socialinius išsivystymo skirtumus tarp ES valstybių narių, finansiniai instrumentai
Europos struktūriniai fondai: https://www.ldb.lt/TDB/Vilnius/ESParama/Puslapiai/default.aspx	ES struktūriniai fondai – tai Europos Bendrijų Lietuvai skiriamos ES fondų lėšos, skirtos strategijai ir veiksmų programoms įgyvendinti.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis analizuota literatūra.

ES fondai reikalingi, kad suteikti investicijų gerai neišsivysčiusioms įmonėms, taip pat suteikti investicijų infrastruktūrai bei aplinkos apsaugai.

Pasak, J. Bachtler ir C. Wren (2006) dabartinę regioninę politiką Europos Sąjunga pradėjo vykdyti nuo 1988 metų, kai įvyko Struktūrinių fondų reforma. Po to sekė 1993 ir 1999 metų reformos, kurios patikslino ir supaprastino fondų įsisavinimą, decentralizuodamos kai kuriuos

kontrolės aspektus. C. Bähr (2008) pabrėžia išaugusias fondų galimybes ir finansavimui skirtas lėšas: 1975 metais struktūrinei politikai ES skyrė 6,2 proc. savo biudžeto (375 mln. eurų), o 2007 metais — 35,9 proc. biudžeto (45,5 mljr. eurų).

Europos Sąjungos paramos fondų tema yra įvairi ir plati, todėl šiame skyriuje plačiau bus nagrinėjama ES struktūrinių fondų paramos paskirtis, principai ir tikslai, problemiai aspektai, planavimo ir įgyvendinimo metodai bei paramos administravimas.

1.1. ES struktūrinių fondų paramos paskirtis

Struktūrinės politikos fondai visų pirma siekia padėti sunkumus išgyvenantiems regionams prisitaikyti prie besikeičiančių ekonominių ir socialinių sąlygų. Iš jų finansuojami projektai, padedantys sunkiai besiverčiančioms įmonėms ir darbuotojams imtis kitos, perspektyvesnės, veiklos. Kita galimybė – didinti krizę išgyvenančių ūkio šakų ekonominės veiklos efektyvumą ir padėti joms atlaikyti konkurencinį spaudimą, pavyzdžiui, mokyti bedarbius, kad jie įgytų perspektyvesnių specialybių. Tačiau paminėtina, kad struktūriniai fondai nefinansuoja pasyvios socialinės politikos priemonių (nedarbo pašalpos ir pan.). (Gečas, Jakubavičius, Vijeikis, 2004).

M. Kesner-Škreb (2009) teigimu, Europos Sąjungos regioninė politika yra nukreipta dvejomis kryptimis: pirma – stengiamasi pagerinti gyventojų gyvenimo ir darbo sąlygas silpnesniuose Bendrijos regionuose, ir antra – mažinami turtiniai skirtumai tarp individualių regionų. Ši autorė teigia, kad pagal BVP vienam gyventojui duomenis, labiausiai išsivystę regionai yra Londonas, Liuksemburgas ir Hamburgas, o turtingiausia šalis Liuksemburgas yra beveik septynis kartus turtingesnė nei Bulgarija ir Rumunija. Todėl regioninės politikos tikslas yra sumažinti šiuos skirtumus.

Svarbiausia Europos Sąjungos struktūrinės politikos atsiradimo priežastis – tai didelis skirtumas tarp turtingiausių ir skurdžiausių Europos sąjungos narių ir/ar regionų išsivystymo lygio. Šie skirtumai tęsiasi nuo pat Europos Bendrijų įkūrimo. Nors ES regioninė politika tapo labiau regima nuo 1975 m. kai buvo įkurtas Europos regioninis plėtros fondas, tačiau galutinai suformuota buvo jau po 1989 m. reformų įgyvendinančių Vieningą Europos aktą. Pastarasis patvirtino ekonominės ir socialinės sanglaudos tarp šalių narių principą ir šios reformos metu buvo įteisinti vadinamieji ES Struktūriniai Fondai: Europos socialinis fondas, Europos regioninės plėtros fondas, Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondas ir Žuvininkystės fondas (žr. 2 lentelę). Sanglaudos principą galutinai įtvirtino Maastrichto sutartis, po kurios, 1993 m. reformuojant SF, buvo papildomai įkurtas Sanglaudos fondas. Šis fondas kartu su keturiais Struktūriniais fondais ir sudaro svarbiausius ES struktūrinės paramos ramsčius (Mačys, 2006).

ES struktūrinių fondų intervencijos sritys

Nr.	ES struktūrinis fondas	Intervencijos sritys
1.	Europos regioninės plėtros fondas (ERPF)	Gamybos sektorius, infrastruktūra, vietos plėtra ir techninė parama
2.	Europos socialinis fondas (ESF)	Nacionalinių užimtumo veikslių, planų įgyvendinimas, tarp jų aktyvios darbo rinkos politikos priemonės, socialinė integracija, švietimas ir mokymas, kt. Be to, teritoriniai užimtumo paketai, informacinės visuomenės priemonės bei lygių galimybių priemonės
3.	Europos žemės ūkio garantijų ir orientavimo fondas (EŽŪGOF)	Lydimosios priemonės ir kitos kaimo plėtros priemonės (ūkio pertvarka, mokymas, perdirbimas ir rinkodara)
4.	Žuvininkystės orientavimo finansinis instrumentas (ŽOFI)	Žuvininkystės sektorius pertvarkymo priemonės

Šaltinis: Nakrošis V. (2003). Europos Sąjungos regioninė politika ir struktūrinių fondų valdymas. p.10

Europos regioninės plėtros fondas teikia regionams įvairią finansinę paramą. Fondo lėšos sudaro apie pusę visų struktūrinių fondų biudžeto. Fondas numato:

- Investicijas į gamybą, siekiant sukurti ir išsaugoti ilgalaikes darbo vietas;
- Investicijas į infrastruktūrą (kelius, telekomunikacijas, energetiką), siekiant sujungti centrinis ES regionus su periferiniais;
- Investicijas, padedančias atgaivinti krizę išgyvenančius pramonės, žemės ūkio rajonus;
- Darbo vietų kūrimą bei paramą smulkiąjam ir vidutiniam verslui (įmonių konsultavimas, rinkos tyrimai, moksliniai tyrimai);
- Technologijų plėtrą, vietinės infrastruktūros plėtrą, investicijas į gamybą, siekiant sukurti ir išsaugoti ilgalaikes darbo vietas.

Europos socialinis fondas remia projektus, kuriuos įgyvendinant sprendžiamos socialinės (pirmiausia užimtumo) problemos. Jis finansuoja:

- Švietimą ir profesinį mokymą;
- Paramą įsidarbinant;
- Mokslinius tyrimus ir technologijų plėtrą (pvz., specialistų mokymą mokslinių tyrimų įstaigas);
- Socialinės ekonomikos projektus (pvz., padeda kurti privačias vaikų priežiūros įstaigas);
- Švietimo ir profesinio mokymo sistemų tobulinimą (keliant darbuotojų kvalifikaciją).

Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondas. Jo orientavimo dalis laikoma ES struktūrinės (o ne bendrosios žemės ūkio) politikos dalimi, nes jis teikia paramą diegiant naujus ūkininkavimo metodus, plėtojant alternatyvią ekonominę veiklą kaimo vietovėse (pvz., kaimo turizmą). Vis dėlto labai dažnai mokslinėje literatūroje autoriai kalbėdami apie EŽŪGOF yra linkę struktūriniams fondams priskirti tik šio fondo Orientavimo skyrių, kadangi jis ypatingai prisidėjo finansuojant struktūrinės politikos ir kaimo vietovių plėtros bei vystymo veiksmus (Evans, 2005).

Žuvininkystės orientavimo finansinis instrumentas. Jis teikia paramą diegiant naujus metodus ir perorientuojant ekonominę veiklą vietovėse, kuriose verčiamasi žuvininkyste.

Neformaliai penktuoju struktūriniu fondu vadinamas *Sanglaudos fondas*. Jis buvo įsteigtas 1993 m., po to, kai Mastrichto sutartyje buvo numatyta įkurti Europos valiutų sąjungą ir šalims, norinčioms prisijungti prie bendros Europos valiutos zonos, nustatyti gana griežti konvergencijos (susiliejiimo) reikalavimai. Sanglaudos fondas buvo įkurtas siekiant finansuoti didelius kelių tiesimo ir aplinkos apsaugos projektus (Gečas, Jakubavičius, Vijeikis, 2004). Kaip pastebi V. Grikšienė (2004), Sanglaudos fondas dažnai yra apibūdinamas kaip daugiametės programos, remiančios transporto ir aplinkos apsaugos infrastruktūros plėtros projektus, kurių tikslas yra prisidėti prie Europos Sąjungos šalių ekonominės ir socialinės sanglaudos stiprinimo. Sanglaudos fondas yra labiausiai orientuotas į transportą, telekomunikacijas, energetiką, aplinką – infrastruktūrą. Jo remiami projektai:

- europiniai transporto tinklai ir jų prioritetiniai projektai - geležinkelių transporto plėtojimas, parama kelių transporto rūšių derinimui, viešojo transporto gerinimui, t.y. transporto infrastruktūros projektams;
- remti aplinkai naudingus energetikos arba transporto srities projektus, susijusius su racionaliu ir taupiu energijos išteklių naudojimu, energijos efektyvumu, atsinaujinančių energijos išteklių naudojimu ir pan. t.y. aplinkosaugos projektams.

2007-2013 m. laikotarpiu, ES struktūrinės paramos instrumentų kiekybiniai pokyčiai nulėmė tai, kad numatytiems regioninės politikos tikslams įgyvendinti parama suteikiama nebe iš penkių, o tik iš trijų struktūrinių fondų:

- Europos regioninės plėtros fondo (ERPF);
- Europos socialinio fondo (ESF);
- Sanglaudos fondo.

M. Hart (2007) nuomone kuo toliau tuo sunkiau įvertinti ES regioninės politikos įtaką šalies augimui ir suklestėjimui. Savo straipsnyje *Evaluating EU regional policy*, analizuodamas įvairių autorių (Bachtler ir Wren (2006), Bradley (2006) ir kt.), darbus, jis pabrėžia, jog Struktūriniai ir Sanglaudos fondai pateikia labai detalius politinius įrankius, kuriuos naudodamos

nacionalinė ir regioninė valdžia galėtų pagerinti atsilikusių regionų socialinį ir ekonominį vystymąsi.

Apibendrinant galima teigti, kad Europos Sąjungos paramos atsiradimo priežastis yra skirtingas išsivystymo lygis tarp Europos Sąjungos narių, todėl pagrindinė Europos sąjungos struktūrinių fondų paramos paskirtis padėti išgyventi šalims prie kintančios ekonominės ir socialinės aplinkos. Yra įteisinti keturi ES Struktūriniai Fondai: Europos socialinis fondas, Europos regioninės plėtros fondas, Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondas ir Žuvininkystės fondas. Neformaliai penktuoju struktūriniu fondu vadinamas Sanglaudos fondas. Kiekvienas fondas atlieka savo priskirtą funkciją.

1.1.1. ES struktūrinių fondų paramos principai ir tikslai

Bendrija stiprindama Europos Sąjungos ekonominę ir socialinę sanglaudą bei skatindama Bendrijos subalansuotą, tvirtą vystymąsi imasi tam tikrų veiksmų. Šiuos veiksmus vykdo ES fondai, Europos investicijų bankai ir kiti finansiniai instrumentai. Šiais veiksmais norima ir siekiama mažinti socialinius, ekonominius ir teritorinius skirtumus, kurie ypatingai atsinda mažiau išsivysčiusiose valstybėse ir regionuose, taip pat dėl socialinio bei ekonominio pertvarkymo ir gyventojų senėjimo.

M. E. Porter (1998) teigia, kad vienintelė reikšminga konkurencingumo samprata nacionaliniu lygiu yra našumas. Esminis šalies tikslas – sukurti aukštus ir vis augančius gyvenimo standartus šalies gyventojams, o galimybė tai padaryti priklauso nuo šalyje veikiančių įmonių pajėgumo pasiekti aukšto lygio našumą ir jį laikui bėgant padidinti. Autoriaus suvokiama gerovė yra tokia, kurią galima sukurti atliekant ekonominę veiklą, o ne prigimtine – gaunama naudojant turimus gamtos išteklius.

ES fondų finansuojami veiksmai regioniniu ir nacionaliniu lygiu apima Bendrijos prioritetus, kuriais siekiama vystymosi stiprinant užimtumą, augimą, konkurencingumą, socialinę įtrauktį bei užtikrinant kokybišką aplinkos apsaugą. 2007-2013 metų finansavimo periode (UAB “Naujosios marketingo sistemos“, 2006) nustatyti 3 prioritetiniai ES struktūrinių lėšų investavimo tikslai (žr. 3 lentelę):

1. Konvergencijos tikslas. Loginis konvergencijos tikslo pagrindas – stiprinti augimą skatinančias sąlygas ir veiksnius, padedančius siekti realios mažiausiai išsivysčiusių valstybių narių ir regionų konvergencijos. ES 27 šalyse šio tikslo siekiama 154 mln. gyventojų turinčiuose 84 regionuose 18 valstybių narių, kurių BVP vienam žmogui yra mažesnis kaip 75 % Bendrijos vidurkio, bei kituose 16 regionų, turinčiuose 16,4 mln. gyventojų, kurių BVP dėl statistinio ES

plėtos poveikio šiek tiek viršija numatytą ribą ir kuriems taikoma laipsniško užbaigimo sąlyga (http://www.mita.lt/uploads/documents/leidiniai/praktinis_vadovas.pdf).

Konvergencijos tikslo paramą gauna daugelis naujų ES narių regionų, tarp jų ir Lietuva, taip pat silpniau išvystyti senųjų ES šalių regionai, kuriems priskiriama pietų Italija, dalis Graikijos, Portugalijos, Ispanijos, Didžiosios Britanijos regionų (Valickas, 2009).

2. Regioninio konkurencingumo ir užimtumo tikslas. Šiuo tikslu ne mažiausiai išsivysčiusiuose regionuose siekiama:

1. stiprinti regionų konkurencingumą;
2. stiprinti regionų patrauklumą;
3. stiprinti regionų užimtumą, numatant ekonominius bei socialinius pokyčius, įskaitant susijusius su prekybos atvėrimu, t. y. didinant investicijas į fizinį bei žmogiškąjį kapitalą bei gerinant jų kokybę, kuriant naujoves ir skatinant žinių visuomenę, verslumą, saugant ir gerinant aplinką, gerinant prieinamumą, darbuotojų bei įmonių gebėjimą prisitaikyti bei plėtojant įtraukčiai palankias darbo rinkas.

Veikla remiama iš Europos regioninės plėtos fondo, Europos socialinio fondo, Sanglaudos fondo. Šiam prioritetui skiriama apie 16 % visų ES sanglaudos politikai numatytų lėšų.

3. Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslas. Šiuo tikslu siekiama:

- stiprinti peržengiantį sieną bendradarbiavimą pasitelkus regionines iniciatyvas ir jungtines vietas;
- stiprinti tarpvalstybinį bendradarbiavimą imantis veiksmų, skatinančių su Bendrijos prioritetais susijusią integruotą teritorinę plėtrą;
- stiprinti regionų bendradarbiavimą;
- stiprinti keitimąsi patirtimi atitinkamu teritoriniu lygiu.

Veikla remiama iš Europos regioninės plėtos fondo. Šiam prioritetui siūloma skirti apie 2,5 % visų ES sanglaudos politikai numatytų lėšų. (<http://www.esparama.lt/kas-yra-strukturine-parama>)

3 lentelė

Tikslai ir naudojami fondai 2007-2013 m.

Tikslai	Lėšų dalis	Struktūriniai fondai ir instrumentai		
		ERPF	ESF	SF
Konvergencija	81,5%	ERPF	ESF	SF
Regioninis konkurencingumas ir užimtumas	16,0%	ERPF	ESF	
Europos teritorinis bendradarbiavimas	2,5%	ERPF		

Šaltinis: Europos Komisija. Regioninė politika

(http://ec.europa.eu/regional_policy/policy/object/index_en.htm)

Regionai atitinkantys finansavimo iš struktūrinių fondų pagal Konvergencijos tikslą reikalavimus yra tie, kurių bendrasis vidaus produktas (BVP) vienam gyventojui yra mažesnis nei 75 % 25 ES valstybių narių BVP vidurkio tuo pačiu atskaitiniu laikotarpiu. Valstybės narės, atitinkančios finansavimo iš Sanglaudos fondo reikalavimus, yra valstybės narės, kurių bendrosios nacionalinės pajamos (BNP) vienam gyventojui, yra mažesnės nei 90 % 25 ES valstybių narių BNP vidurkio ir kurios yra parengusios programą ekonominės konvergencijos reikalavimams įgyvendinti. Peržengiančio sieną bendradarbiavimo tikslais finansavimo reikalavimus atitinka Bendrijos regionai, esantys prie visų vidaus bei tam tikrų išorės sausumos sienų, ir visi regionai prie jūrų sienų, kuriuos paprastai skiria ne daugiau nei 150 kilometrų, atsižvelgiant į galimus pakeitimus, kurie būtini bendradarbiavimo veiksmų suderinamumui ir tęstinumui užtikrinti (Nakrošis, 2003).

R. A. Jones (2001) kritikuoja struktūrinių fondo lėšų naudojimą, kaip ekonominio išsivystymo skirtumų mažinimo priemonę. Jis teigia, kad tarp regionų skirtumai padidėjo vykdant Europos Sąjungos regioninę politiką. R. A. Jones itin pabrėžia, jog konvergencija yra lėtas procesas, dėl to kai kuriems regionams sunku vystytis, o kitiems tai netgi lėmė stagnaciją arba ekonominio vystymosi lėtėjimą, dar kitų regionų ir taip didelis nedarbo lygis dar labiau išaugo.

ES reglamentai numato, kad kiekvienas struktūrinis fondas gali finansuoti tam tikrus tikslus įgyvendinančias priemones. Lietuvių ekonomistai L. Simanauskas bei S. Šidlauskas (2007) išskiria 3 prioritetinius struktūrinių lėšų investavimo tikslus:

- Pirmas tikslas - skatinti atsiliekančių regionų plėtrą ir prisitaikymą prie ekonomikos pokyčių. Parama skiriama regionams, kuriuose BVP vienam gyventojui mažesnis nei 75 proc. ES vidurkio, taip pat regionams, kur ypač mažas gyventojų tankumas (remiant pastaruosius, siekiama išvengti migracijos ir tolesnio jų gyventojų skaičiaus mažėjimo). Būtent šiam paramos tikslui yra priskiriama visos Lietuvos teritorija;

- Antras tikslas - remti krizės apimtus pramonės regionus, kad jie galėtų persiorientuoti į kitas ekonomikos sritis. Remiami regionai, kuriuose ekonominės veiklos pagrindą sudaro pramonė ir kuriuose ilgai išlieka didelis nedarbas. Taip pat skatinama kaimo vietovių plėtra ir prisitaikymas prie ekonomikos pokyčių;

- Trečias tikslas - teikti paramą mokymui, kvalifikacijos kėlimui ir perkvalifikavimui. Pagrindinės priemonės - profesinis mokymas ir perkvalifikavimas, darbo rinkos institucijų plėtra. Šios priemonės bus finansuojamos iš Europos socialinio fondo

Projektai, kurie yra finansuojami iš ES fondų, yra ekonomiškai naudingi, tačiau greit atisperkantys, todėl ypač svarbu laiku ir tinkamai parengti finansuotinus projektų skaičių. Tokia parama yra teikiama negražintinų subsidijų forma, kompensuojant išlaidas.

1989 M., siekiant padidinti struktūrinių fondų teikiamos paramos efektyvumą, buvo priimti pagrindiniai jų veiklą nustatantys principai:

1. Koncentravimas. Išskiriamai prioretetiniai paramos tiksliniai regionai ir pačios paramos tikslai.

2. Programavimas. Struktūriniai fondai nustatomi ilgalaikiu planavimu. Pereinamos programinio planavimo stadijos, prieš pradėdant įgyvendinti suderintus projektus. Remiantis šiuo principu, ES struktūrinių fondų parama yra teikiama ne atskiriems projektams, o tik toms valstybių pateiktoms programoms, kurios yra plėtojamos pagal Europos Komisijos nustatytus bendrus kriterijus, kad nebūtų teikiama pagalba, kuri būtų neveiksminga ar nesuderinta su nacionaliniais šalies prioritetais. (Dumčius, Šiupšinskas, 2003).

3. Artimai bendradarbiaujama su Europos Komisija ir šalių narių regioninėmis, vietos ir nacionalinėmis institucijomis. Šio principo priešingybė – centralizuotas ekonominės veiklos planavimas.

Papildomumas. Struktūrinių fondų paramos papildymas. Teikiant pagalbą konkrečioms ekonomikos sritims, iš nacionalinių valstybių reikalaujama, kad struktūrinių fondų parama nebūtų naudojama kaip dingstis buvusios valstybės išlaidas šiuose sektoriuose “pervesti“ į kitas sritis. Šis principas reiškia, kad Europos Sąjunga ir valstybės narės finansuos projektą bendrai. (Gečas, Jakubavičius, Vijeikis, 2004).

4. Suderinamumas. Remiantis šiuo principu siekiama suderinamumo tarp pačių fondų ir, kad regioninės politikos skiriama parama papildytų ir derėtų su ES ekonominiu valdymu, su nacionalinėmis, regioninėmis ir kitomis Europos Sąjungos vykdomomis politikomis ir instrumentais (Finansų ministerija, 2012)

Be to, struktūrinių fondų veiklai taikomas ir bendresnis subsidarumo (pavaldumo) principas, įtvirtintas Mastichto sutartyje. Pagal šį principą, konkrečius veiksmus turi vykdyti žemiausio lygio valdžios institucijos, kurios gali efektyviai juos atlikti. Užduotys turi būti perduodamos aukštesnio valdžios lygio institucijoms tik tuo atveju, jeigu žemenės valdžios institucijų veikla dėl užduočių pobūdžio būtų neefektyvi. (Gečas, Jakubavičius, Vijeikis, 2004).

Kaip teigia G. Kazėnas (2008), Europos Sąjungos regioninė politika yra ne ES institucijų, o visų pirma nacionalinių vyriausybių kompetencijoje, taigi ES pirmiausia užsiima nacionalinių regioninių politikų koordinavimu ir veikia pagal minėtą subsidarumo principą.

Pratęsiant apie Europos Sąjungos struktūrinį paramos principą, galima išskirti tam tikras subtilybes, kurios išryškėja analizuojant ES paramos panaudojimą (Malkin, 2007):

- pareiškėjo tinkamumas paramai gauti;
- atitikimas ES regioninės politikos priemonių tikslams bei uždaviniams;
- tinkamos veiklos/išlaidos;
- paramos intensyvumas, kofinansavimas ir apmokėjimas.

Išanalizavus ES Sanglaudos ir struktūrinių fondų įsisavinimo patirtį, ES lėšos, kurių apimtys pastaraisiais dešimtmečiais nuolat augo, “neturėjo jokio daugiau pastebimo poveikio regioniniam augimui bei ekonominei konvergencijai“ valstybių narių viduje (Boldrin, Canova 2003). Teigiama, jog nepaisant ES paramos, ekonominio išsivystymo atotrūkis tarp turtingiausių ir skurdžiausių regionų Sąjungos šalyse išaugo, ir ši tendencija būdinga tiek tokioms sparčiai augusioms skurdesnėms šalims kaip Ispanija, tiek turtingesnėms šalims – Italijai, Vokietijai (Economist Corporation Network 2005).

Apibendrinant galima teigti, kad Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos pagrindiniai trys tikslai yra šie: skatinti atsiliekančių regionų plėtrą ir prisitaikymą prie ekonomikos pokyčių, remti krizės apimtus pramonės regionus, kad jie galėtų persiorientuoti į kitas ekonomikos sritis ir teikti paramą mokymui, kvalifikacijos kėlimui, perkvalifikavimui. Skatinant paramos efektyvumo veiklą, galima išskirti šiuos principus: koncentravimas - išskiriami paramos prioritetiniai tikslai bei tiksliniai regionai, programavimas – pereinami keli programavimo planavimo stadijų iki projektų įgyvendinimo, partnerystė - bendradarbiaujama tarp Europos Komisijos struktūrų ir šalių narių institucijų, papildomumas – Europos Sąjungos ir valstybių narių bendras projektų finansavimas. Prie principų dar priskiriamas pavaldumo principas, kuris reiškia, kad konkrečius veiksmus turi vykdyti žemiausio lygio valdžios institucijos.

1.1.2. ES struktūrinės fondų paramos probleminiai aspektai

Mokslinėje literatūroje vis dažiau aptinkama Europos Sąjungos struktūrinė politikos trūkumai, dėl kurių reikėtų peržvelgti visą ES paramos valstybėms narėms filosofiją bei politiką. Taip būtų išvengta Europos Sąjungos šalių mokesčių mokėtojų pinigų nukreipimo netinkama linkme.

Didžiausia Europos Sąjungos struktūrinės politikos problema yra tai, kad skirtumai neatsiranda vien dėl viešųjų investicijų regionuose trūkumo, kurias šioms šalims jau suteikia ES struktūrinė parama. Galėtų nors kažkiek šias investicijas pakeisti pritraukiamos privačios investicijos. Tačiau, kaip pastebi K. Maniokas (2005), šioms investicijoms pritraukti reikia atitinkamos reguliacinės aplinkos, atitinkamai aukštos kvalifikacijos darbo jėgos bei kompetentingos vietinės administracijos. Bet Europos Sąjungos pagalba nevisada turi būti suteikta minėtiems veiksniams. Šie veiksniai turėtų būti įgyvendinti nacionalinėmis valstybės reguliavimo priemonėmis.

Antras neigiamas veiksnys tai, kad nepaisant vis didėjančių fondų lėšų, jie daugumai fondų lėšų gavėjų, išskyrus keletą labai neturtingų valstybių, yra gana nereikšmingas lėšų šaltinis. Taip atsiranda daug sukčiavimų. Žinoma, svarbiausias tikslas yra pasiekti materialinio persikirstymo

ar ekonominio sureguliojimo efektą, tačiau kol kas ši ES biudžeto procentinė lėšų dalis yra vis dar nepakankama, kad pavyktų tai įgyvendinti (Leach, 2007).

Kita problema, jog struktūrinių fondų teikiama parama nelabai tinka įstojusioms į ES atsilikusioms Rytų Europos šalims, kurioms suteikiamos ekonominės ir socialinės paramos lygiu atgaivinti. Šiose šalyse yra žemų pajamų ekonomika, todėl atsivėrus šalių sienoms didelė dalis žmonių emigruoja arba ketina emigruoti į ekonomiškai stipresnes Vakarų Europos šalis. Ši problema taip pat matoma ir Lietuvoje. Ir kaip keista, esant tokiai situacijai Europos Sąjungos teikima struktūrinė parama dažnai neprieinama tokioms svarbioms sritims kaip viešosios tvarkos palaikymas ar socialinė apsauga. Be to, kaip pastebi R. Leach (2007), vis labiau ryškėjanti problema, kalbant apie naujai priimtų šalių paramą, yra tai, kad suteikiama parama žemos ekonomikos regionuose, šiems regionams tarp kitų turtingesnių šalių užtraukia ES „išlaikytinių“ vardą, dėl joms suteikiamos didelės paramos biudžeto dalies. Be to, vis dažniau išryškėja ir kita struktūrinės politikos naudos pusė, kuri dažnai įvardijama kaip esminis neigiamas aspektas - ES struktūrinės paramos politika yra labai svarbus ES derybų instrumentas ir dažnai veikia kaip kompensacinis mechanizmas mažiau išsivysčiusių šalių atžvilgiu, kai joms suteikiama finansinė parama už išsivysčiusioms ES šalims svarbių sprendimų palaikymą. ES struktūrinė parama tokiu atveju tampa savotišku politinio spaudimo įrankiu.

ES struktūrinės paramos išskirtų prioritetinių tikslų yra konkurencingumas. Tačiau, kaip pastebi D. Dumčiuvienė (2005), dažnai konkurencijos užtikrinimas yra sunkiai suderinamas su visa regionine politika, kuria siekiama būtent išlyginti ekonominius ir socialinius skirtumus tarp regionų tiesioginėmis išmokomis iš ES biudžeto ir kitomis finansinėmis priemonėmis. Kitaip tariant tokios problemos, kaip ES regioninės politikos keliamų tikslų ir pačios regioninės politikos filosofijos nesuderinamumas.

Ederveen, Groot ir Nahuis (2006) ištirę Europos Sąjungos struktūrinių lėšų poveikį teigia, kad Europos Sąjungos struktūrinių fondų parama šalims pati savaime nepadidina šalies ekonominio augimo. Autoriai teigia, jog lėšos dažnai investuojamos į tokius projektus, kurie neskatina ekonomikos augimo, tačiau tuo pat metu pritraukia žmogiškuosius išteklius iš kitų, labiau produktyvių projektų, veiklų. Korupcija šalyse buvo minima kaip viena iš priežasčių, kodėl ES lėšos gali būti orientuojamos į mažiau produktyvias veiklas. Autrotiai apibendrintai teigia, jog ES lėšų panaudojimo poveikis šalių ekonomikoms priklauso nuo viešųjų institucijų bei viešosios infrastruktūros kokybės šalyje.

Apibendrinant galima teigti, kad Europos Sąjungos struktūrinės politikos problemos iškyla vis dažniau. Visų pirmausia esminė problema yra tai, kad ES paramos lėšos nukeliauja netinkama linkme. Kad šią problemą išspręsti, reikia pasiekti materialinio perskirstymo arba ekonominio sureguliojimo efektą. Taip pat viena iš svarbių problemų yra, kad struktūrinė parama

dažnai neprieinama tokioms svarbioms sritims kaip viešosios tvarkos palaikymas ar socialinė apsauga, todėl naujose priimamose valstybėse yra žemų pajamų ekonomika, todėl didelė dalis darbingų žmonių išvyksta gyventi, dirbti svetur (emigruoja). ES struktūrinės paramos išskirtų prioritetinių tikslų yra konkurencingumas.

1.1.3. ES struktūrinių fondų planavimo ir įgyvendinimo metodai

Egzistuoja trys pagrindiniai alternatyvūs struktūrinių fondų planavimo ir įgyvendinimo metodai:

1. Nacionalinės iniciatyvos.

Nacionalinių iniciatyvų pagrindu šiuo metu yra panaudojama apie 90% viso struktūrinių fondų biudžeto. Pradinius planavimo dokumentus, susijusius su ES paramos paskirstymu, šiuo atveju rengia valstybės narės. Galimos diejų tipų procedūros:

- Didesnės ir sudėtingesnės paramos atveju, remiantis nacionaliniu arba regioniniu plėtros planu, bendrai su Europos Komisija parengiami Bendrijos paramos metmenys, jų pagrindu sudaromos veiklos programos, kurioms įgyvendinti rengiami konkretūs projektai;

- Alternatyvus metodas – bendrojo planavimo dokumento, suderinto su Komisija, priėmimas, kurio pagrindu tiesiogiai rengiami konkretūs paramos projektai. Abiem atvejais konkrečius projektus atrenka valstybės narės institucijos.

2. Bendrijos iniciatyvos.

Kitas struktūrinių fondų administravimo metodas, kuris įgyvendinamas didesnę įtaką darant Europos Komisijai, yra Bendrijos iniciatyvos. Planavimo laikotarpiui yra priimamas tam tikras skaičius Bendrijos iniciatyvų, Europos komisija kiekvienai iš jų parengia specialias gaires.

Valstybės narės, remdamosi Bendrijos metmenimis, rengia su Komisija suderintas programas, kurių pagrindu vykdomi tam tikri paramos projektai. Kaip ir nacionalinių iniciatyvų atveju, projektų atranką atlieka nacionalinės institucijos.

3. Inovacinės priemonės.

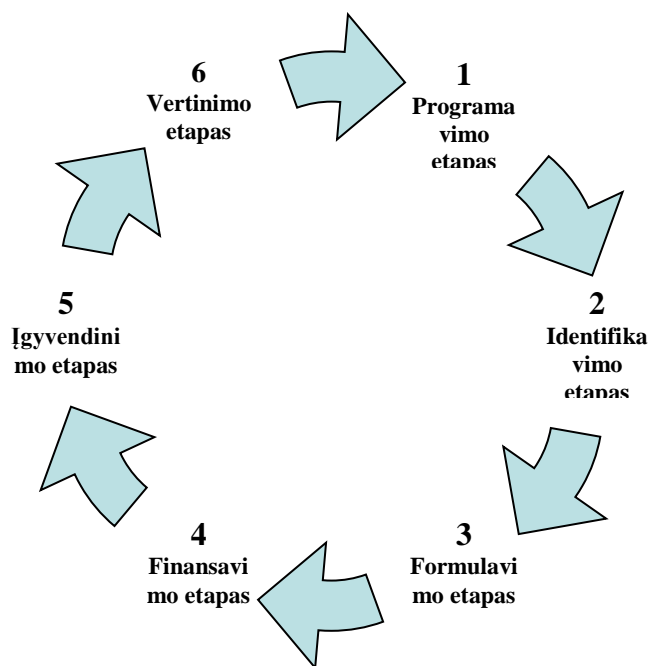
Apie 0,5 proc. Struktūrinių fondų biudžeto skiriama inovacinėms priemonėms. Planuojant ar administruojant inovacines priemones, nesilaikoma partnerystės principo: pati Europos Komisija numato konkrečias priemones ir atrenka projektus, kuriuos galima įgyvendinti (Gečas, Jakubavičius, Vijeikis, 2004).

Pagal Galiniene, Dikovič (2008) Europos Sąjungos struktūrinę fondų ciklą galima suskirstyti į keletą sudedamųjų etapų – ES finansinio plano patvirtinimą, institucinės ES struktūrinės politikos sandaros bruožų nustatymą ir detalizavimą, programų rengimą, programų įgyvendinimą ir grįžtamąjį ryšį. Finansinė parama skiriama integruotoms, daugiamatėms ir ES

gaires atitinkančioms plėtros programoms įgyvendinti. Programavimas apima ir įvairių ES regionines politikos dalyvių atsakomybės pasidalijimą.

Europos Sąjungos struktūrinė parama įsigali per projektus. Finansinė parama teikiama projektams, kurie turi aiškią pradžią ir pabaigą, turintys konkrečią problemą bei tikslinę gupe. Kiekvienas iš ES struktūrinės paramos įgyvendinimo etapų yra aktualus tiek siekiant Strategijoje ir veiksmų programose numatytų tikslų (ES struktūrinė parama Lietuvai), tiek įgyvendinant konkretų projektą. Pagal Europos Sąjungos struktūrinių fondų įgyvendinimo ciklą sudaro 6 sudedamieji etapai:

- Programavimo.
- Identifikavimo.
- Formulavimo.
- Finansavimo.
- Įgyvendinimo.
- Vertinimo etapai. (žr. 1 pav.)

1 pav. ES struktūrinės paramos įgyvendinimo 6 etapai.

Šaltinis: ES struktūrinės paramos Elementorius, 2007-2013 m. Svarbiausi dalykai apie ES paramą pareiškėjams ir projektų vykdytojams. (http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/Leidiniai2007-2013/Projektu_ciklas_leidiny_2009.pdf)

1. Programavimo etape pagrindinį vaidmenį atlieka problemos, kurios yra indentifikuojamos bei investicijų kryptys, kurios išsprendžia esančias problemas. Šiame etape

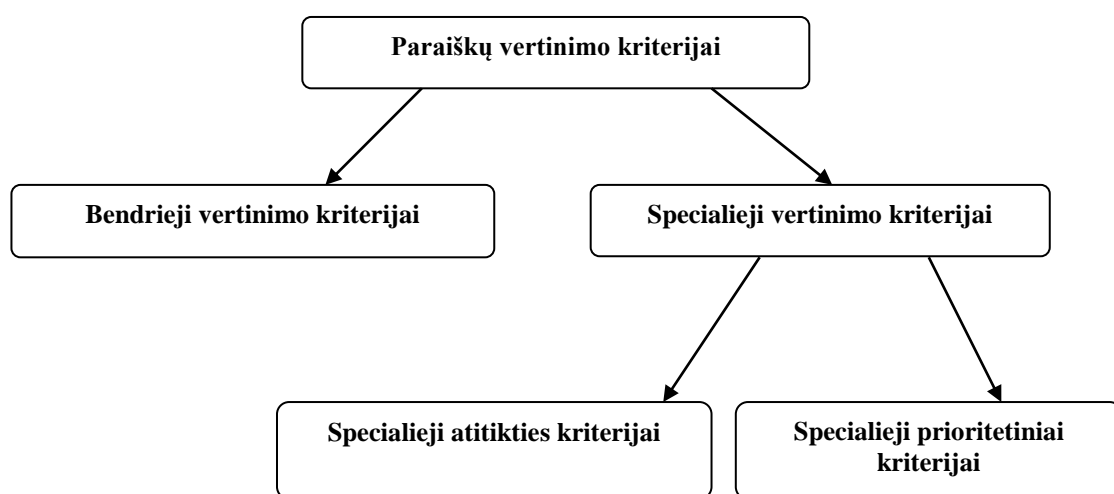
sukuriamas bendrasis programavimo dokumentas ir daugiametis finansinis planas. Programavimo etape taip pat nustatomi paramos tikslai, uždaviniai, prioritetai.

2. Identifikavimo etape administruojančios institucijos nustato ir tvirtina Europos Sąjungos struktūrinė paramą, pagal tam tikrą veiklą ir kaip gali būti finansuojama tiksliais priemonėmis. Pareiškėjai identifikavimo etape kuria projekto idėją, įvertina kaip ji prisideda siekiant tikslų numatytų strategijoje.

3. Formulavimo etape institucijos pateikia kada galima pradėti teikti paraiškas. Šis etapas apima taip pat paraiškų rengimą t.y. Europos Sąjungos fondų paramų ūkio subjektai pateikia sukurtą projekto idėją pagal nustatytą tvarką ir formą.

4. Finansavimo skyrimo etape vertinamos paraiškos, finansavimo skyrimas, administravimo ir finansavimo sutarčių pasirašymas. Tuo pat metu institucijos įvertina pagal kriterijus visas pateiktas paraiškas ir pagal tai skiria ir tvirtina finansavimą. Pareiškėjai pasirašę sutartis tampa projektų vykdytojais.

Paraiškų vertinimo kriterijai skirstomi į bendruosius ir specialiuosius. Specialieji atrankos kriterijai gali būti atitikties ir prioritetiniai. Bendrieji ir specialieji atitikties atrankos kriterijai taikomi visiems projektams, o specialieji prioritetiniai – tik konkurso atveju. (Žr. 2 pav.)

2 pav. Paraiškų vertinimo kriterijai.

Šaltinis: ES struktūrinės paramos Elementorius, 2007-2013 m. Svarbiausi dalykai apie ES paramą pareiškėjams ir projektų vykdytojams. (http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/Leidiniai2007-2013/Projektu_ciklas_leidiny_2009.pdf)

Specialieji atitikties kriterijai yra parengti remiantis bendraisiais projektų atrankos kriterijais, pritaikytais konkrečiai priemonei, ir Lietuvos Respublikos teisės aktais, kuriais nustatomi apribojimai pareiškėjams, finansuotinai veiklai, išlaidų tinkamumui finansuoti ir panašiai.

Specialieji prioritetiniai kriterijai yra rengiami pagal atitinkamų ūkio sektorių plėtros strategijų ir programų tikslus ir uždavinius.

5. Įgyvendinimo etape vyksta projektų sekimas ir jų vykdymas. Vykdomas lėšų panaudojimas (žr. 2 priedą) ir projektų įgyvendinimo priežiūra, nes tuo metu projektų vykdytojai įgyvendina savo idėjas, siekia užsibrėžtų tikslų. Tuo tarpu institucijos prižiūri projektų veiklą, atlieka mokėjimus ir įgyvendina kitas veiklas.

6. Vertinimo etapas apima projektų bei veiksmų programos baigimą ir tikslų pasiekimo lygio įvertinimą (Paškevičienė, Miškinis, 2002). Šiame etape pagrindinį vaidmenį atlieka institucija, kurios vertina pasiektus tikslus ir veiklą.

Cappelen ir kt. (2003) teigia, jog ES struktūriniai fondai turi teigiamą poveikį šalių ekonominiam augimui, tačiau šis poveikis yra daug stipresnis labiau pažengusiose šalyse ir regionuose. Pagal šią nuomonę galima daryti išvada, jog Europos Sąjungos lėšų panaudojimo nauda šaliai priklauso nuo ES lėšų panaudojimo, kaip ji subega tikslingai ir efektyviai panaudoti lėšas. Taip pat šie autoriai priduria, kad Europos Sąjungos struktūrinių lėšų panaudojimas atsilikusiuose regionuose yra mažiausiai efektyvus.

Apibendrinant galima pasakyti, kad bet kokių atveju projektų galutinė vertė paaiškėja tik juos įgyvendinus. Bet kad ją įgyvendinti, reikia praeiti šiuos planavimo įgyvendinimo ciklo etapus: programavimo etapą, per kurį sukuriamas BPD ir daugiametis finansinis planas; identifikavimo etapą, per kurį tam tikros institucijos patvirtina ES paramą, o pareiškėjai kuria projekto idėją; formulavimo etapą, per kurį ūkio subjektai pateikia sukurto projekto idėją pagal nustatytą tvarką ir formą; finansavimo etapą, per kurį institucijos įvertina pagal kriterijus visas pateiktas paraiškas ir pagal tai skiria ir tvirtina finansavimą; įgyvendinimo etapą, per kurį vykdomas lėšų panaudojimas ir projektų įgyvendinimo priežiūra, o tuo tarpu institucijos prižiūri projektų veiklą ir atlieka mokėjimus; vertinimo etapą, kuris reiškia projektų užbaigimą ir pasiekimų įvertinimą.

1.2. ES struktūrinių fondų paramos administravimas Lietuvoje

Europos Sąjungos fondų paramos administravimo sistemos pagrindinė sąlyga yra efektyviai įsisavinti teikiamas lėšas ir pasiekti išsikeltus tikslus. ES struktūrinę paramą reglamentuoja ES ir Lietuvos institucijų priimami reglamentai bei teisės aktai. Lėšas (ES struktūrinių fondų paramos ir bendrojo finansavimo) administruoti buvo pradėta nuo 2002 m. Per trumpą laiką sukurta nuosekli administravimo sistema, parengti ir patvirtinti programiniai dokumentai, įsteigtos paramą administruojančios institucijos, suburti kvalifikuoti darbuotojai.

Teikdama negrąžintiną finansinę paramą valstybės narės socialinei ir ekonominei plėtrai, ES kelia didelius reikalavimus paramos lėšų administravimui ir kontrolei. Viena vertus, tai

atitinkamos paramos administravimo struktūros/sistemos sukūrimas, o antra – tinkamos jose dirbančių žmonių kvalifikacijos užtikrinimas tam, kad būtų tinkamai atliktos jiems priskirtos funkcijos (UAB “Naujosios marketingo sistemos“, 2006).

ES fondų paramos administravimo sistema prasideda nuo šalies - *Lietuvos*, kuri ES struktūrinių fondų požiūriu yra vienas regionas, šių fondų paramą gaus vienos vadinamosios I tikslo programos, bendrojo programavimo dokumento, pagrindu (žr. 1 priedą). Bendrojo programavimo dokumentas – tai struktūrinių fondų paramos Lietuvai planavimo dokumentas, kuriame pateikta Lietuvos tikslai, užsaviniai, strategija, vizija, finansavimo priemonės bei būsimos paramos finansavimo principai. BPD pateikta visa išsami informacija kur ir kaip Lietuvoje yra investuojamos struktūrinių fondų lėšos. Pagrindinis bendrojo programavimo dokumento tikslas yra paspartinti perėjimą prie ekonomikos, ekonomikos plėtros, kuri lemia aukštesnį gyvenimo lygį ir visų Lietuvos gyventojų gerovę. Taip pat išskiriami specifiniai bendrojo programavimo tikslai:

- plėtoti naują ir gerinti esamą fizinę infrastruktūrą siekiant paskatinti ūkio augimą ir pagreitinti laisvą prekių, paslaugų ir žmonių judėjimą;
- užtikrinti, kad BPD priemonėmis skatinamas augimas būtų suderintas su darnaus vystymosi principu;
- gerinti Lietuvos darbo jėgos įgūdžius ir užtikrinti, kad darbo jėga būtų lanksti ir mokėtų prisitaikyti;
- tobulinti socialiai nuskriaustų grupių, tokių kaip bedarbiai ir jaunimas, įgūdžius ir kvalifikaciją, užtikrinti, kad kompetencija ir įgūdžiai, kurių mokoma, atitiktų darbo rinkos poreikius;
- stiprinti ekonominį konkurencingumą sudarant būtinas augimo sąlygas, skatinat palankios verslo aplinkos formavimąsi ir investicinį klimatą, palankų esamų ir įsteigtų naujų įmonių plėtrai;
- aktyvinti ekonomikos restruktūrizavimo procesus, kurie šiuo metu jau vyksta Lietuvoje (<http://www.esparama.lt/documents/10157/5cea6243-3991-41e1-ad9c-64607ee89cb5>).

Sekanti paramos administravimo sistemos institucija - *valdymo institucija*, atliekančia visas ES ir Lietuvos teisės aktų jai nustatytas funkcijas, paskirta Finansų ministerija, kuri atsako už struktūrinių fondų paramos valdymą pagal struktūrinių fondų reglamentus.

Dvi ministerijos atlika *mokėjimo institucijų* funkcijas: Europos regioninės plėtros fondo (ERDF) ir Europos socialinio fondo mokėjimo institucija yra Finansų ministerija. Europos žemės ūkio orientavimo ir garantijų fondo (EAGGF) bei Žuvininkystės orientavimo finansinio instrumento (FIFG) mokėjimo institucija yra Žemės ūkio ministerija. Mokėjimo institucija yra atsakinga už ES struktūrinių fondų lėšų gavimą iš Komisijos, išmokų panaudojimo kontrolę, išlaidų deklaracijų parengimą ir jų teikimą Komisijai. Mokėjimo institucija turi teisę teikti gaires, konsultacijas ir

nurodymus kitoms struktūrinių fondų veikloje dalyvaujančioms institucijoms, kad būtų užtikrintas struktūrinių fondų valdymas, vadovaujantis patikimo finansų valdymo principais (<http://www.verslobanga.lt/lt/leidinys.full/4017a23cc5093>).

Tarpinės institucijos yra institucijos, atliekančios valdymo arba mokėjimo institucijoms skirtas užduotis. LR Vyriausybės nutarimu patvirtintos šios Tarpinės institucijos:

- Ūkio ministerija – verslo paramos srityje;
- Socialinės apsaugos ir darbo ministerija bei Švietimo ir mokslo ministerija – žmogiškųjų išteklių plėtros ir profesinio mokymo srityje. Pagal LR Vyriausybės nutarimą Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai priskirtos tokios antro - žmogiškųjų išteklių plėtros - prioriteto priemonės: užimtumo gebėjimų ugdymas; darbo jėgos kompetencijos ir gebėjimų prisitaikyti prie pokyčių didinimas; socialinės atskirties prevencija ir socialinė integracija bei darbo rinkos ir socialinių paslaugų infrastruktūros plėtra - pagal pirmą prioritetą;
- Žemės ūkio ministerija – žemės ūkio ir žuvininkystės srityje;
- Aplinkos apsaugos ministerija – aplinkos apsaugos srityje;
- Susisiekimo ministerija – transporto infrastruktūros srityje;
- Sveikatos apsaugos ministerija – sveikatos apsaugos infrastruktūros srityje;
- Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie LR Vyriausybės – informacinės visuomenės plėtros srityje.

Tarpinės institucijos yra atsakingos už Bendrojo programavimo dokumento savo sektoriaus veiklų programavimą, įgyvendinimą, priežiūrą, ataskaitų rengimą ir auditą; taip pat nacionalinio bendrojo finansavimo programų įgyvendinimo priežiūrą, savo sektoriaus struktūrinių fondų administravimą.

Lietuvoje yra šešios *įgyvendinančios institucijos*. Įgyvendinančiosios institucijos vykdo tiesioginį paramos administravimą: skelbia kvietimus teikti paraiškas, teikia informaciją, vertina projektus, prižiūri jų įgyvendinimą, rengia ataskaitas. Įgyvendinančių institucijų funkcijas atlika šios institucijos:

- Centrinė projektų valdymo agentūra;
- Lietuvos verslo paramos agentūra prie Ūkio ministerijos;
- Transporto investicijų direkcija;
- Aplinkos apsaugos įgyvendinančioji agentūra;
- Žmogiškųjų išteklių plėtros programos paramos fondas, administruosiantis ESF projektus;
- Nacionalinė mokėjimo agentūra (buvusi SAPARD įgyvendinančioji agentūra).

Viešųjų pirkimų tarnyba kontroliuoja kaip atliekant projektų viešuosius pirkimus laikomasi teisės aktų reikalavimų, vykdo jų pažeidimo prevencijas. Viešųjų pirkimų tarnyba be visa ko atlieka ir konsultacinę funkciją, nes konsultuoja perkančiąsias organizacijas ir tiekėjus įvairiais viešųjų pirkimų klausimais.

Priežiūros komitetas – pagrindinė BPD įgyvendinimo priežiūros institucija, kuri tvirtina BPD priedą ir reguliariai vertina, kas nuveikta siekiant BPD nurodytų tikslų. Priežiūros komitetas yra sudaromas laikantis partnerystės principo, jo nariai yra valstybės institucijų, Europos Komisijos ir nevyriausybinų organizacijų atstovai. Priežiūros komitetas sudarytas BPD įgyvendinimo priežiūrai atlikti.

Regionų plėtros tarybos yra atsakingos už regionų projektų sąrašų sudarymą ir jų tvirtinimą. Tai yra laikoma vienu svarbiausių ES struktūrinių fondų administravimo sistemos pasikeitimų, lyginant su senąja sistema, kadangi anksčiau projektų planavime atskiri regionai nedalyvaudavo (Kaziliūnas, 2009). Pagal šį pasikeitimą veikslių programose savivaldos kompetencijoje 28 esantys atskiri klausimai pirmiausiai yra planuojami savivaldybėse ir tik tuomet Regiono plėtros taryba suformuoja ir patvirtina bendrą viso regiono projektų sąrašą.

Apibendrinant galima teigti, kad ES struktūrinių paramos fondų administravimo sistema yra sudėtinga. Kiekviena organizacija, norinti įsisavinti ES paramos fondo lėšas, turi susipažinti su lėšų administravimo sistema. Lėšų administravimo sistema susideda iš: vadovaujančiosios institucijos, mokėjimo institucijos, tarpinės institucijos ir priežiūros komiteto.

1.3. Verslo sektorių skirstymas ir jų apibūdinimas

Verslo sektoriui priklauso:

- Visos firmos, organizacijos ir institucijos, kurių pirminė veikla yra prekių gamyba ir pardavimas arba paslaugų (išskyrus aukštojo mokslo) teikimas plačiajai visuomenei ekonomiškai pagrįsta kaina.
- Jas aptarnaujančios privačios pelno nesiekiančios institucijos. (http://asu.lt/wp-content/uploads/2015/03/Frascati_vadovas.pdf)

Sektorių sudaro pelningos ir nepelningos privačios įmonės. Visos privačios įmonės, kurios teikia aukštojo mokslo paslaugas, priskiriamos aukštojo mokslo sektoriui.

Be to, šiam sektoriui priklauso valstybės įmonės (valstybinės bendrovės arba kvazibendrovės, priskiriamos valstybiniam administracijos lygiui), iš esmės susijusios su gamyba ir pardavimu tų prekių ir paslaugų, kurias dažnai gamina ar teikia privačios įmonės, nors remiantis politiniais sumetimais nustatytos kainos gali būti mažesnės negu bendra produkcijos kaina. Visos

aukštojo mokslo paslaugas teikiančios valstybinės įmonės turėtų būti priskiamos aukštojo mokslo sektoriui.

Šiam sektoriui priklauso ir ne pelno įstaigos, teikiančios su aukštuoju mokslu nesusijusias prekes ir paslaugas. Jų yra dvi rūšys: pirmajai rūšiai priklauso ne pelno įstaigos, kurių pagrindinė veikla – prekių gamyba ir paslaugų teikimas kainomis, padengiančiomis visas išlaidas arba didžiąją jų dalį. Mokslinių tyrimų institutai, klinikos, ligoninės, privatūs gydytojai, nemokama veikla užsiimančios įstaigos ir kt.

Antrajai rūšiai priskiriamos ne pelno įstaigos, aptarnaujančios verslą. Jas kuria ir valdo verslo asociacijos, kurių veiklą šios įstaigos skatina (pavyzdžiui, prekybos ir žemės ūkio rūmai, gamybos ar prekybos asociacijos). Šios ne pelno siekiančios institucijos dažniausiai finansuojamos iš įmokų, gaunamų iš su jomis susijusio verslo įmonių. (http://asu.lt/wp-content/uploads/2015/03/Frascati_vadovas.pdf)

Verslo sektoriai skirstomi pagal:

- Tekstilės pramonė. Tekstilės pramonė – tai viena iš svarbiausių lengvosios pramonės šakų visoje Europos sąjungoje. Tekstilės sektorius apjungia 3 pramonės šakas: tekstilės gaminių gamybos, drabužių siuvimo bei odos ir odos dirbinių gamybos pramonės.

- Chemijos pramonė (chemija, farmacija). Tai viena svarbiausių sunkiosios pramonės šakų. Ji yra svarbi Lietuvos ekonominės plėtros ir viena svarbiausių Lietuvos pramonės šakų. Didžiausi pramoniniai cheminių medžiagų vartotojai yra metalų, mechanikos ir elektros pramonės, tekstilės ir drabužių, automobilių, popieriaus ir spausdinimo produktų sektoriai.

- Elektros prietaisų ir elektronikos pramonė. Elektronika – viena iš sparčiausiai besivystančių mokslo ir technikos šakų. Šią pramonės šaką sudaro 2 subsektoriai: kompiuterinių, elektroninių ir optinių gaminių gamyba ir spausdinimas ir įrašytų laikmenų tiražavimas.

- Transporto įrenginių pramonė (transportas). Dažniausiai svarbiausia transporto priemonių pramonės šaka yra automobilių gamyba. Jai tenka apie 90 proc. Vokietijos, apie 80 proc. Japonijos, Švedijos ir Ispanijos, apie 75 proc. Kanados, apie 65 proc. Italijos, apie 60 proc. JAV, apie 55 proc. D. Britanijos transporto priemonių gamybos.

- Amatai ir prekyba, mažmeninė prekyba. Mažmeninė prekyba – prekyba asmeninio arba namų ūkio vartojimo prekėmis mažais kiekiais. Amatai – tradicinės profesijos, kurių atstovai vadinami amatininkais, o dirbiniai paprastai gaminami rankiniais įrankiais arba neautomatinėmis mašinomis. Šiais laikais dauguma amatų yra tik laisvalaikio leidimo būdas. Prekyba – bendrąja prasme, savanoriški prekių ir/ar paslaugų mainai tarp kelių ar daugiau objektų (prekybininkų).

- Turizmas. Nors tradiciškai turizmo sektoriaus subjektais vadinami turizmo ekonominio produkto vartotojai ir gamintojai, vis plačiau taikomi turizmo verslo klasterinio

bendradarbiavimo principai išplečia turizmo rinkos subjektų sampratą, įtraukiant turizmo veiklą reglamentuojančias ir koordinuojančias institucijas.

- ITT paslaugos. Tai teisės šakos paslaugos; visuma teisės normų, reguliuojančių visuomeninius santykius, kylančius naudojant informacines technologijas (IT). Apima informacinių technologijų, elektroninės erdvės, interneto, elektroninės komercijos, elektroninių dokumentų teisinį reglamentavimą.

- Verslo paslaugos. Verslo paslaugų sektorius - ūkio sektorius apimantis veiklą, kurio branduolį sudaro paslaugų tiekimas. Jis aprėpia tokias sritis kaip mokytojavimas, vadovavimas ir pramoninių gaminių platinimas. Paslaugų sektorius apima ūkinės veiklas, kur kompanijos, įmonės ar atskiri žmonės, naudodami savo žinias ir laiką, didina produktyvumą, efektyvumą, potencialą, aplinkos tausojimą. Sektoriaus produktas yra paslaugos, o ne gaminiai.

- Sveikata ir socialinės paslaugos. Socialinės paslaugos, kaip viena iš paslaugų grupių, pagal savo pobūdį apima daug paslaugų rūšių, todėl šias paslaugas tikslinga klasifikuoti pagal tris pagrindinius požymius: kokiai klientų grupei paslaugos skirtos; pagal teikiamų paslaugų pobūdį ir kas yra teikėjas, koks jo statusas. Sveikata paslaugos yra paslaugos, kurių pagalba stengiamasi išgydyti, apsaugoti nuo susirgimo ar įvertinti sveikatos būklę.

Įmonės yra skirstomos pagal dydį priklausomai nuo jose dirbančių žmonių skaičiaus:

- Mikroįmonė – tokia įmonė, kurios personalą sudaro 1-9 žmonės, įmonės metinės pajamos neviršija 7 mln. litų ar įmonės turto balansinė vertė yra ne didesnė kaip 5 mln. litų;

- Smulki įmonė – tokioje įmonėje dirba 10-49 darbuotojai, įmonės metinės pajamos neviršija 24 mln. litų ar įmonės turto balansinė vertė yra ne didesnė kaip 17 mln. litų;

- Vidutinė įmonė - joje dirba 50-249 darbuotojai, įmonės metinės pajamos neviršija 138 mln. litų ar įmonės turto balansinė vertė yra ne didesnė kaip 93 mln. litų;

- Stambi įmonė – įmonėje dirba 250 ir daugiau žmonių.

Savarankiškomis įmonėmis laikomos visos įmonės, išskyrus tas, kurių 1/4 ar daugiau įstatinio kapitalo ar balsavimo teisių priklauso vienai ar kelioms įmonėms, kurios nėra mažos įmonės ar vidutinės įmonės.

(http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_1?p_id=191571&p_query=&p_tr2=)

Apibendrinant galima teigti, kad verslo sektorių sudaro visos įmonės, organizacijos ir institucijos, kurių pagrindinė veikla yra prekių gamyba ir pardavimas arba paslaugų teikimas. Taip pat galima dar priskirti prie verslo sektoriaus, tai aptarnaujančios privačios pelno nesiekiančios institucijos. Įmonės, kurios priklauso verslo sektoriui, dar skirstomos pagal veiklos sritį t.y. tekstilės pramonė, chemijos pramonė, elektros prietaisų ir elektronikos pramonė, transporto įrenginių pramonė, amatai ir prekyba, mažmeninė prekyba, turizmas, ITT paslaugos, verslo paslaugos ir sveikata ir socialinės paslaugos. Taip pat įmonės skirstomos ir pagal dydį: mikro, smulki, vidutinė

ir stambi įmonė. Šiame darbe išnagrinėtos įmonės, kurios priklauso verslo sektoriui, gamybos, prekybos sektoriui ir pagal įmonės dydį dvi įmonės priklauso vidutinei klasei, o kitos šešios stambiai įmonei.

1.4. Tyrimo metodikos pagrindimas

Pirmajame skyriuje išnagrinėta ES struktūrinių fondų parama Lietuvai, kuri yra mums svarbi nuo pat įstojimo į ES t.y. nuo 2004 metų. Išanalizavus ES struktūrinių fondų temą plačiu spektru, galima teigti, kad vienas iš svarbiausių ES struktūrinių fondų finansinės paramos panaudojimo Lietuvoje tikslų yra ekonominis šalies augimas. O vienas iš esminių ekonominio šalies augimo priežasčių yra verslo sektoriaus veikla. Verslas tai vienas iš svarbiausių ekonomikos augimo veiksnių, turintis esminį poveikį bendrai Lietuvos ūkio raidai, naujų darbo vietų kūrimui ir socialiniam stabilumui. Dėl šios priežasties tampa būtina nustatyti, kokį ES parama turi poveikį Lietuvos verslo sektoriui, kas ir yra pagrindinis darbo tyrimo tikslas.

Baigiamajame magistro darbe atliktas Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos poveikio verslo sektoriui tyrimas. Šis tyrimas atliktas remiantis antrinių statistinių duomenų analize ir rezultatų interpretacija.

Pasirinktas 2007 - 2013 metai, antras ES struktūrinės fondų paramos programavimo periodas. Parodyti, kaip įtakojo verslo sektorių ES parama, buvo pasirinktos 8 įmonės: AB "Alita", AB "Pieno žvaigždės", AB "Žemaitijos pienas", AB "Utenos trikotažas", AB "Snaigė", AB "Vilkyškių pieninė", UAB "Gintaro baldai" ir AB "Grigiškės", kurios pasinaudojo ES paramos "Verslo produktyvumo didinimas ir verslo aplinkos gerinimas" programa, "Naujos galimybės" programos priemone per 2007 - 2013 metų laikotarpį. „Naujos galimybės“ priemonės tikslas – skatinti įmones aktyviau ieškoti užsienio partnerių ir didinti pardavimą užsienio rinkose.

Tyrimo objektas - Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos poveikis verslo sektoriui. Naudojant Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramą galima sustiprinti šalies verslo sektorių didinant verslo įmonių konkurencingumą, atnaujinant verslo objektus, vystant verslo paslaugų kokybę (keliant darbuotojų kvalifikaciją) ir pan.

Tyrimo dalykas - aštuonių Lietuvos verslo įmonių pokyčiai, nulemti struktūrinių fondų paramos.

Tyrimo tikslas - išanalizuoti ir įvertinti ES struktūrinių fondų paramos 2007-2013 m. poveikį verslo sektoriui.

Tyrimo uždaviniai:

1. Pateikti Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos 2007 - 2013 m. įsisavinimą ir ES paramos 2007 - 2013 m. teikiamas priemones verslo sektoriams.

2. Išskirti aštuonias verslo įmones, kurios pasinaudojo ES paramos “Verslo produktyvumo didinimas ir verslo aplinkos gerinimas“ programa, “Naujos galimybės“ programos priemone per 2007 - 2013 metų laikotarpį.

3. Nustatyti ES struktūrinės fondo paramos poveikį pasirinktų įmonių finansiniams rodikliams.

4. Apibendrinti ES paramos poveikio pasirinktiems verslo sektoriams tyrimo rezultatus.

Tyrimo metodas: Siekiant įvertinti ES paramos įtaką Lietuvos verslo sektoriui, buvo atlikta išsami mokslinės teorinės ir apžvalginės literatūros analizė, pirminių ir antrinių duomenų analizė, aprašomoji, loginė, palyginamoji situacijos analizė.

Tyrimo organizavimas. Antroje darbo dalyje atlikta ES paramos įsisavinimo bei 2007 – 2013 m. Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos priemonių Lietuvos verslui remti analizė.

Trečioje dalyje atlikta ES paramos finansavimas aštuonioms atsitiktiniu būdu pasirinktomis įmonėms, kurios gavo ES paramą “Verslo produktyvumo didinimas ir verslo aplinkos gerinimas“ programa, “Naujos galimybės“ programos priemone. Siekiant atlikti išsamesnę analizę ir įvertinti paramos įtaka verslo sektoriams, nagrinėjamas konkretus 2007-2013 m. finansavimo laikotarpis. Tyrimo metu buvo pasirinktos aštuonios įmonės: AB “Alita“, AB “Pieno žvaigždės“, AB “Žemaitijos pienas“, AB “Utenos trikotažas“, AB “Snaigė“, AB “Vilkyškių pieninė“, UAB “Gintaro baldai“ ir AB “Grigiškės“. Šios įmonės ES parama (“Verslo produktyvumo didinimas ir verslo aplinkos gerinimas“ programa, “Naujos galimybės“ programos priemone) pasinaudojo vienodu metu 2009 - 2012 m. imtinai. Kad būtų lengviau pamatyti ES paramos poveikį įmonių finansiniams rodikliams tyrimo imtis buvo pasirinkta – 8 metai: t.y. 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014 metai. Taip pat, toks ganėtai ilgas aštuonių metų laikotarpis leidžia tiksliau įvertinti ryšį tarp ES teikiamos paramos kaitos ir tarp pasirinktų įmonių finansinių rodiklių bei ryšio stiprumą.

Tyrimui naudojamų duomenų šaltiniai: Lietuvos Statistikos departamentas, Lietuvos Finansų ir Ūkio ministerijos, Lietuvos 2007 - 2013 m. Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategija, 2007 – 2013 m. Veiksmų programų įgyvendinimo metinės ataskaitos, Invega metinės ataskaitos, aštuonių įmonių (AB “Alita“, AB “Pieno žvaigždės“, AB “Žemaitijos pienas“, AB “Utenos trikotažas“, AB “Snaigė“, AB “Vilkyškių pieninė“, UAB “Gintaro baldai“ ir AB “Grigiškės“) finansinės ataskaitos.

Tyrimo struktūra: antrame skyriuje pateikiama Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos 2007 - 2013 m. įsisavinimas ir ES paramos 2007 - 2013 m. teikiamos priemonės verslo sektoriams analizė. Trečiame skyriuje, pirmoje tyrimo dalyje apskaičiuojami ir pateikiami įmonių finansiniai rodikliai, apskaičiuojami rodiklių pokyčiai, įvertinama atskirai kiekviena įmonė, kaip

kito finansiniai rodikliai prieš ir po ES struktūrinių fondų paramos įsisavinimo. Antroje tyrimo dalyje pagal sudedamojo vertės indekso formules, suskaičiuotus santykinius rodiklius, skaičiuojama ir pateikiama išvada apie įmonių verčių kitimą prieš ir po ES struktūrinių fondų paramos įsisavinimo. Trečioje dalyje pateikiamos išvados, koks ES struktūrinių fondų paramos poveikis aštuonioms verslo įmonėms.

Apibendrinant galima teigti, darbe bus tiriama Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos 2007 - 2013 m. įsisavinimas, ES paramos 2007 - 2013 m. teikiamos priemonės, išmatuojamas ir vertinamas paramos poveikis aštuonių verslo įmonių (AB "Alita", AB "Pieno žvaigždės", AB "Žemaitijos pienas", AB "Utenos trikotažas", AB "Snaigė", AB "Vilkyškių pieninė", UAB "Gintaro baldai" ir AB "Grigiškės") finansiniams rodikliams analizuojant pagal: pelningumo, mokumo, finansinio stabilumo, įsiskolinimo bei turto panaudojimo efektyvumo finansinius santykinius rodiklius. Antroje tyrimo dalyje pagal sudedamojo vertės indekso formules, suskaičiuotus santykinius rodiklius, skaičiuojama ir pateikiama išvada apie įmonių verčių kitimą prieš ir po ES struktūrinių fondų paramos įsisavinimo. Tokiais etapais bus išspręsta ES paramos 2007-2013 m. poveikis verslo sektoriui.

1.4.1. ES struktūrinės fondų paramos poveikio verslo sektoriui vertinimo rodikliai

Šio darbo pagrindinis tikslas – Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos poveikio Lietuvos verslo sektoriui vertinimas. ES struktūrinių fondų paramos poveikis yra vienas iš svarbiausių ES finansinės paramos vertinimo kriterijų. Poveikio kriterijus – programos vertinimo kriterijus, pagal kurį nustatomi tiesioginiai ir netiesioginiai programos padariniai (nauda arba žala). Programos poveikis pasireiškia po tam tikro laiko užbaigus ES struktūrinių fondų paramos programą. Poveikis gali būti teigiamas arba neigiamas, planuotas ar neplanuotas.

Trečioje darbo dalyje siekiama įvertinti ES struktūrinių fondų paramos 2007-2013m. įtaka Lietuvos aštuoniems verslo sektoriams (AB "Alita", AB "Pieno žvaigždės", AB "Žemaitijos pienas", AB "Utenos trikotažas", AB "Snaigė", AB "Vilkyškių pieninė", UAB "Gintaro baldai" ir AB "Grigiškės"), kurios gavo ES paramą pasinaudodami "Verslo produktyvumo didinimas ir verslo aplinkos gerinimas" programa, "Naujos galimybės" programos priemone. Norint įvertinti ES paramos įtaką verslo sektoriams naudojama santykinė analizė, kitaip dar vadinama finansinių koeficientų analizė. Šie koeficientai išreiškia finansinių ataskaitų bei kitų informacijos šaltinių duomenų tarpusavio ryšius. Finansiniai koeficientai yra klasifikuojami į grupines sistemas, kurios dažniausiai įvardijamos taip: pelningumo, efektyvumo, mokumo.

Pagrindinis finansinės analizės šaltinis – įmonės finansinės ir valdymo apskaitos ir atskaitomybės dokumentai: balansas, pelno (nuostolių) ataskaita, nuosavo kapitalo pokyčių ataskaita, pinigų srautų ataskaita.

Šio darbo trečioje dalyje bus analizuojami tiriamiems verslams aktualūs finansiniai koeficientai. Šiems rodikliams apskaičiuoti reikalingos formulės pateikiamos 4 lentelėje. Tyrimui buvo pasirinkta 11 rodiklių, kurie parodo būdingus, reikalingus įmonės veiklos rezultatus ir visi yra svarbūs kintamieji įmonės vertės atžvilgiu.

4 lentelė

Formulės, reikalingos verslo įmonės veiklos rodikliams apskaičiuoti

Rodiklio pavadinimas	Paaiškinimas	Rodiklio reikšmė
Bendrasis pelningumas $K_{bp} = \frac{BP}{PP} * 100\%$	BP - bendrasis pelnas; PP - pardavimo pajamos	Parodo įmonės pagrindinės veiklos pelningumą, t. y. kiek įmonei lieka pelno padengus pagrindines sąnaudas.
Grynasis pelningumas $K_{gp} = \frac{GP}{PP + DP} * 100\%$	GP – grynasis pelnas; PP – pardavimo pajamos; DP – dotacijos, susijusios su pajamomis.	Parodo, kiek pelno tenka vienam pardavimų litui.
Turto grynasis pelningumas $ROA = \frac{GP}{T}$	GP – grynasis pelnas; T – turtas.	Parodo, ar įmonė efektyviai vartoja savo turtą. Šis rodiklis parodo visų investicijų įmonėje pelningumą.
Skolos rodiklis $K_{sk} = \frac{IS + TS}{T_{pab}}$	IS – ūkio subjektų ilgalaikės skolos metų pabaigoje; TS – ūkio subjektų trumpalaikės skolos metų pabaigoje; T _{pab} – viso turto vertė metų pabaigoje.	Parodo, kokia dalis turto finansuojama skolomis.
Sverto koeficientas $Z = \frac{I}{NK}$	I - visi įsipareigojimai; NK - nuosavas kapitalas.	Parodo įmonės finansavimo šaltinius, jų įtaką įmonės veiklai. Nusako firmos galimybę papildomai imti kreditus ir parodo firmos finansinės rizikos laipsnį.
Efektyvumo rodiklis $E = \frac{S}{PP}$	S – sąnaudos, patirtos pajamoms uždirbti; PP – pardavimų pajamos.	Parodo kiek įmonei kainavo gamybos sąnaudų, kad uždirbtų vieną litą pajamų.
Turto grąžos rodiklis $T_g = \frac{PPMNA}{T_{pab}} * 100\%$	PPMNA – ūkio subjekto pelnas prieš palūkanas, mokesčius, nusidėvėjimą ir amortizaciją; T _{pab} – viso turto vertė metų pabaigoje.	Parodo įmonės sugebėjimą uždirbti pelną, panaudojant turimą turtą.
Ilgalaikio materialiojo turto grąžos koeficientas $ITGK = \frac{PP}{IT}$	PP – pardavimų pajamos; IT – ilgalaikis turtas.	Nustato kokia parduotos produkcijos apimtis tenka kiekvienam ilgalaikio materialiojo turto piniginiam vienetui.
Turto apyvartumas $TA = \frac{PP}{T}$	PP – pardavimų pajamos; T – turtas.	Nustato kokia pardavimų apimtis tenka kiekvienam turto piniginiam vienetui.
Grynasis turto apyvartumas $GTA = \frac{PP}{GT}$	PP – pardavimų pajamos; GT – grynasis turtas.	Nustato kiek investuotas vienas litas į grynąjį turtą, sukuria pardavimo pajamų.
Apyvartinio kapitalo apyvartumas $AKA = \frac{PP}{AK}$	AK – apyvartinis kapitalas; PP – pardavimų pajamos.	Parodo, kiek pajamų uždirba vienas į apyvartinį kapitalą investuotas litas.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis Aleknavičiene V. (2009). Įmonės finansų valdymas. Kaunas: Spalvų kraitė ir Tamošaitiene A. ir kt. (2010). Ūkininkų ūkių verslo stabilumo vertinimas naudojant finansinės analizės santykinius rodiklius. *Ekonomika*, 5, p. 72.

Rodikliai, kuriuos gausime suskaičiavę iš įmonių finansinių ataskaitų, skirstomi:

- Turto panaudojimo vertinimo santykiniai rodikliai: ilgalaikio materialiojo turto gražos koeficientas, turto apyvartumas, grynasis turto apyvartumas, apyvartinio kapitalo apyvartumas.
- Pelningumo santykiniai rodikliai: bendrasis pelningumas, grynasis pelningumas, turto grynasis pelningumas, turto gražos rodiklis.
- Mokumo – kapitalo santykiniai rodikliai: sverto koeficientas, skolos rodiklis.
- Veiklos efektyvumo santykiniai rodikliai: efektyvumo rodiklis.

Santykiniai rodikliai leidžia palyginti verslo sektoriaus veiklos rezultatyvumą įvairiais požiūriais ir nustatyti jų kitimo tendencijas.

Šio darbo, tyrimosios dalies antroje pusėje, įvertinti, palyginti santykinius rodiklius, nustatyti įmonės vertės pokytį pasitelkta sudedamoju vertės indeksu. Šis indeksas leidžia įvertinti ES struktūrinės fondo paramos poveikį verslo sektoriams. Tai indeksas, kuris nepateikia piniginės verslo vertės išraiškos, bet nustato tam tikrų finansinių injekcijų vertę įmonei.

Pradinė sudedamojo vertės indekso formulė:

$$I_i = \sum_{j=1}^{11} S_j * P_{ij} \quad (1)$$

čia I_i – sudedamasis vertės indeksas,

kur: $i = 1 \text{ } \dot{\text{e}} \text{ } n$; tai i -toji įmonė, kurios vertės indeksą norime nustatyti, tiriamų įmonių skaičius teoriškai gali būti nuo 1 iki n .

$j = 1 \text{ } \dot{\text{e}} \text{ } 11$; tai j -asis rodiklis, kurių indekso skaičiavime yra ribotas skaičius – 11. Būtina pastebėti, jog sudedamojo vertės indekso formulė gali būti pritaikoma ir daugiau rodiklių, nei 11, tačiau šiame darbe parinkti 11 rodikliai, kurie laikomi konstantomis.

S_j – nustatytasis j -tojo rodiklio svoris, kadangi rodiklių skaičius indekse yra pastovus ir ribotas, pateikiami visi rodikliai:

S_1 – patvirtintasis bendrasis pelningumo rodiklio svoris indekse;

S_2 – patvirtintasis grynojo pelningumo rodiklio svoris indekse;

S_3 - patvirtintasis turto grynasis pelningumo rodiklio svoris indekse;

S_4 - patvirtintasis skolos rodiklio svoris indekse;

S_5 - patvirtintasis sverto koeficiento svoris indekse;

S_6 - patvirtintasis efektyvumo koeficiento svoris indekse;

S7 - patvirtintasis turto gražos rodiklio svoris indekse;

S8 - patvirtintasis ilgalaikio materialiojo turto gražos koeficiento svoris indekse;

S9 - patvirtintasis turto apyvartumo svoris indekse;

S10 - patvirtintasis grynojo turto apyvartumo svoris indekse;

S11 - patvirtintasis apyvartinio kapitalo apyvartumo svoris indekse;

Sj rodiklių svoriai gali būti nustatomi ar parenkami įvairiausiais būdais.

Šiame darbe Sj rodiklių svoriai nustatomi pagal Black G. (2004) autoriaus sugrupuotą finansinių santykių rodiklių svarbą, kuriuos nurodė pagal labiausiai įtakojančius verslo vertę (žr. 5 lentelę).

5 lentelė

Black G. autoriaus finansinių rodiklių sugrupavimas pagal reikšmingumą

Autorius	Rodiklių grupės	Rodikliai
Black G. (2004, p. 285–293)	1. Pelningumo	1. Bendrasis pelningumas.
	2. Efektyvumo	2. Grynasis pelningumas.
	3. Likvidumo	3. Turto grynasis pelningumas.
	4. Ilgalaikių skolų	4. Turto graža.
	5. Investicijų	5. Veiklos efektyvumas. 6. Grynojo turto apyvartumas. 7. Apyvartinio kapitalo apyvartumas. 8. Turto apyvartumas. 9. Ilgalaikio materialiojo turto graža. 10. Skolos rodiklis. 11. Sverto koeficientas.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis Black G. (2004). Applied Financial Accounting and Reporting. Oxford University Press.

Pagal Black G. Autoriaus rodiklių svarbumą sureitinguojame finansinius rodiklius, kad sudėjus finansinių rodiklių balus suma būtų lygi 1:

S1 = 0,18 bendrasis pelningumo rodiklio svoris indekse;

S2 = 0,15 grynojo pelningumo rodiklio svoris indekse;

S3 = 0,14 turto grynasis pelningumo rodiklio svoris indekse;

S4 = 0,02 skolos rodiklio svoris indekse;

S5 = 0,015 sverto koeficiento svoris indekse;

S6 = 0,115 efektyvumo koeficiento svoris indekse;

S7 = 0,12 turto gražos rodiklio svoris indekse;

S8 = 0,04 ilgalaikio materialiojo turto gražos koeficiento svoris indekse;

S9 = 0,06 turto apyvartumo svoris indekse;

S10 = 0,09 grynojo turto apyvartumo svoris indekse;

S11 = 0,07 apyvartinio kapitaloapyvartumo svoris indekse.

$$P_{ij} = \frac{a_{ij}}{Z_j} \quad (2)$$

P_{ij} tai n i-tųjų įmonių j -tųjų rodiklių ir vidurkio Z_j santykis, kur:

a_{ij} – tai i -tosios įmonės j -tojo rodiklio pradinė reikšmė. Kadangi rodiklių skaičius indekse yra pastovus, o įmonių skaičius neribotas, pateikiami visi i -tosios įmonės rodikliai.

$$Z_j = \frac{\sum_{i=1}^n a_{ij}}{n} \quad (3)$$

Z_j tai n tiriamų įmonių rodiklių a_{ij} reikšmių vidurkis, kur:

n – tiriamų įmonių skaičius.

Gauname verslo indekso formulę, kuri susidėjo iš pirmosios formulės prijungiant visas aukščiau pateiktas išraiškas:

$$I_i = \sum_{j=1}^{11} n * S_j * \frac{a_{ij}}{\sum_{i=1}^n a_{ij}} \quad (4)$$

I_i – sudedamasis vertės indeksas;

n – tiriamų įmonių skaičius;

S_j – nustatytasis j -tojo rodiklio svoris;

a_{ij} – tai i -tosios įmonės j -tojo rodiklio pradinė reikšmė;

$i = 1 \text{ è } n$;

$j = 1 \text{ è } 11$.

Sudedamasis vertės indeksas leidžia įvertinti įmonės vertę tam tikrame laikotarpyje lyginant su kitomis įmonėmis. Šiuo indeksu nustačius prieš ir po ES paramos gavimo įmonių indeksas, bus galima nustatyti ES paramos gavimo poveikį įmonės vertei.

Apibendrinant galime teigti, kad norint išsiaiškinti ES paramos poveikį aštuonioms įmonėms turime analizuoti finansinių ataskaitų duomenis, rodiklių dinamiką ir skaičiuojant pelningumo, mokumo, finansinio stabilumo, bei turto panaudojimo efektyvumo finansinius santykinius rodiklius. Šiame darbe įvertinti, palyginti santykinius rodiklius, nustatyti įmonės vertės pokytį pasitelkta sudedamoju vertės indeksu. Šis indeksas leidžia įvertinti ES struktūrinės fondo paramos poveikį verslo sektoriams.

Apibendrinant pirmąjį skyrių galime daryti išvadą, jog ES paramos pagrindiniai trys tikslai yra šie: skatinti atsiliekančių regionų plėtrą ir prisitaikymą prie ekonomikos pokyčių, remti krizės apimtus pramonės regionus, kad jie galėtų persiorientuoti į kitas ekonomikos sritis ir teikti paramą mokymui, kvalifikacijos kėlimui, perkvalifikavimui. ES struktūriniai fondai yra pagrindinis struktūrinės paramos įgyvendinimo mechanizmas. ES struktūrinių fondų lėšos orientuotos išskirtinai į ekonomikos vystymąsi skatinančiais elementais tokiais kaip: technologinės naujovės, darbo jėgos ugdyimas, naujų rinkų įsisavinimas, naujų ekonominių veiklos formų kūrimas, vadybos sugebėjimų lavinimas, palankesnės verslui infrastruktūrai sudarymas ir pan.

Darbe bus tiriama Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos 2007 - 2013 m. įsisavinimas, ES paramos 2007 - 2013 m. teikiamos priemonės, išmatuojamas ir vertinamas paramos poveikis aštuonių verslo įmonių (AB "Alita", AB "Pieno žvaigždės", AB "Žemaitijos pienas", AB "Utenos trikotažas", AB "Snaigė", AB "Vilkyškių pieninė", UAB "Gintaro baldai" ir AB "Grigiškės") finansiniams rodikliams analizuojant pagal: pelningumo, mokumo, finansinio stabilumo, įsiskolinimo bei turto panaudojimo efektyvumo finansinius santykinius rodiklius. Antroje tyrimo dalyje pagal sudedamojo vertės indekso formules, suskaičiuotus santykinius rodiklius, skaičiuojama ir pateikiama išvada apie įmonių verčių kitimą prieš ir po ES struktūrinių fondų paramos įsisavinimo. Tokiais etapais bus išspręsta ES paramos 2007-2013 m. poveikis verslo sektoriui.

2. EUROPOS SĄJUNGOS FINANSINĖS PARAMOS 2007 -2013 METAIS LIETUVOS VERSLO SEKTORIUI ANALIZĖ

Šiame skyriuje išanalizuota Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos 2007 - 2013 m. įsisavinimas ir ES paramos teikiamos priemonės verslo sektoriams.

2.1. 2007 – 2013 m. Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos įsisavinimas

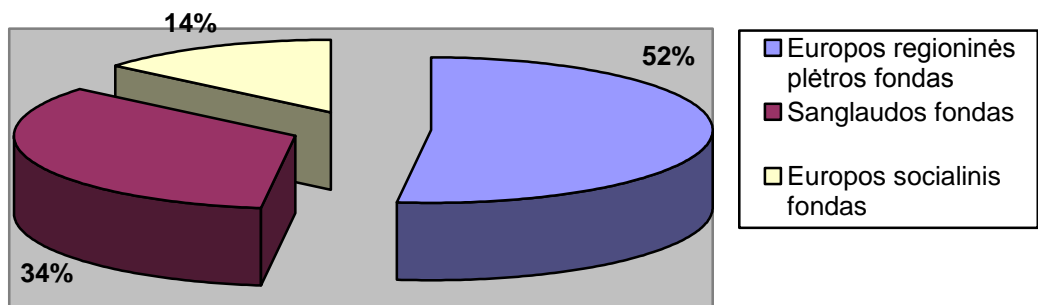
Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos 2007 -2013 metų panaudojimo strategija pratęsia 2004 -2006 metų BPD sufomuluotą strateginę viziją. ES struktūrinė parama 2007- 2013 m. laikotarpiu yra skiriama Lietuvai iš ES fondo, Sanglaudos bei Europos regioninės plėtros fondo (daugiau kaip 23 394,42 mlrd. Lt.). Taip pat Lietuva dar gavo finansavimo:

- ES finansinę paramą žemės ūkiui ir kaimo plėtrai,
- dalyvavimui Europos Bendrijų programose,
- išorinių ES sienų apsaugai,
- tranzito į ir iš Kaliningrado per Lietuvos teritoriją palengvinimui užtikrinti;
- Ignalinos atominės elektrinės uždarymo darbams finansuoti. (<http://www.ukmergeinfo.lt/es-strukturiniu-fondu-parama/>).

Pagal veiksmų programų tikslus išskiriami jų prioritetai ir pastarųjų įgyvendinimo priemonės, apibrėžtos veiksmų programų prieduose, patvirtintuose Lietuvos Respublikos Vyriausybės. Priemonės įgyvendinamos per projektus. Viešojo ir privataus sektoriaus projektams, pateiktiems finansuoti iš ES struktūrinės paramos, taikomos skirtingos projektų atrankos procedūros. Projektai atrenkami taikant vieną iš trijų projektų atrankos būdų:

- valstybinę projektų atranką,
- regioninę projektų atranką,
- konkursą.

Per 2007–2013 metų programavimo laikotarpį Lietuvai numatyta 23 394,42 mlrd. litų ES struktūrinės paramos lėšų, kurias planuojama gauti iš atitinkamų fondų (3 pav.).

3 pav. 2007–2013 metų laikotarpio ES struktūrinės paramos Lietuvai paskirstymas pagal fondus.

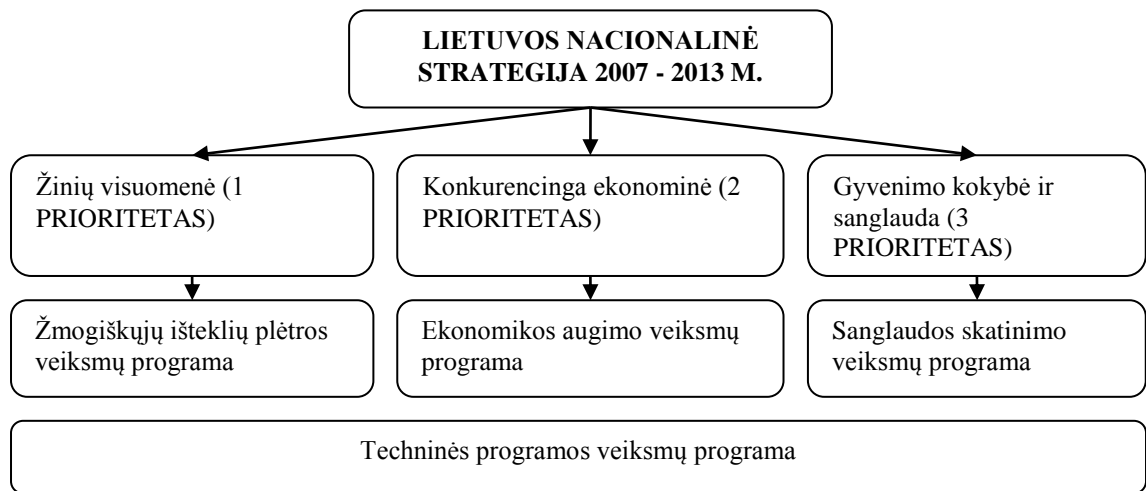
Šaltinis: sudarytas autorės remiantis pagal Finansų ministerijos duomenis.

Iš 3 paveikslo galime daryti, jog didžiausia ES parama 2007 -2013 m. skiriama buvo iš Europos regioninės plėtros fondo 52% (41356909476,85 Lt.), o mažiausia iš Europos socialinio fondo 14% (11234750994,45 Lt.). Iš sanglaudos fondo – 34% (27698663885,87 Lt.).

ES parama 2007 - 2013 m. skiriama pagal Konvergencijos ir Europos teritorinio bendradarbiavimo prioritetus. Išskiriami šie ES paramos skyrimo būdai:

- valstybės projektų atranka - tai pateiktų finansuoti iš ES paramos projektų atranka, kurią įvykdo tarpinės institucijos vadovaudamiesi strateginiais veiklos planais, strateginiais planavimo dokumentais bei stebėsenos komiteto patvirtintais projektų atrankos kriterijais - tai pateiktų finansuoti iš ES paramos projektų atranka, kurią įvykdo.
- regionų projektų atranka - tai pateiktų finansuoti iš ES paramos projektų atranka, kurią atlieka regionų plėtros taryba.
- projektų konkursas - pagal įgyvendinančiųjų institucijų paskelbtus kvietimus teikti paraiškas gautų projektų atranka, atliekama vadovaujantis Projektų finansavimo sąlygų aprašu.

2007 – 2013 m. laikotarpiui buvo siekiama optimizuoti paramos įsisavinimo efektyvumą, supaprastinti ir decentralizuoti ES struktūrinių fondų programavimą ir įgyvendinimą. Nauja reforma įtakojo tai, kad 2007-2013 m. laikotarpiu ES struktūriniai fondai turėjo jau tik 3 prioritetinius tikslus, vietoj 2004-2006m. laikotarpiu buvusių penkių (žr. 4 pav.).

4 pav. Veiksmų programų pasiskirstymas pagal Prioritetus

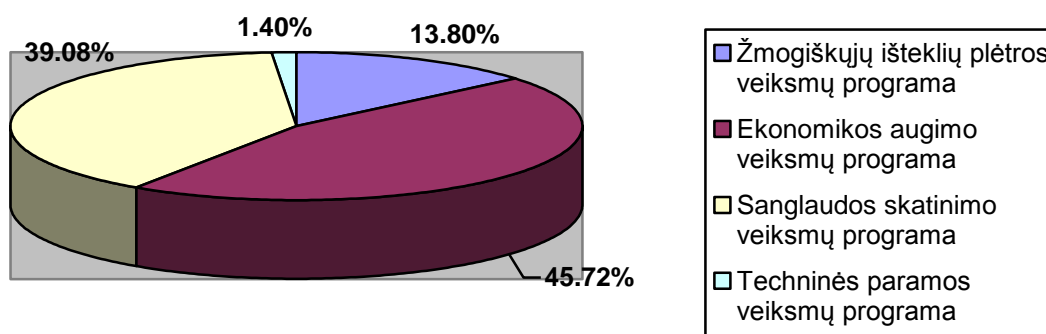
Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis pagal Lietuvos Nacionalinę strategiją 2007 – 2013 m.

Žinių visuomenė, kaip valstybės ilgalaikės raidos strategijos prioritetą, apima mokslo ir švietimo, gyventojų kompetencijos, valstybės valdymo ir savivaldos bei kultūros kryptis. Tuo tarpu Konkurencinga ekonomika apima pramonės ir verslo, energetikos, transporto ir tranzito, žinių ekonomikos ir elektroninio verslo, kaimo ir žemės ūkio plėtros, finansų politikos, regionų plėtros ir turizmo kryptis. Saugi visuomenė - aplinkos apsaugos, krašto apsaugos, viešojo saugumo, socialinės apsaugos, sveikatos apsaugos, užsienio politikos ir teisėkūros kryptis.

Europos Sąjungos paramos 2007 - 2013 m. panaudojimo tikslas – sparčiai gerinti sąlygas investuoti, dirbti ir gyventi Lietuvoje. Veiksmų programos padėjo įgyvendinti strategijoje išskeltus tikslus ir uždavinius (žr. 5 pav.):

- Žmogiškųjų išteklių plėtros veiksmų programa – programa, kuri skirta visų darbingo amžiaus Lietuvos gyventojų mobilizavimui. Būtent investicijos į Lietuvos žmones, jų aktyvumą, verslumą, gebėjimus patikimai garantuoja ilgalaikį ūkio augimą. Šiai programai skirta 13,8 % ES struktūrinės paramos lėšų;
- Ekonomikos augimo veiksmų programa - programa, kuri skirta ekonomikos augimui skirtiems moksliniams tyrimams, technologinei plėtrai ir ūkio konkurencingumui. Šiai programai skirta didžiausias ES struktūrinės paramos lėšų dalis - 45,72 %. Labai svarbu, jog net 10 proc. lėšų numatoma skirti ūkio konkurencingumui ir ekonomikos augimui skirtiems moksliniams tyrimams ir technologinei plėtrai.
- Sanglaudos skatinimo veiksmų programa – programa, kuri skirta gyvenimo kokybės gerinimui, mažinant atskirų regionų skirtumus. Taip pat skirta gyvenimo aplinkos gerinimui. Šiai programai skirta 39,08 % ES struktūrinės paramos lėšų;

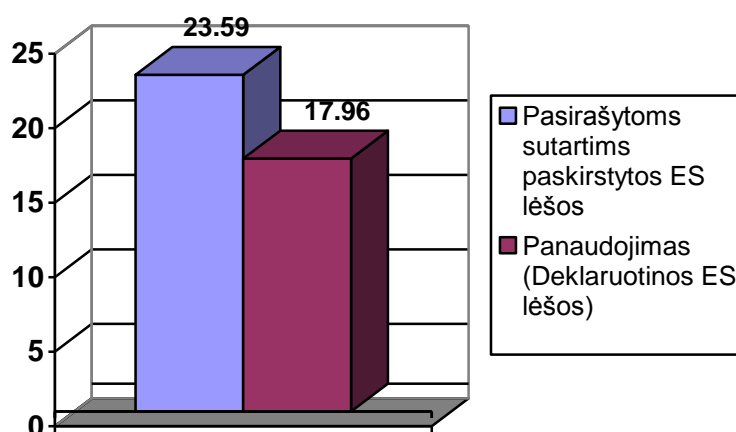
- Techninės paramos veiksmų programa – programa, kuri skirta administruoti teminėms veiksmų programoms. Pagrindiniai šios programos tikslai yra: Šiai programai skirta 1,4 % ES struktūrinės paramos lėšų.

5 pav. 2007 m. – 2013 m. ES struktūrinė parama pagal veiksmų programas

Šaltinis: sudaryta darbo autorės pagal ES struktūrinė paramos 2007-2013 m. Strategija ir veiksmų programos (<http://www.esparama.lt/strategija-ir-veiksmu-programos>).

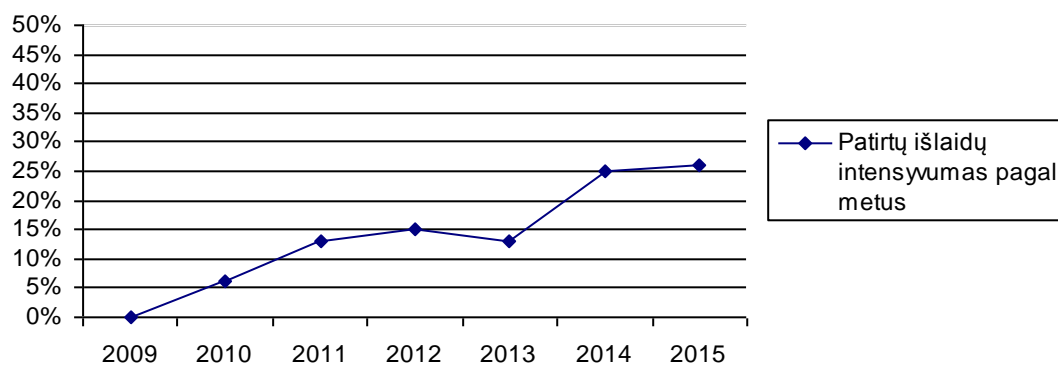
Beveik pusę ES paramos lėšų skirta ekonomikos augimo veiksmų programai – 45,72%, mažiausiai skirta technikos paramos veiksmų programai – 1,40%. Sanglaudos skatinimo veiksmų programą 14,5% mažiau skiriama paramos lėšų palyginus su ekonomikos augimo veiksmų programa.

6 pav. 2007-2013 m. struktūrinės paramos panaudojimas (mlrd.lt)

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Šiame grafike pavaizduota pasirašytų sutarčių paskirstytos ES lėšos, kurias sudaro 23,59 mlrd.litų (100%) bei lėšų panaudojimas, kurį sudaro 17,96 mlrd. litų (76%). Skirtumas tarp ES lėšų panaudojimą ir paskirstytas ES lėšas yra 5,63 mlrd.litų (24%).

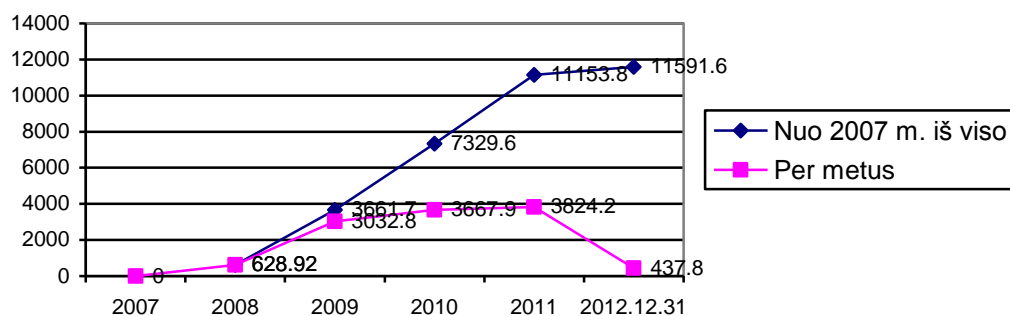

7 pav. ES 2007-2013 m. laikotarpio struktūrinės paramos lėšų panaudojimo intensyvumas
 Šaltinis: sudaryta autorės remiantis pagal VU projektine veikla “ ES 2007-2013 m. laikotarpio struktūrinės paramos lėšų panaudojimo intensyvumas“
http://www.vu.lt/projektai/?attachment_id=251.

Iš 7 paveikslo pateikto grafiko matyti, kad nuo 2009 metų iki 2012 metų išlaidos padidėjo nuo 1% iki 15%. Nuo 2009 iki 2010 metų padidėjo 5%, 2010-2011 m. padidėjo 7%, 2011-2012 m. 2%. Nuo 2012m. iki 2013 m. pamažėjo išlaidų intensyvumas 2%. Bet nuo 2013m. iki 2015 metų, įsibėgėjus trečiam ES paramos programavimo etapui, padidėjo 13%. Galime daryti išvada, jog 2007-2013 metų ES paramos etape lėšų panaudojimas kylo, apart šio etapo galo 2013 metus.

Per 2007 – 2013 metų ES paramos laikotarpį buvo užregistruota 11218 paraiškų, iš jų patvirtintų finansuoti paraiškų yra 6655, nefinansuojamų paraiškų – 3663. Iš viso prašoma finansavimo 31617784669,06 Lt. Finansuojamų projektų per 2007 – 2013 metus buvo 6567 iš kurių įgyvendinamų projektų yra 444, o baigtų įgyvendinti projektų skaičius – 6122. Skirtas finansavimas 23946284303,01 Lt, o išmokėtų lėšų suma 15037017157,02 Lt.

Žemiau pateikiama ES paramos 2007 – 2012.12.31 dienos lėšų įsisavinimo dinamika (žr. 8 pav.)

8 pav. 2007-2013 m.ES paramos lėšų įsisavinimo dinamika (Lt.)

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis pagal smulkaus ir vidutinio verslo valdymo ži-nynu. (2008). P. 244.

Iš ES paramos lėšų įsisavinimo dinamikos paveikslo matyti, kad nuo 2007 iki 2013 metų visada didėjo lėšų įsisavinimas. 2007 metais lėšų įsisavinimas buvo lygus nuliui. Nuo 2007 m. - 2008 m. padidėjo 628,92 mln. Lt. Nuo 2008 m. - 2009 m. padidėjo net 3032,8 mln. Lt. ir kiekvienais metais iki 2011 metų skirtumas tik didėjo. 2010 metais (7329,60 mln. Lt.) lėšų įsisavinimas išaugo dvigubai palyginus su 2009 metais. 2011 m. ir 2012 m. lėšų įsisavinimas peršoko 10000 mln. Lt. ribą. Skirtumas tarp 2011 m. ir 2012 m. – 437,8 mln. Lt.

Norint tiksliau įvertinti 2007 – 2013 m. struktūrinių fondų lėšų įsisavinimą Lietuvoje 6 lentelėje apskaičiuoti paramos įsisavinimo dinamikos rodikliai.

6 lentelė

2008– 2011 m. struktūrinės paramos Lietuvai įsisavinimo dinamika

Metai	Per metus išmokama suma, mln. Lt.	Absoliutus lygio padidėjimas, mln. Lt.	Didėjimo tempai, proc.	Padidėjimo tempas, proc.
2008	628,9	-	-	-
2009	3032,8	2403,9	382	282
2010	3667,8	635	120,9	20,9
2011	3824,2	156,4	104,26	4,26

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Šeštoje lentelėje pateikta per metus išmokama suma, kuri nuo 2008 – 2011 metų visada tik didėjo. Lyginant 2008 m. ir 2011 m. skirtumas – 3220,41 mln. Lt. Lėšų įsisavinimo absoliutus lygio padidėjimas tarp 2008 – 2009 m. yra 2403,9 mln. Lt.– tai yra pats didžiausias per antro ES paramos etapo. Tarp 2009 m. ir 2010 m. absoliutus lygio padidėjimas – 635 mln. Lt. ir 2010 – 2011 m. pats mažiausias absoliutus lygio padidėjimas – 156,4 mln. Lt. Didėjimo tempai taip pat nuo 2009 m. iki 2011 metų visada tik didėjo. 2009 metais buvo didžiausias didėjimo tempas - 382%, o mažiausias lėšų įsisavinimo didėjimo tempas buvo 2011 metais – 104,26%. Kaip didėjo lėšų įsisavinimo didėjimo tempas, taip ir didėjo padidėjimo tempas. 2009 metais padidėjimo tempas buvo 282%, 2010 metais – 20,9%, o mažiausias padidėjimas 2011 metais – 4,26%. ES paramos įsisavinimo lėšos stabilizavosi, pradžioje buvo ženklūs skirtumai, o ES paramos antrojo etapo galas jau augo palenga – sklandžiai.

Apibendrinant galima teigti, kad ES struktūrinių fondų paramos panaudojimas 2007 - 2013 metais Lietuvai davė galimybę pavyti Europos senbuves ir panaikinti skirtumus tarp šalies regionų. Šiuo laikotarpiu Lietuva turėjo puikią galimybę pasinaudoti daugiau kaip 23 394,42 mlrd. Litų ES teikiama struktūrine parama. Europos Sąjungos paramos lėšos buvo skiriamos suteikti

geriau gyventi Lietuvoje, geras sąlygas investuoti ir joje dirbti. Gauta suma prilygsta vienam papildomam valstybės biudžetui.

2.2. 2007 – 2013 m. Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos priemonės Lietuvos verslo sektoriams

Lietuvai įstojus į Europos Sąjungą, jos teikiama struktūrinių fondų parama tapo svarbus finansinis lėšų šaltinis verslo įmonių vystymuisi ir plėtrai. 2007-2013 metų prasidėjo naujas Europos Sąjungos struktūrinės paramos periodas, kuriame numatytos priemonės remti verslą liko nepakitusios t.y skirtos didinti verslo produktyvumo lygį, sudarant palankią aplinką inovacijoms ir verslumui, skatinti mokslinių tyrimų ir technologijų plėtrą įmonėse bei žmoniškųjų išteklių plėtrą. 2007-2013 m. laikotarpiu daugiau negu 11 mlrd. litų ES struktūrinių fondų paramos lėšų yra skirta verslumo skatinimui, įmonių produktyvumo didinimui, įmonių augimui ir plėtrai. Didelė dalis paramos teikiama mokslinių tyrimų plėtrai ir investicijoms į naują įrangą, verslo valdymo sistemas, standartų diegimą ir pan., ypatingas dėmesys skiriamas mažų ir vidutinių verslų potencialo didinimui.

Pagal ES regioninės plėtros koncepciją, Lietuvai finansinė parama skiriama kaip vieno regiono ekonominiam augimui pagal atskirus sektorius. Parama Lietuvai yra skiriama 2007-2013 programavimo laikotarpiu remiantis nacionaline paramos panaudojimo strategija, kurios tikslai ir uždaviniai yra parengti išanalizavus Lietuvos ūkio plėtros pranašumus, trukumus, galimybes ir pavojus. (Smulkaus ir vidutinio verslo valdymo žinynas, 2008).

Peržvelgus **Žmoniškųjų išteklių veiksmų programos** visus prioritetus ir priemones, realiausios galimybės verslo subjektams pasinaudoti tiesiogine ES struktūrine parama yra rengti projektus pagal du Žmoniškųjų išteklių plėtros veiksmų programos prioritetus iš esančių keturių.

• **1 prioritetas. „Kokybiškas užimtumas ir socialinė aprėptis“. Šiam prioritetui iš viso yra skirta 6,14 proc. visos ES struktūrinės paramos, arba 1436,6 mln. Lt.**

Pirmuoju prioritetu yra sprendžiami darbuotojų ir įmonių prisitaikymo prie rinkos poreikių gerinimo, gyventojų užimtumo ir dalyvavimo darbo rinkoje skatinimo bei socialinės aprėpties stiprinimo klausimai. Atitinkamai parama yra teikiama įmonių darbuotojams mokyti, kvalifikacijai kelti, taip pat įmonių vadovams mokyti, personalo kvalifikacijai kelti, taip pat finansuojamos šiuolaikinių personalo valdymo sistemų kūrimas ir diegimas įmonėse, siejant tai su atitinkamais vadybininkų bei darbuotojų mokymais. Pagrindinis šio prioriteto uždavinys - didinti darbuotojų ir įmonių prisitaikymą prie rinkos poreikių (Smulkaus ir vidutinio verslo valdymo žinynas, 2008).

7 lentelėje yra išskirtos priemonės, kurios yra aktualios verslo įmonėms teikiant paraiškas konkursams dėl tiesioginės ES struktūrinės paramos mokymams.

7 lentelė

1 prioriteto „Kokybiškas užimtumas ir socialinė aprėptis“ priemonės verslui remti

Prioriteto įgyvendinimo priemonės	Priemonės tikslas	Skirta lėšų mln. Lt
„Žmoniškųjų išteklių tobulinimas įmonėse“	Tobulinti įmonių darbuotojų ir vadovų kvalifikaciją, žinias ir gebėjimus, didinti darbuotojų gebėjimus prisitaikyti prie įmonės reikmių ir darbo rinkos pokyčių	239,35
Žmogiškieji ištekliai Invest LT+	Tobulinti darbuotojų ir vadovų kvalifikaciją, žinias ir gebėjimus įmonėse, pritraukiančiose tiesiogines užsienio investicijas į didelės pridėtinės vertės gamybos ir (ar) didelės pridėtinės vertės paslaugų verslo pradžia ar plėtrą	.30,00
„Verslumo skatinimas“	Sudaryti sąlygas labai mažoms ir mažoms įmonėms, fiziniams asmenims pradėti savo verslą, taip pat socialinėms įmonėms plėtoti savo verslą, naudojantis finansų inžinerijos priemonėmis, tuo skatinant verslumą ir savarankišką užimtumą	50,00

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis pagal ES parama verslui:

<http://www.esparama.lt/patvirtintos-priemones>

- **3 prioritetas „Tyrėjų gebėjimų stiprinimas“.** Šiam prioritetui iš viso skirta 474,04 mln.Lt, (iš kurių 407,45 ES lėšos).

Trečiuoju prioritetu siekiama didinti MTTP srities žmogiškųjų išteklių gebėjimus kokybine ir kiekybine prasme, tobulinanti mokslininkų, doktorantų, kitų tyrėjų kvalifikaciją ir kompetenciją taip pat skatinant tyrėjų ir studentų vidaus ar tarptautinį mobilumą bei tarp viešojo ir privataus sektoriaus. Verslui pagal šį prioritetą aktuali viena priemonė. Jos apibūdinimas pateiktas 8 lentelėje.

8 lentelė

3 prioriteto „Tyrėjų gebėjimų stiprinimas“ priemonė verslui remti

Prioriteto įgyvendinimo priemonės	Priemonės tikslas	Skirta lėšų mln. Lt
„Valstybės pagalba aukštos kvalifikacijos darbuotojų įdarbinimui įmonėse“	Didinti aukštos kvalifikacijos darbuotojų skaičių žinioms ir mokslui imliose įmonėse.	3,73

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis pagal ES struktūrinės paramos priemonių sąrašą.

<http://www.esparama.lt/patvirtintos-priemones>

Šia priemone lėšos skirtos mokslininkų ir kitų tyrėjų, mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros, techninių darbuotojų ir jiems prilyginto personalo įdarbinimas labai mažose, mažose ir vidutinėse žinioms ir mokslui imliose įmonėse.

Vis dėlto didžiausios galimybės verslo subjektams pasinaudoti tiesiogine ES struktūrine parama yra dalyvaujant **Ekonomikos veiksmų programos įgyvendinime**, t.y rengiant projektus pagal šiuos prioritetus:

- **1 prioritetas. „ Ūkio konkurencingumui ir ekonomikos augimui skirti moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra“. Skirta parama 2080,5 mln. Lt iš kurių 1844,4 mln. Lt ES lėšos.**

Pirmuoju prioritetu kaip nurodo Smulkaus ir vidutinio verslo valdymo žinynas (2008) yra sprendžiama viešos ir privačios mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros (MTTP) bazės sustiprinimo, viešo sektoriaus MTTP veiklos efektyvumo ir prieinamumo įmonėms, MTTP veiklos aktyvumo privačiame sektoriuje padidavimo, žinių ir technologijų sklaidos terpės pagerinimo bei verslo ir mokslo bendradarbiavimo MTTP srityje skatinimo problemos. Pagal šį prioritetą finansuojamos viešosios MTTP infrastruktūros kūrimas (atnaujinimas) ir modernios mokslinės įrangos įsigijimas.

9 lentelėje nurodytos verslo subjektams aktualiausios 1 prioriteto tiesioginės paramos priemonės.

9 lentelė

1 prioriteto priemonės „Ūkio konkurencingumui ir ekonomikos augimui skirti moksliniai tyrimai ir technologinė plėtra“ verslui remti

Priemonės	Skirta lėšų, mln. Lt	Tikslai
„Idėja LT“	15,210	Padėti įmonėms tinkamai pasirengti įgyvendinti MTTP veiklos projektus, įvertinti ir sumažinti tokios veiklos nesėkmės riziką.
„Intelektas LT“	200,00 (iš jų 155,00 ES lėšos)	Skatinti šalies įmones investuoti į inovaciniams gaminiams, paslaugoms ar procesams kurti reikalingus taikomuosius mokslinius tyrimus ir (ar) technologinę plėtrą.
„Intelektas LT+“	294,89	Skatinti įmonių plėtrą ir naujų inovacinių įmonių steigimą investuojant į MTTP infrastruktūros kūrimą ir plėtrą, padedant įmonėms kurti naujas tyrėjų, technikų ir panašaus aukštos kvalifikacijos personalo darbo vietas.
„Inoklaster LT“	26,703	Skatinti ir spartinti Lietuvos pramonės šakų ir sektorių bendradarbiavimą, didinti Lietuvos pramonės tarptautinį konkurencingumą
„Inoklaster LT+“	160,304	Skatinti ir spartinti Lietuvos pramonės šakų ir sektorių bendradarbiavimą, didinti jų tarptautinį konkurencingumą, sukuriant reikiamą infrastruktūrą žinių ir technologijų sklaidai užtikrinti

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis pagal ES struktūrinės paramos priemonių sąrašą.

<http://www.esparama.lt/2007-2013/lt/gaires/priemones/>

Visos 12 lentelėje pateiktos priemonės prisideda prie uždavinio – padidinti mokslinių tyrimų ir technologinės plėtros veiklos aktyvumą privačiame sektoriuje – įgyvendinimo.

Kiekviena priemonė remia specifines veiklos sritis. *Priemonės „Idėja LT“* lėšomis finansuojami labai mažų, mažų ir vidutinių įmonių planuojamų mokslinių tyrimų ir technologinės

plėtos projektų techninių galimybių studijų, skirtų tinkamai pasirengti įgyvendinti mokslinių tyrimų ir technologinės plėtos projektus ir sumažinti didesnių investicijų nesėkmės riziką, atlikimas. Priemonei „*Intelektas LT skirtos lėšos skirtos*“ padidinti mokslinių tyrimų ir technologinės plėtos veiklos aktyvumą privačiame sektoriuje, projekto lėšomis finansuojama MTTP veikla. Priemonės „*Intelektas LT+*“ remiamos veiklos: įmonių pradinės investicijos, kuriomis kuriama naujos įmonės ir kuriama ar plečiama esamos įmonės mokslinių tyrimų ir technologinės plėtos infrastruktūra. Priemonės *Inoklaster Lt+* remia klasterio koordinatoriaus investicijos susijusias su klasterio mokymo ir tyrimų centro infrastruktūros kūrimu (laboratorijos, bandymų patalpos ir pan.), panaši remiama veikla ir „*Inoklaster Lt priemonės*“ (<http://www.esparama.lt/2007-2013/lt/gaires/priemones>)

2 prioritetas. „Verslo produktyvumo didinimas ir aplinkos verslui gerinimas“. Parama siekia 2170,1 mln. Lt, iš kurių 2090,7 mln. Lt ES lėšos.

Antruoju prioritetu kaip nurodo Smulkaus ir vidutinio verslo žinynas (2008), sprendžiami įmonių produktyvumo didinimo, veikiančių įmonių gyvybingumo didinimo ir verslumo skatinimo, verslo priėjimo prie finansavimo šaltinių pagerinimo ir viešųjų teritorijų investicijoms pritraukti pritaikymo problemos. Pagal šį prioritetą finansuojama tokia darbo našumą skatinanti veikla kaip: parama investicijoms į naujus gamybos įrenginius ir technologijas, parama IT valdymo sistemoms (sprendimams) įmonėse diegti, parama paslaugoms, susijusioms su pažangių vadybos metodų diegimu ir pan. Veikiančių įmonių gyvybingumo didinimo ir verslumo skatinimo problemos sprendžiamos finansuojant tokias specializuotas paslaugas verslui kaip rinkos įvertinimas, verslo būklės ir perspektyvų analizė, verslo plėtos ir diversifikavimo galimybių nustatymas ir pan. Apibendrinat galima teigti, kad šio prioriteto tikslas yra didinti verslo produktyvumo lygį.

10 lentelėje nurodytos verslo subjektams aktualiausios 2 prioriteto „Verslo produktyvumo didinimas ir aplinkos verslui gerinimas“ priemonės.

10 lentelė

2 prioriteto „Verslo produktyvumo didinimas ir aplinkos verslui gerinimas“ priemonės verslui remti

Priemonės	Skirta lėšų, mln. Lt	Tikslai
„ <i>Lyderis LT</i> “	375,02 (ES lėšos – 330,02)	skatinti įmonių investicijas, kuriomis didinamas jų darbo našumas ir eksportas ar pradedama naujų produktų gamyba.
„ <i>E-verslas LT</i> “	67,00	skatinti labai mažas, mažas ir vidutines įmones diegti informacines technologijas ir sudaryti palankias sąlygas jų darbo našumui ir eksportui didinti.
„ <i>Procesas LT</i> “	11,66	skatinti mažas ir vidutines įmones diegti šiuolaikiškus vadybos metodus ir valdymo sistemas, tuo sudaryti palankias sąlygas įmonių darbo našumui ir eksportui didinti.
„ <i>Naujos galimybės</i> “	131,23	skatinti įmones aktyviau ieškoti užsienio partnerių ir didinti pardavimą užsienio rinkose.

„Invest LT	152,63 (ES lėšos – 118,21)	sukurti ir (ar) išplėtoti pramoninių parkų infrastruktūrą, tuo sudaryti sąlygas pritraukti tiesioginių užsienio investicijų
Invest Lt 2	16,17	skatinti tiesiogines vidaus investicijas ir naujų darbo vietų kūrimą
Invest LT+”	82,78	pritraukti tiesiogines užsienio investicijas
„Kontroliuojantieji fondai“ (žr.3 priedą)	925,00	gerinti SVV subjektų priėjimą prie išorinio finansavimo šaltinių, taip skatinti naujų verslų kūrimąsi, įmonių produktyvumo didėjimą.
„Dalinis palūkanų kompensavimas“ (žr.3 priedą)	104,00	palengvinti SVV subjektų, finansų įstaigoms gražinančių paskolas ar vykdančių lizingo (finansinės nuomos) sutartyse nustatytus įsipareigojimus, finansinę naštą ir papildomai skatinti įmonių plėtrą.
„Garantių fondas“ (žr. 3 priedą)	129,00	gerinti SVV subjektų priėjimą prie finansavimo šaltinių, mažinti finansų įstaigų reikalaujamo užstato ar pradinių įnašų finansinę naštą SVV subjektams – iš finansų įstaigų pritraukti (gauti) finansavimą, kurio reikia verslui pradėti ar plėtoti, skatinti įmonių verslo steigimąsi ir veikiančių SVV subjektų produktyvumo didėjimą.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis pagal ES struktūrinės paramos priemonių sąrašą.

<http://www.esparama.lt/patvirtintos-priemones>.

Visos 10 lentelėje pateiktos priemonės yra skirtos verslo sektoriaus infrastruktūros, veiklos optimizavimo ir eksporto plėtrai. Kiekvienai priemonei keliami skirtingi tikslai, todėl jų įgyvendinimas įmonėse siejasi su kuo įvairiausiomis veiklomis, tokiomis kaip inovacijos, technologijos, darbo našumas, skolinimasis, investavimas ir kitos veiklos.

Remiantis Ekonomikos augimo veiksmų programos priemonių aprašymais, priemonės: „Lyderis LT“, „E-verslas LT“, „Procesas LT“, „Naujos galimybės“, Invest LT 2; Invest LT+ prisidės prie uždavinio – padidinti įmonių produktyvumą – įgyvendinimo.

Priemonės „Kontroliuojantieji fondai“, „Dalinis palūkanų kompensavimas“, „Garantių fondas“ prisidės prie uždavinio – pagerinti verslo subjektų priėjimą prie finansavimo šaltinių – įgyvendinimo, tai finansų inžinerijos priemonės.

Lietuvos teisinės ir finansinės sistemos tinkamumo verslo plėtrai skirtų finansinės inžinerijos priemonių, steigimo ir įgyvendinimo galutinėje vertinimo ataskaitoje (2010) nurodoma, jog Finansų inžinerijos priemonės sąvoka teisės aktuose nebuvo vartojama iki 2006 m. Ja imta vartoti tik įsigaliojus ES struktūrinių fondų reglamentui ir Įgyvendinančiam reglamentui – pagrindiniams ES teisės aktams, reglamentuojantiems struktūrinių fondų lėšų panaudojimą steigiant Finansų inžinerijos priemones. Pagal Įgyvendinantį reglamentą Finansų inžinerijos priemonėmis laikytinos tos priemonės, kurias sudaro veiksmai, suteikiantys gražinamąsias investicijas arba garantijas. Tuo tarpu ES struktūrinių fondų reglamentas konkretizuoja, kad Finansų inžinerijos priemonėmis gali būti rizikos kapitalo, garantiniai ar paskolų fondai.

Vienas iš pagrindinių finansų inžinerijos įgyvendinamų priemonių privalumų – "atsinaujinančios" lėšos. Paskolinus ar investavus finansų inžinerijos priemonėms skirtas ES struktūrinių fondų lėšas, jos sugrįžta į fondus ir gali būti dar kartą investuojamos. Tai leidžia

suteikti paramą didesniai įmonių skaičiui. Tuo šitoks lėšų panaudojimas ir skiriasi nuo subsidijų verslui, kai lėšos gali būti panaudotos tik vieną kartą. Be to, ES struktūrinių fondų ir Lietuvos biudžeto lėšos leidžia pritraukti privačių finansinių išteklių. Finansų inžinerijos priemonių pagalba kuriamas atsinaujinantis procesas, leidžiantis iki maksimumo padidinti ES fondų poveikį rinkai.

Priemonė „Kontroliuojantieji fondai“ remiama veikla – kontroliuojančiųjų fondų įsteigimas ir šių fondų valdomų finansų inžinerijos priemonių, kuriomis bus pagerintas verslo įmonių priėjimas prie išorinio finansavimo šaltinių.

Priemonė „Kontroliuojantieji fondai“ yra įgyvendina Europos Sąjungos iniciatyvą per du kontroliuojančius fondus: JEREMIE ir INVEGA kontroliuojančius fondus.

JEREMIE (angl. Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises – Bendros Europos lėšos mikro įmonėms, mažoms ir vidutinėms įmonėms) – tai bendra EIB grupės ir Europos Komisijos iniciatyva, skirta padėti mažoms įmonėms lengviau gauti finansavimą, įskaitant lėšas veiklos pradžiai ir mikro kreditus. Pasinaudodamos JEREMIE iniciatyva dalį joms numatytų struktūrinių fondų lėšų valstybės narės ir regionai gali skirti specialiai mikro įmonėms ir mažoms įmonėms sukurtoms finansinėms priemonėms įsigyti. Šiuos išteklius valdo Europos investicijų fondas, jam talkina ir jį remia Bankas bei kiti skolintojai, o jais naudotis gali rizikos kapitalo bei mažų ir vidutinių įmonių finansavimo ir mikro finansavimo srityse veikiančios finansų įstaigos. Šia iniciatyva siekiama paskatinti verslumą Europos Sąjungoje, įgyvendinant Lisabonos darbotvarkę ir skatinant ES struktūrinės paramos lėšomis sukurti didesnę naudą ūkiui. (EIB metinė veiklos ataskaita, 2006)

2008 m. spalio 1d. pasirašyta trišalė finansavimo sutartis tarp Lietuvos Respublikos finansų ir Ūkio ministerijų bei Europos investicijų fondo dėl JEREMIE kontroliuojančiojo fondo įstegimo. JEREMIE fondo valdytojas – Europos investicinis fondas (EIF). Šiam fondui skirta 725 mln. ES fondų lėšų. Šio fondo lėšos šiuo metu yra skirtos šioms finansų inžinerijos priemonėms.

Pasidalintos rizikos paskolos. Šiai finansinei priemonei yra skirta viso 483,4 mln. Lt, iš jų ES struktūrinių fondų lėšos sudaro 241,7 mln. Lt, likusios tai bankų lėšos.. 2010 m. Europos investicinis fondas pasirašė sutartis su trimis bankais: SEB banku, Šiaulių banku ir Swedbank dėl didelių kreditų teikimo SVV Paskolos dydis nefiksuotas, jis gali siekti iki 2 proc. nuo banko valdomos priemonės lėšų sumos.

Rizikos kapitalo fondo finansinis instrumentas, skirta 96,7 mln. Lt, ES lėšų. 2010 m. balandžio 23 d. pasirašyta sutartis su UAB „BaltCap“ ir 2010 m. birželio 1 d. sutartis pasirašyta su UAB „LitCapital Asset Management“, pagal šias sutartis įsteigti du rizikos kapitalo fondai: LitCapital I ir Lithuania SME Fund. Bendras „Lithuania SME Fund“ dydis – 69,1 mln. Lt, iš kurių 48,3 mln. Lt investavo JEREMIE kontroliuojantysis fondas, o likusius 20,7 mln. Litų – didžiausios Baltijos šalių finansų institucijos, tarp jų SEB Venture Capital, LHV, Swedbank ir DnB NORD

investicijų valdymo kompanijos. Numatyta, kad investicijų suma, kurią fondas investuoja vienoje tikslinėje įmonėje, yra iki 10,35 mln. Lt ir 5,18 mln. Lt per bet kurį dvylikos mėnesių laikotarpį. Tokių fondų finansavimas geriausiai tinkamas naujoms mažoms arba nedidelėms įmonėms, kurių pajamos nėra nuspėjamos ir sėkmingas ekonominis kilimas nėra garantuotas. Pagrindinis kriterijus įmonėms, kurios siekia tokiu fondu finansavimo yra tai, kad įmonė turi turėti aktyvu (nekilnojamo ar kilnojamo turto, vertybiniu popieriu), kuriu paskirtis būtų paskolos garantija.

Bendrai su verslo angelais investuojančio fondo instrumentas („verslo angelų fondas“), skirta 27,6 mln. Lt, dar tiek pat bus pritraukta privačių lėšų. Fondą administruoja UAB „Mes Invest“. Maksimali investicija į vieną įmonę gali siekti 1,38 mln. Lt. Į įmones investuojamos ne tik lėšos, bet investuotojai dalinasi sukauptomis žiniomis bei patirtimi, padėdami įmonėms tobulinti verslo valdymo įgūdžius ir sėkmingai veikti ilgalaikėje perspektyvoje.

Portfelinės garantijos. Šią priemonę įgyvendina „Nordea Bank Finland Plc“ Lietuvos skyrius ir AB Šiaulių bankas. Šiai priemonei iš viso yra skirta 41,4 mln. Lt ES struktūrinių fondų lėšų.

INVEGOS fondas buvo įsteigtas 2009 m. balandžio 7 d. LR ūkio ir finansų ministerijoms bei INVEGA pasirašius trišalę sutartį, pagal kurią įgyvendinama JEREMIE iniciatyva.

Kaip nurodoma INVEGOS metinėje ataskaitoje (2011), INVEGA fondo valdytojas yra UAB „Investicijų ir verslo garantijos“. Fondui skirta 200 mln. Lt. Per jį įgyvendinamos 2 priemonės:

Mažų kreditų schema (II-as etapas). Paskolos dydis iki 350 tūkst. Lt. Iš viso priemonei numatyta 100 mln. Lt. Maži kreditai gali būti teikiami, jei po tokio finansavimo plečiama verslo subjekto veikla, didinamas veiklos efektyvumas ir verslo subjekto konkurencingumas „Mažų kreditų – 2 etapas“ įgyvendinamas per penkis bankus: AB Šiaulių banką, AB Ūkio banką, UAB Medicinos banką ir AB Parex banką ir AB Citadėlė banką.

Atviras kreditų fondas (fondo dydis – 100 mln. Lt). Fondo lėšomis teikiamos paskolos iki 2 mln. Lt. Įgyvendinant šią priemonę sudarytos atviros kredito linijos sutartys su septyniais bankais (AB Šiaulių bankas, AB Ūkio bankas, UAB Medicinos bankas, AB Parex bankas, AB DnB NORD bankas, AB Citadėlė ir AB Finasta), kurie, priėmę sprendimą suteikti nustatytus reikalavimus atitinkantį kreditą, kreipiasi į INVEGĄ dėl AKF lėšų (ne daugiau kaip 75 proc. kredito sumos) skyrimo verslo subjektams finansuoti. Maksimalus tokios paskolos dydis iš AKF yra 1,5 mln. Lt, bankai turi prisidėti prie šios priemonės įgyvendinimo ne mažiau kaip 25 proc. savo lėšų

INVEGOS fondo veikla pagrįsta skolinimo principu, pagal kurį atrinktiems bankams skiriamos lėšos, kurias bankai savo rizika skolina verslo verslo subjektams. INVEGOS fondo skirtas lėšas atrinktieji bankai perskolina kreditų forma.

Sekantis fondas, kuris prisideda prie SVV finansavimo šaltinių - **Garantijų fondas**. Šis fondas buvo įsteigtas 2009 m rugsėjį Finansų ir Ūkio ministerijos bei UAB „Investicijų ir verslo garantijos“ (INVEGA) pasirašius trišalę sutartį dėl Garantijų fondo finansavimo.

Remiantis sutartimi, Garantijų fondui skiriama 129 mln. Lt ES struktūrinių fondų lėšų, kurias administruos INVEGA. Naujai įsteigtas Garantijų fondas kompensuoja nuo 50 iki 80 procentų garantijų išmokų, išmokamų vykdant INVEGOS įsipareigojimus pagal jos suteiktas garantijas finansų įstaigoms už verslo subjektų apyvartines paskolas.

Priemonė „Dalinis palūkanų kompensavimas“. 2009 m. balandžio 24 d. Finansų ministerija, Ūkio ministerija, ir UAB „Investicijų ir verslo garantijos“ (INVEGA) pasirašė trišalę visuotinės dotacijos finansavimo ir administravimo sutartį, pagal kurią INVEGA Europos Sąjungos fondų lėšomis kompensuoja dalį mažų ir vidutinių įmonių (MVI) paskolų palūkanų. Lėšos – 104 mln. Lt – skirtos palūkanų už MVI imamas paskolas daliniam kompensavimui toms MVI, kurios yra gavusios INVEGA garantiją už paskolą ir nuo 2008 m. gruodžio 1 d. iki 2015 metų pabaigos mokės palūkanas. (LR Finansų ministerija)

• **4 prioritetas „Esminė ekonominė infrastruktūra“.** Šiam prioritetui viso skirta **2049,6 mln. LT (ES lėšos 1993,2)**

Šiuo prioriteto investicijos skiriamos į Lietuvos elektros, šilumos ir dujų tinklų bei sistemų modernizavimą ir plėtrą, taip pat transporto infrastruktūrai. Stiprinami ir modernizuojami elektros ir dujų perdavimo ir paskirstymo tinklai bei sistemos, statomos naujos elektros perdavimo linijos ir transformatorinės pastotės, strategiškai svarbūs magistraliniai dujotiekiai ir kompresorinės pastotės.. Šio prioriteto priemonių aprašai, kurie aktualūs verslo subjektams, galintiems pretenduoti į tiesioginę paramą pateikti 11 lentelėje.

11 lentelė

4 prioriteto „Esminė ekonominė infrastruktūra „priemonės skirtos verslui remti

Priemonės	Skirta lėšų, mln. Lt	Tikslai
Elektros perdavimo sistemos modernizavimas ir plėtra	98,60	Modernizuoti elektros perdavimo sistemą, siekiant didinti elektros tiekimo patikimumą integruojantis į ES bendrąją elektros rinką.
Šilumos tiekimo sistemos modernizavimas	165,33	Modernizuoti šilumos tiekimo sistemą, siekiant didinti šilumos tiekimo patikimumą ir kokybę.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis pagal ES struktūrinės paramos priemonių sąrašą.

<http://www.esparama.lt/patvirtintos-priemones>

Paskutiniai **Sanglaudos skatinimo** veiksmų programa taip pat yra aktuali verslo įmonės, pretenduojančioms į ES paramą. Peržvelgus Sanglaudos skatinimo veiksmų programos visus

prioritetus ir priemones, realiausios galimybės verslo subjektams pasinaudoti tiesiogine ES struktūrine parama yra rengti projektus pagal tris prioritetus iš esančių keturių.

- 1 prioritetas „Vietinė ir urbanistinė plėtra kultūros paveldo ir gamtos išsaugojimas ir pritaikymas turizmo plėtrai“.

12 lentelė

1 prioriteto „Vietinė ir urbanistinė plėtra kultūros paveldo ir gamtos išsaugojimas ir pritaikymas turizmo plėtrai“, priemonė skirta verslui remti

Priemonės	Skirta lėšų, mln. Lt	Tikslai
Turizmo paslaugų / produktų įvairovės plėtra ir turizmo paslaugų kokybės gerinimas	211,40	skatinti privačių juridinių asmenų investicijas į turizmą.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis pagal ES struktūrinės paramos priemonių sąrašą. <http://www.esparama.lt/patvirtintos-priemones>

Šios priemonės lėšos skirtos investicijoms į kurortų ir kurortinių teritorijų, sanatorijų, reabilitacijos centrų, aktyvaus poilsio turizmo, konferencijų infrastruktūros statybai ir rekonstravimui, kuriant naujas pramogų, laisvalaikio praleidimo paslaugas, skirtas įvairių kategorijų turistams. Tikimasi, kad šios priemonės įgyvendinimas padės padidinti turizmo srautą bei sumažins sezoniškumą. Kitas prioritetas, kurio įgyvendinime gali dalyvauti verslas tai

- **2 prioritetas „Viešųjų paslaugų kokybė ir prieinamumas: sveikatos, švietimo ir socialinė infrastruktūra“.**

Šiuo prioritetu siekiama, kad visi šalies gyventojai gautų aukščiausius europinius standartus atitinkančias sveikatos, švietimo bei socialines paslaugas. Įmonė gali prisidėti prie sveikatos apsaugos paslaugų bei infrastruktūros gerinimo, teikiant geros kokybės ir prieinamas paslaugas. Siekiant šio tikslo įmonė gali pretenduoti gauti ES paramą reikiamos medicininės įrangos įsigijimui ar patalpų remontui. Priemonės aprašas pateiktas 13 lentelėje.

13 lentelė

2 prioriteto „Viešųjų paslaugų kokybė ir prieinamumas: sveikatos, švietimo ir socialinė infrastruktūra“ priemonė skirta verslui remti

Priemonės	Skirta lėšų, mln. Lt	Tikslai
Investicijos į privačių asmens sveikatos priežiūros įstaigų teikiamų viešųjų ambulatorinių ir stacionarių paslaugų infrastruktūrą	17,70	modernizuoti ir optimizuoti viešųjų ambulatorinių ir stacionarių paslaugų infrastruktūrą privačiose asmens sveikatos priežiūros įstaigose.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis pagal ES struktūrinės paramos priemonių sąrašą. <http://www.esparama.lt/patvirtintos-priemones>

Paskutinis prioritetas kur verslo įmonė gali dalyvauti teikdami paraiškas paramai gauti tai:

- **3 prioritetas „Aplinka ir darnus vystymasis“**

Siekiant užtikrinti geresnę aplinkos kokybę ir darnų vystymąsi, investuojant šiam prioritetui skirtas Sanglaudos fondo paramos lėšas, daugiausia dėmesio skiriama vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimui ir plėtrai, šiuolaikinės atliekų tvarkymo sistemos sukūrimui, energijos gamybos ir vartojimo efektyvumo bei atsinaujinančių energijos išteklių vartojimo didinimui. Verslo subjektai vykdantys ūkinę komercinę veiklą energetikos, atliekų tvarkymo, vandens tiekimo, surinkimo, nuotekų valymo srityse gali pretenduoti gauti tiesioginę paramą pagal priemones, kurios pateiktos 14 lentelėje.

14 lentelė

3 prioriteto „Aplinka ir darnus vystymasis“ priemonės skirtos verslo plėtrai

Priemonės	Skirta lėšų, mln. Lt	Tikslai
Atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas	756,05 (ES lėšos 723,40)	sukurti šiuolaikišką ES aplinkosaugos reikalavimus atitinkančią atliekų tvarkymo sistemą
Atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimas energijos gamybai	239,92	skatinti atsinaujinančių energijos išteklių panaudojimą energijos gamybai.
Energijos gamybos efektyvumo didinimas	41,34	diegti pažangias ir efektyvias energijos gamybos technologijas, padidinti energijos gamybos efektyvumą.
Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimas ir plėtra	2087,7 (ES lėšos 1867,9)	modernizuoti ir išplėsti vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūrą aglomeracijose pagal nustatytuosius paslaugų kokybės, aplinkosaugos ir sveikatos apsaugos reikalavimus.

Šaltinis: sudaryta darbo autorės remiantis pagal ES struktūrinės paramos priemonių sąrašą.

<http://www.esparama.lt/patvirtintos-priemones>

Kaip teigiama Sanglaudos skatinimo veiksmų programoje (2007), pagrindinės vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimo ir plėtros priemonė „Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimas ir plėtra“ kuri finansuojama pagal šią programą, yra viešajam vandens tiekimui ir nuotekų tvarkymui (skirtos infrastruktūros modernizavimas ir plėtra, paviršinių nuotekų valymo infrastruktūros plėtra, nuotekų valymo metu susidarancio dumblo tvarkymo infrastruktūros kūrimas.

Priemonės „Atliekų tvarkymo sistemos sukūrimas“ investicijos skiriamos senų sąvartynų uždarymo ir rekultivavimo darbams, tuo pačiu užtikrinant atitinkamos atliekų surinkimo ir rūšiavimo infrastruktūros įrengimą, taip pat ypatingą dėmesį skiriant biologiškai skaidžių atliekų

tvarkymui ir atskiro specifinių atliekų srautų (EEĮ, pakuočių, buitinių pavojingų atliekų, kt.) surinkimo infrastruktūros plėtrai, siekiant užtikrinti tinkamą naudojamų ir šalinamų atliekų santykį.

Priemonės „Energijos gamybos ir vartojimo efektyvumo bei atsinaujinančių energijos išteklių vartojimo didinimas“ investicijos skiriamos į naujų efektyvių termofikacinių elektrinių ir (arba) katilinių, vartojančių atsinaujinančius energijos išteklius, statybą, taip pat finansuojami pastatų energetikos sistemų (inžinerinių ir technologinių inžinerinių) remontas arba rekonstravimas, gerinant energetines pastatų charakteristikas.

Apibendrinant antrąjį skyrių galima teigti, kad įmonės pasinaudoję Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos priemonėmis, gali spręsti gana platų spektrą įvairių problemų. Investuojant į naujas technologijas, tobulinant žmogiškuosius išteklius, kuriant naujus verslus, didinant produktyvumą, gyvybingumą, ypatinga dėmesį skiriant inovacijoms, plečiantis į užsienio rinkas, gerinant sveikatos apsaugos paslaugas, kuriant bei plėtojat modernią atliekų tvarkymo, nuotekų valymo, vandens tiekimo infrastruktūrą, didinant energijos gamybos efektyvumą verslas didina savo potencialą bei vaidmenį šalies ūkyje.

3. EUROPOS SĄJUNGOS PARAMOS 2007 – 2013 METŲ POVEIKIO LIETUVOS VERSLO SEKTORIUI VERTINIMO TYRIMAS PAGAL “EKONOMIKOS AUGIMO” VEIKSMŲ PROGRAMĄ, “VERSLO PRODUKTYVUMO DIDINIMAS IR VERSLO APLINKOS GERINIMAS” PRIORITETĄ

Šio skyriaus tikslas yra nustatyti koks ES struktūrinių fondų paramos poveikis verslo įmonėms. Norint atlikti struktūros analizę, pirmiausia reikia turėti išsamius, tinkamus ir teisingus duomenis. Šiam tikslui pasiekti buvo pasirinktos 8 įmonės: AB “Alita“, AB “Pieno žvaigždės“, AB “Žemaitijos pienas“, AB “Utenos trikotažas“, AB “Snaigė“, AB “Vilkyškių pieninė“, UAB “Gintaro baldai“ ir AB “Grigiškės“, kurios pasinaudojo ES paramos “Verslo produktyvumo didinimas ir verslo aplinkos gerinimas“ programa, “Naujos galimybės“ programos priemone per 2007 - 2013 metų laikotarpį. Šios įmonės ES parama (“Verslo produktyvumo didinimas ir verslo aplinkos gerinimas“ programa, “Naujos galimybės“ programos priemone) pasinaudojo vienodu metu 2009 - 2012 m. imtinai. Kad būtų lengviau pamatyti ES paramos poveikį įmonių finansiniams rodikliams tyrimo imtis buvo pasirinkta – 8 metai: t.y. 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014 metai. Taip pat, toks ganėtai ilgas aštuonių metų laikotarpis leidžia tiksliau įvertinti ryšį tarp ES teikiamos paramos kaitos ir tarp pasirinktų įmonių finansinių rodiklių bei ryšio stiprumą. Finansinės ataskaitos gautos iš kiekvienos įmonės internetinio puslapio. Ataskaitos pateiktos 3 – 10 priede. Tyrimas atliktas pirmame skyriuje įvardintais metodais ir pateikti gauti rezultatai. Tyrime įvertinti ir palyginti pardavimai, santykiniai rodikliai su Excel programa. Nustatyti įmonės vertės pokytį pasitelkta sudedamuoju vertės indeksu, kuris taip pat apskaičiuotas Excel programa. Sudedamasis vertės indeksas leidžia įvertinti ES struktūrinės fondo paramos poveikį verslo sektoriams. Tai indeksas, kuris nepateikia piniginės verslo vertės išraiškos, bet nustato tam tikrų finansinių injekcijų vertę įmonei. Sudedamasis vertės indeksas leidžia įvertinti įmonės vertę tam tikrame laikotarpyje lyginant su kitomis įmonėmis. Šiuo indeksu nustačius prieš ir po ES paramos gavimo įmonių indeksus, bus galima nustatyti ES paramos poveikį įmonės vertei.

3.1. Įmonės, pasinaudojusių parama, charakteristika

Šiame poskyryje išsmiai išanalizuotos aštuonios įmonės, kurios pasinaudojo ES paramos “Verslo produktyvumo didinimas ir verslo aplinkos gerinimas“ programa, “Naujos galimybės“ programos priemone per 2007 - 2013 metų laikotarpį. Aprašyta kiekvienos įmonės veikla ir ES paramos gavimo principai, tikslai ir pasiekti uždaviniai. Būtina pastebėti, kad visos nagrinėjamos įmonės yra gamybos įmonės. Septynios įmonės (AB “Alita“, AB “Pieno žvaigždės“, AB “Žemaitijos pienas“, AB “Utenos trikotažas“, AB “Snaigė“, AB “Vilkyškių pieninė“, AB

“Grigiškės“) yra akcinė bendrovė, o viena UAB „Gintaro baldai“ uždaroji akcinė bendrovė. AB “Alita“ ir UAB “Gintaro baldai“ priklauso vidutinės įmonės dydžiui, o visos kitos stambios įmonės dydžiui. Kadangi yra keletą skirtumų tarp nagrinėjamų įmonių, naudojamam sudedamajam verslo indeksu neturės įtakos šie įmonės skirtumai.

AB “Alita“ įmonė. AB „Alita“ įkurta 1963 metais. AB „Alita“ žinomiausias lietuviškas vardas alkoholinių gėrimų rinkoje. Šiuo metu AB “Alita“ rinkai pateikia eilę prekių ženklų. Populiariausias įmonės prekės ženklas - putojantis vynas ALITA, ilgus metus buvo jos vizitine kortele. Plečiantis rinkos poreikiams, kompanija pateikė pakankamai platų ir pagrįstą asortimentą: stipriuosius gėrimus, lengvų alkoholinių gėrimų. Įmonėje gaminamas obuolių sulčių koncentratas ir aromatas. Savo veikloje AB “Alita“ ypatingą dėmesį skiria gaminamos produkcijos kokybei. Darbuotojų skaičius -162.

ES struktūrinių fondų parama. AB “Alita“ gavo 181164,38 Lt. finansavimą iš Lietuvos 2007-2013 metų Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategijos Ekonomikos augimo veiksmų programos, programos priemonės “Naujos galimybės“ antrosios veiklos srities “Verslo produktyvumo didinimas ir verslo aplinkos gerinimas“. Įgyvendino projektą “AB Alita alkoholinių gėrimų eksporto gerinimas“. Projekto pradžios laikas 2009 m. spalio 01 d. , projekto pabaigos laikas 2012 m. rugpjūčio 28 d. Pagal šį projektą dalyvavo tarptautinėse parodose, lėšas skyrė naujų galimybių tyrimams bei rinkodariniams veiksams. AB Alita sudalyvavo septyniose parodose, tokiose šalyse kaip Rusija, Prancūzija, Vokietija, Nyderlandai, Bulgarija, kur užsimezgė naujos bendradarbiavimo bei eksporto galimybės. Pasinaudojus ES parama, pavyko atverti kelius į vieną perspektyviausių Rusijos rinkų bei įsitvirtinti minėtose šalyse. Įmonių grupės “Alita“, AB alkoholinių gėrimų eksportas išaugo 49 proc. Bendrovė savo produkciją šiuo metu eksportuoja į vienuolika šalių – Didžiąją Britaniją, Airiją, Latviją, Estiją, Jungtines Amerikos Valstijas, Vokietiją, Bulgariją, Libaną, Kiniją, Suomiją bei Rusiją. (<http://www.esparama.lt/projektas?id=6790&order=&page=&pgsz=10>)

UAB “Gintaro baldai“ įmonė. UAB “Gintaro baldai“ įkurta 2002 metais. UAB “Gintaro baldai“ yra specializuota minkštų baldų gamybos įmonė veikianti Lietuvoje bei bendradarbiaujanti su kaimyninėmis šalimis. Per daugiau nei 9 veiklos metus įmonė sugebėjo sparčiai plėstis bei įgauti pripažinimą Lietuvos baldų rinkoje. Pagrindinė įmonės veikla - minkštų baldų gamyba ir jų pardavimas. UAB "Gintaro baldų" prekybos tinklą sudaro net 42 baldų salonai 28-iuose Lietuvos miestuose. Darbuotojų skaičius -168.

ES struktūrinių fondų parama. UAB “Gintaro baldai“ gavo 164585,72 Lt. finansavimą iš Lietuvos 2007-2013 Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategijos Ekonomikos augimo veiksmų programos, programos priemonės “Naujos galimybės“ antrosios veiklos srities “Verslo produktyvumo didinimas ir verslo aplinkos gerinimas“. Įgyvendino projektą “UAB

“Gintaro baldai” eksporto plėtra“. Projekto pradžios laikas 2009 m. vasario 26 d. , projekto pabaigos laikas 2012 m. lapkričio 01 d. Pagal šį projektą UAB “Gintaro baldai” parengė eksporto plėtros strategiją, parengė rinkos tyrimus. Įmonės žinomumas užsienio rinkose buvo padidintas parengiant kokybišką rinkodaros medžiagą: produkcijos katalogus bei lankstinukus. Įmonė planuoja dėmesio skirti ir elektroninei rinkodarai: numatoma sukurti daugiakalbį į potencialias eksporto rinkas orientuotą interneto puslapį. Taip pat prie įmonės produkcijos pristatymo užsienio rinkose prisidėjo lankymasis užsienio nacionalinėse bei tarptautinėse parodose, susijusiose su įmonės gaminama produkcija. Įgyvendinus projektą įmonės eksportas padidėjo 48,40%. (<http://www.esparama.lt/projektas?id=10203&order=&page=&pgsz=10>)

AB “Vilkyškių pieninė“ įmonė. AB “Vilkyškių pieninė“ įkurta 1993 metais. AB Vilkyškių pieninė šiuo metu yra viena moderniausių sūrių gamyklų šalyje. Bendrovė nuo pat įkūrimo nuolat gerina savo gaminių kokybę ir gausina produktų asortimentą. Vilkyškių pieninė gamina apie 30 skirtingų sūrių, originalių receptūrų sūriai itin vertinami Lietuvos gurmanų ir užsienio ekspertų. Šiuo metu apie 60 proc. Vilkyškių pieninės gaminių eksportuojama į užsienį: Baltijos, Skandinavijos šalis, Vokietiją, Čekiją, Lenkiją, Balkanų regiono šalis, Rusiją, Kazachstaną, Ukrainą. Lietuvoje Vilkyškių pieninė kasmet realizuoja daugiau nei 2 tūkst. tonų sūrio. Darbuotojų skaičius - 564.

ES struktūrinių fondų parama. AB“Vilkyškių pieninė“ gavo 103576,02 Lt. finansavimą iš Lietuvos 2007-2013 Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategijos Ekonomikos augimo veiksmų programos, programos priemonės “Naujos galimybės“ antrosios veiklos srities “Verslo produktyvumo didinimas ir verslo aplinkos gerinimas“. Įgyvendino projektą “Vilkyškių pieninės produkcijos eksporto skatinimas tikslinėse rinkose“. Projekto pradžios laikas 2009 m. gruodžio 31 d. , projekto pabaigos laikas 2012 m. gruodžio 30 d. Pagal šį projektą AB“Vilkyškių pieninė“ aktyviai praplėtė savo gamybą ir investavo į naujas technologijas. Siekiant įsitvirtinti tarptautinėse rinkose įmonė plėtė eksportuojamų produktų asortimentą, didino prekių ženklų žinomumą ir identifikavimą. Vienos iš perspektyvių pieno produktų eksporto kryptių - Vakarų Europa, Skandinavija, JAE, Lenkija. Siekiant vykdyti aktyvią rinkodarą įmonė dalyvavo pasaulinėse parodose. (<http://www.esparama.lt/projektas?id=25998&order=&page=&pgsz=10>)

AB ”Snaigė“ įmonė. AB “Snaigė“ įkurta 1963 metais. AB “Snaigė“ užima gana ypatingą padėtį buitinės technikos rinkoje: ji yra vienintelė šaldytuvų gamintoja Lietuvoje ir visose Baltijos šalyse, tačiau vis dėlto apie 90 proc. gaminamos produkcijos bendrovė parduoda nekaimyninėse šalyse. Dabar be pagrindinės veiklos, įmonė taip pat užsiima atsarginių šaldytuvų dalių ir papildomos įrangos gamyba, atlieka statybos darbus ir parduoda žaliavas. Darbuotojų skaičius - 673.

ES struktūrinių fondų parama. AB „Snaigė“ gavo 109493,19 Lt. finansavimą iš Lietuvos 2007-2013 Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategijos Ekonomikos augimo veiksmų programos, programos priemonės „Naujos galimybės“ antrosios veiklos srities „Verslo produktyvumo didinimas ir verslo aplinkos gerinimas“. Įgyvendino projektą „ AB "Snaigė" pasirengimas pardavimų užsienio rinkose didinimui“. Projekto pradžios laikas 2011 m. kovo 09 d. , projekto pabaigos laikas 2012 m. rugsėjo 09 d. Pagal šį projektą AB „Snaigė“ investavo į naujų modernių, produktų kūrimą bei gaminamų tobulinimą. Projekto metu buvo įgyti 45 bandymo protokolai bei 22 šaldytuvų sertifikatai. Siekdama spartesnio pardavimų užsienio rinkose augimo, AB „Snaigė“ taip pat investavo į įmonės ir jos produkcijos pristatymą tarptautinėse parodose. AB „Snaigė“ dalyvavo Vokietijoje vykstančioje buitinės technikos parodoje IFA 2011. Dalyvavimas tarptautinėje parodoje „IFA“ yra itin svarbus, nes į Vakarų rinką eksportuojama apie 70 proc. visos AB „Snaigė“ pagaminamos produkcijos. Šis pasirengimo eksportui didinti veiklų įgyvendinimas tiesiogiai prisidėjo prie AB „Snaigė“ pardavimų užsienio rinkose didėjimo. (<http://www.esparama.lt/projektas?id=25859&order=&page=&pgsz=10>)

AB „Pieno žvaigždės“ įmonė. AB „Pieno žvaigždės“ įkurta 1998 metais. Šiuo metu ji yra viena didžiausių ir moderniausių pieno perdirbėjų Baltijos šalyse. Po savo vėliava ji vienija gamybos filialus: Kauno pieninę, Panevėžio pieną, Mažeikių pieninę ir Pasvalio sūrinę. Įmonės pagrindinė veiklos sritis - pieno produktų gamyba. AB „Pieno žvaigždės“ ypatingą dėmesį skiria šviežių pieno produktų gamybai bei eksportui. Įmonė siūlo platų įvairių pieno produktų asortimentą - pieno, kefyro, grietinės, sviesto, grietinėlės, įvairios rūšies varškės, glaistytų varškės sūrelių, jogurtų, keliolika rūšių fermentinių sūrių, varškės desertų, pieno gėrimų, ledų ir kitų nepaminėtų pieno produktų - viso apie 41 prekinį ženklą Lietuvos rinkoje. Darbuotojų skaičius - 302.

ES struktūrinių fondų parama. AB „Pieno žvaigždės“ gavo 271300,03 Lt. finansavimą iš Lietuvos 2007-2013 Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategijos Ekonomikos augimo veiksmų programos, programos priemonės „Naujos galimybės“ antrosios veiklos srities „Verslo produktyvumo didinimas ir verslo aplinkos gerinimas“. Įgyvendino projektą „ AB „Pieno žvaigždės“ konkurencingumo didinimas užsienio rinkose (eksporto plėtra)“. Projekto pradžios laikas 2009 m. gruodžio 01 d. , projekto pabaigos laikas 2011 m. vasario 28 d. Pagal šį projektą AB „Pieno žvaigždės“ pasiekti tikslai - atlikti Rusijos, Kazachstano bei Azerbaidžano rinkų tyrimai, kurių dėka buvo išanalizuoti pardavimo kanalai bei imtasi veiksmų didinant pardavimų apimtį. AB „Pieno žvaigždės“ šiame projekte dalyvavo 3-e parodose: " PRODEXPO'10" Maskvoje, „WORLDFOOD'10“ Almatoje, „PRODEXPO'11“ Maskvoje. Parodų metu įmonė pristatė eksportui skirtų produktų „Сваля“ asortimentą , užmezgė kontaktus su potencialiais klientais. (http://www.pienozvaigzdes.lt/index.php/apie_mus/projektas__ab_pieno_zvaigzdes_konkurencingumo_didinimas_uzsienio_rinkose_eksporto_pletra/11091)

AB „Žemaitijos pienas“ įmonė. AB „Žemaitijos pienas“ įkurta 1924 metais. Tai viena didžiausių bei moderniausių pieno perdirbimo bendrovių Lietuvoje. Trečia pagal pardavimus Lietuvos pieno perdirbimo įmonė „Žemaitijos pienas“. Darbuotojų skaičius - 1198.

ES struktūrinių fondų parama. AB „Žemaitijos pienas“ gavo 86537,01 Lt. finansavimą iš Lietuvos 2007-2013 Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategijos Ekonomikos augimo veiksmų programos, programos priemonės „Naujos galimybės“ antrosios veiklos srities „Verslo produktyvumo didinimas ir verslo aplinkos gerinimas“. Įgyvendino projektą „AB „Žemaitijos pienas“ eksporto rinkų plėtra, didinant įmonės prekės ženklo žinomumą“. Projekto pradžios laikas 2009 m. balandžio 01 d., projekto pabaigos laikas 2012 m. sausio 31 d. Pagal šį projektą AB „Žemaitijos pienas“ dalyvavo tarptautinėse parodose, tai sudarė sąlygas: eksporto rinkų geografijos praplėtimui, užimamos rinkos dalies užsienio rinkose didėjimui, darbo našumo ir pridėtinės vertės augimui, įmonės apyvartos augimui, įmonės žinomumo didėjimui ir įvaizdžio gerėjimui, naujų darbo vietų sukūrimui..(<http://www.esparama.lt/projektas?id=34088&order=&page=&pgsz=10>)

AB „Utenos trikotažas“ įmonė. AB „Utenos trikotažas“ įkurta 1967 metais. AB „Utenos trikotažas“ - tai įmonė gaminanti tekstilės gaminius ir siekianti būti patikimiausių Europos gamintojų tarpe. Įmonė turinti visą gamybos ciklą: iš įmonėje pagaminto ir nudažyto trikotažo čia pat siuvami moteriški, vyriški ir vaikiški apatiniai bei viršutiniai drabužiai, laisvalaikio bei sportinė apranga. Didžiąją savo produkcijos dalį įmonė eksportuoja žinomiausiems Europos prekybos tinklams. Darbuotojų skaičius - 774.

ES struktūrinių fondų parama. AB „Utenos trikotažas“ gavo 184052,06 Lt. finansavimą iš Lietuvos 2007-2013 Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategijos Ekonomikos augimo veiksmų programos, programos priemonės „Naujos galimybės“ antrosios veiklos srities „Verslo produktyvumo didinimas ir verslo aplinkos gerinimas“. Įgyvendino projektą „padidinti AB „Utenos trikotažas“ eksportą, apyvartą, produktyvumą ir kitus įmonės veiklos rodiklius“. Projekto pradžios laikas 2009 m. balandžio 01 d., projekto pabaigos laikas 2012 m. kovo 30 d. Pagal šį projektą AB „Utenos trikotažas“ dalyvavo aštuoniose užsienio parodose ir taip suaktyvino naujų verslo partnerių paiešką Rusijos, Ukrainos, Šveicarijos, Skandinavijos šalių bei Vokietijos rinkose. Padidino įmonės pardavimus užsienio rinkose, produktyvumą, darbo našumą, pagerino svarbiausius įmonės veiklos rodiklius. (<http://www.esparama.lt/projektas?id=7176&order=&page=&pgsz=10>)

AB „Grigiškės“ Įmonė. AB „Grigiškės“ įkurta 1823 metais. Grigiškių popieriaus fabrikas gamina tualetinį popierių, popierinius rankšluosčius ir servetėles, specializuojasi gofruotojo kartono ir iš jo pagamintų dėžių gamyboje. Tai pirmoji popieriaus įmonė Lietuvoje, gavusi kokybės vadybos sistemos ISO 9001 sertifikata. AB „Grigiškės“ yra užtikrinta rinkos lyderė ir tikėtina, kad

dėl didelių investicijų, nuolat tobulinamos produkcijos, gana aukštų patekimo į rinką barjerų ir klientų lojalumo, ir toliau išsaugos pirmaujančias pozicijas rinkoje. Darbuotojų skaičius - 350.

ES struktūrinių fondų parama. AB "Grigiškės" gavo 81543,02 Lt. finansavimą iš Lietuvos 2007-2013 Europos Sąjungos struktūrinės paramos panaudojimo strategijos Ekonomikos augimo veiksmų programos, programos priemonės "Naujos galimybės" antrosios veiklos srities "Verslo produktyvumo didinimas ir verslo aplinkos gerinimas". Įgyvendino projektą "AB Grigiškės verslo partnerių paieška užsienio rinkose". Projekto pradžios laikas 2011 m. vasario 22 d., projekto pabaigos laikas 2012 m. spalio 17 d. Pagal šį projektą AB "Grigiškės" apėmė kelias veiklas: produktų sertifikavimo bei įmonės įvaizdžio gerinimas, t.y. parengta rinkodaros medžiaga, kuri įmonę padarė žinomesnę užsienio rinkose. Įgyvendinus projektą, buvo sudarytos prielaidos AB „Grigiškės“ konkurencingumo didėjimui, eksporto plėtrai ir įmonės prekės ženklo didesniai žinomumui užsienio rinkose. (<http://www.esparama.lt/projektas?id=32585&order=&page=&pgsz=10>)

3.2. Įmonių rodiklių analizė ir jų kitimas gavus ES paramą

Finansinės analizės esmę geriausiai apidūdina jos tikslas. Šiuo atveju finansinės analizės tikslas yra parodyti, koks yra ES paramos poveikis pasirinktoms verslo įmonėms. Tyrimo struktūra: pirmoje tyrimo dalyje apskaičiuojami ir pateikiami įmonių finansiniai rodikliai, apskaičiuojami rodiklių pokyčiai, įvertinama atskirai kiekviena įmonė, kaip kito finansiniai rodikliai prieš ir po ES struktūrinių fondų paramos įsisavinimo. Antroje tyrimo dalyje pagal sudedamojo vertės indekso formules, suskaičiuotus santykinius rodiklius, skaičiuojama ir pateikiama išvada apie įmonių verčių kitimą prieš ir po ES struktūrinių fondų paramos įsisavinimo. Trečioje dalyje pateikiamos išvados, koks ES struktūrinių fondų paramos poveikis aštuonioms verslo įmonėms.

3.2.1. Įmonių pardavimų ir santykinų rodiklių analizė

Šiame poskyryje apskaičiuota ir išnagrinėta aštuonių įmonių (AB "Alita", AB "Pieno žvaigždės", AB "Žemaitijos pienas", AB "Utenos trikotažas", AB "Snaigė", AB "Vilkyškių pieninė", UAB "Gintaro baldai" ir AB "Grigiškės") santykinų rodiklių analizė. Ši analizė padės parodyti ir įvertinti Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos poveikį įmonėms. Visi rodikliai skaičiuojami remiantis 3 - 10 priede pateiktais balansais ir pelno (nuostolio) ataskaitomis už 2007 – 2014 metus.

Nagrinėjamos AB "Alita" įmonės suskaičiuoti santykiniai rodikliai pateikti 15 lentelėje.

AB „Alita“ santykiniai rodikliai

RODIKLIAI	Metai							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bendrasis pelningumas	0.333	0.309	0.419	0.364	0.350	0.358	0.295	0.325
Pokytis %		-7%	35%	-13%	-4%	3%	-18%	10%
Grynojo pelningumo rodiklis	0.052	0.055	0.039	0.911	0.044	0.015	0.041	0.049
Pokytis %		6%	-28%	2219%	-95%	-65%	170%	20%
Turto grynas pelningumas	0.014	0.018	0.015	0.670	0.034	0.011	0.038	0.045
Pokytis %		28%	-15%	4285%	-95%	-67%	239%	19%
Skolos rodiklis	0.677	0.714	0.954	1.617	0.865	0.867	0.821	0.765
Pokytis %		5%	34%	69%	-46%	0%	-5%	-7%
Sverto koeficientas	2.142	2.555	26.186	2.582	6.782	6.822	4.743	3.351
Pokytis %		19%	925%	-90%	163%	1%	-30%	-29%
Efektivumo koeficientas	0.291	0.325	0.324	0.399	0.342	0.300	0.227	0.250
Pokytis %		12%	0%	23%	-14%	-12%	-24%	10%
Turto gražos rodiklis	0.017	0.018	0.004	0.672	0.035	0.016	0.045	0.053
Pokytis %		4%	-78%	16660%	-95%	-54%	184%	17%
Ilgalaikio materialiojo turto gražos koeficientas	0.443	0.494	0.633	1.103	0.126	1.234	1.616	1.652
Pokytis %		11%	28%	74%	-89%	883%	31%	2%
Turto apyvartumas	0.271	0.327	0.389	0.736	0.774	0.734	0.922	0.914
Pokytis %		21%	19%	89%	5%	-5%	26%	-1%
Grynasis turto apyvartumas	0.838	1.144	8.460	-1.192	5.743	5.499	5.144	3.890
Pokytis %		36%	640%	-114%	582%	-4%	-6%	-24%
Apyvartinio kapitalo apyvartumas	-	-	-1.442	-0.633	22.854	41.018	72.384	30.125
Pokytis %		31%	76%	56%	3512%	-79%	-76%	58%

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Vertinant AB „Alita“ įmonės bendrąjį pelningumą pagal vertinimo lygį visais metais buvo geras. Po ES paramos, pirmaisiais metais bendrasis pelningumas sumažėjo -18%, bet 2014 metais jau padidėjo 10%, tai jau viršyta ir pagerinta prieš ES paramą, 2008 metais buvusį bendrąjį pelningumą.

Grynojo pelningumo ir turto grynojo pelningumo rodikliai didėjo ir mažėjo tais pačiais metais. Vertinant grynąjį pelningumą pagal vertinimo lygį buvo labia geras tik 2010 metais, per ES paramos įsisavinimo laikotarpį. Prieš ES paramos laikotarpį buvo nepatenkinamas. O visais kitais metais blogas. Tai yra todėl, kad grynasis pelnas mažėjo. Po ES paramos grynasis pelningumas didėjo (palyginus 2012 metu su 2013 metais 170% ir 2013 metus su 2014 metais 20%). Turto grynojo pelno rodiklis buvo labai geras tik 2010 metais, visais kitais metais buvo blogas, vertinant pagal vertinimo lygį. Tai galėjo sąlygoti grynojo pelno mažėjimas. Po ES paramos turto grynojo

pelningumo rodiklis tik didėjo 2012 metai - 2013 metai padidėjo 239%. Taip pat lyginant su prieš ES paramą buvusį rodiklio vertę, 2013 metais buvo didesnis 111%. Tai parodo, jog įmonė pradėjo efektyviau naudoti savo esamas investicijas, turtą.

AB „Alita“ įmonės skolos rodiklis po ES paramos mažėjo (palyginus 2012 metus su 2013 metais sumažėjo -5%, o 2013 metus su 2014 metais -7%). Skolos rodiklio sumažėjimas reiškia teigiamą veiksma t.y. įmonė mažino skolas, įsipareigojimus.

Sverto koeficientas AB „Alita“ įmonėje po ES paramos mažėjo -30% kas metus. Tai reiškia, kad turto įsigyta vis mažiau iš nuosavo kapitalo. Iš dalies mažėjimas yra gerai, nes vis mažiau rizikuoja sumažinti akcinio kapitalo grąžą tuo atveju, jei sumažėtų įmonės pelnas.

Efektyvumo koeficientas po ES paramos gavimo pirmųjų metų mažėjo-24%, bet 2014 metais pakilo 10%. Palyginus su prieš ES paramos gavimą, 2008 metus ir po ES paramos įsisavinimo veiklos efektyvumo koeficientas mažesnis -23%. Tai reiškia, kad AB „Alita“ įmonėje sąnaudos mažėjo, skatinant pardavimus.

Turto grąžos rodiklis po ES paramos gavimo didėjo kiekvienais metais (vertinant 2012 metus su 2013 metais padidėjo 184%). Prieš ES paramos gavimą turto grąža buvo mažesnė palyginus su 2013 metais. Taigi, tai sąlygoja, jog po ES paramos gavimo AB „Alita“ uždirba daugiau pelno panaudojant įmonės turtą.

AB „Alita“ įmonėje turto apyvartumas visada didėjo, tik 2012 metais ir 2014 metais pastebėtas neryškus sumažėjimas -1 iki -5%. Po ES paramos gavimo, 2013 metais turto apyvartumas padidėjo 26%, tai parodo, jog įmonė efektyviai išnaudoja savo turtą, skatinant pajamų padidėjimui. Pajamos po ES paramos gavimo didėjo.

Grynojo turto apyvartumo rodiklis AB „Alita“ įmonėje po ES paramos gavimo kiekvienais metais mažėjo (lyginant 2012 metus – 2013 metu sumažėjo -6%, o lyginant 2013 metus – 2014 metu sumažėjo -24%). Tai parodo, kad AB „Alita“ įmonės investuojamas vienas litas į grynąjį turtą, sukuria po ES paramos gavimo mažiau pardavimo pajamų.

Apyvartinio kapitalo apyvartumas po ES paramos tai mažėjo, tai didėjo. Po ES paramos gavimo, 2013 metais turto apyvartumas sumažėjo -76%, bet lyginant 2013 metus su 2014 metais didėjo 58%. Taip pat lyginant prieš ES paramos gavimą, 2008 metus su 2013 m. ar 2014 apyvartinio kapitalo apyvartumas ženkliai sumažėjo. Tai parodo, jog mažiau pavyksta AB „Alita“ įmonei pasiekti pajamų su turimu apyvartiniu kapitalu. Reiškia, kad įmonėje nėra efektyvus valdymas, apyvartinio kapitalo atžvilgiu.

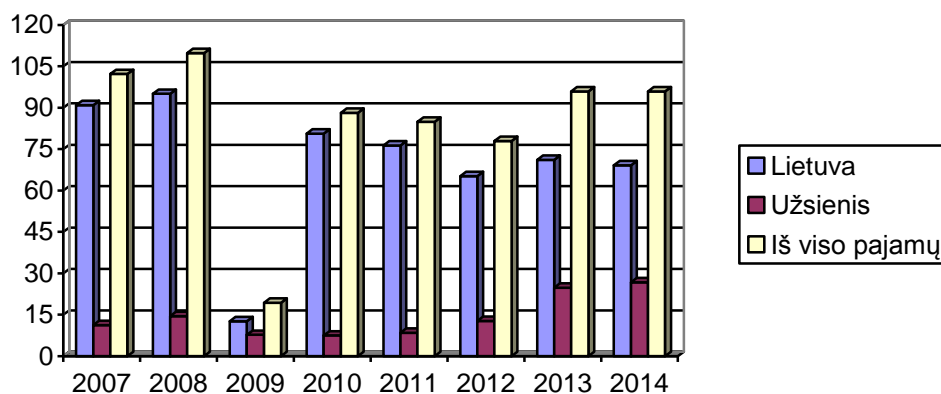
Kadangi ES paramos „Naujos galimybės“ priemonės svarbiausias tikslas – skatinti įmones aktyviau ieškoti užsienio partnerių ir didinti pardavimą. Žemiau pateikiami pardavimai pagal geografiniu segmentus (žr. 16 lentelę).

Pardavimų pajamos pagal geografinius segmentus. tūkst. Lt

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lietuva	90.930	95.045	12.616	80.641	76.372	65.201	71.130	69.109
Užsienis	11.287	14.473	7.720	7.472	8.511	12.734	24.779	26.779
Iš viso pajamų	102.217	109.845	19.336	88.113	84.883	77.935	95.909	95.888
Pokytis%		7%	-82%	356%	-4%	-8%	23%	0%

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

AB „Alita“ didžiąją dalį prekių parduoda Lietuvoje, tai sudaro nuo 65% - 91.5%. Visos kitos prekės eksportuojamos, tai sudaro nuo 7.5% - 35%. Po ES paramos 2013 metais pardavimuose buvo padidėjimas 23%. 2014 metais išliko toks pat pajamų skaičius kaip ir 2013 metais. Lietuvoje pardavimai po ES paramos gavimo padidėjo (lyginant 2012 metus su 2013 metais padidėjo 9%)

9 pav. Pardavimai

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Pagal 9 paveikslą matome, jog po ES paramos eksportas padidėjo (lyginant 2012 metus su 2013 metais padidėjo 95%, o 2013 metus su 2014 metais padidėjo 8%). Taip pat palyginant prieš ES paramos gavimo metus t.y. 2008 metus su 2014 metais pardavimai padidėjo 85%. Taigi galima daryti išvadą, kad AB „Alita“ įmonei ES parama davė teigiamą poveikį, paskatindama didesnius pardavimus, ypač užsienyje.

Nagrinėjamos UAB „Gintaro baldai“ įmonės suskaičiuoti santykiniai rodikliai pateikti 17 lentelėje.

UAB “Gintaro baldai“ santykiniai rodikliai

RODIKLIAI	Metai							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bendrasis pelningumas	0.316	0.296	0.275	0.266	0.321	0.321	0.322	0.298
Pokytis %		-6%	-7%	-3%	21%	0%	0%	-7%
Grynojo pelningumo rodiklis	0.072	0.048	0.058	0.059	0.102	0.105	0.118	0.123
Pokytis %		-33%	21%	2%	73%	3%	12%	4%
Turto grynasis pelningumas	0.138	0.105	0.136	0.144	0.159	0.175	0.21	0.256
Pokytis %		-24%	30%	6%	10%	10%	20%	22%
Skolos rodiklis	1.343	1.277	1.339	1.205	0.999	1.049	1.113	1.176
Pokytis %		-5%	5%	-10%	-17%	5%	6%	6%
Sverto koeficientas	6.537	6.51	3.801	2.743	2.693	2.438	2.33	2.346
Pokytis %		0%	-42%	-28%	-2%	-9%	-4%	1%
Efektivumo koeficientas	0.23	0.265	0.232	0.223	0.25	0.246	0.247	0.216
Pokytis %		15%	-12%	-4%	12%	-2%	0%	-13%
Turto gražos rodiklis	0.172	0.131	0.17	0.18	0.086	0.106	0.128	0.149
Pokytis %		-24%	30%	6%	-52%	23%	21%	16%
Ilgalaikio materialiojo turto gražos koficientas	8.715	9.23	7.337	7.476	2.943	3.338	3.838	4.929
Pokytis %		6%	-21%	2%	-61%	13%	15%	28%
Turto apyvartumas	1.9	2.194	2.332	2.429	1.567	1.671	1.782	2.079
Pokytis %		15%	6%	4%	-35%	7%	7%	17%
Grynasis turto apyvartumas	-5.541	-7.921	-6.887	11.874	1711.19	34.006	15.794	11.811
Pokytis %		-43%	13%	-72%	14511%	-102%	54%	25%
Apyvartinio kapitalo apyvartumas	-	-	67.899	21.28	78.12	78.019	77.67	83.905
Pokytis %		65%	229%	-69%	267%	0%	0%	8%

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Analizuojant UAB “Gintaro baldai“ įmonės bendrąjį pelningumą pagal vertinimo lygį visais metais buvo geras. Po ES paramos, pirmaisiais metais bendrasis pelningumas nekito, bet 2014 metais jau sumažėjo -7%. Vertinus bedrojo pelningumo rodiklį prieš ES paramos gavimą ir po ES paramos įsisavinimo, rodiklis 2013 metais padidėjo 9%, o 2014 metais padidėjo 1%. Iš šio vertinimo, galima daryti išvadą, kad po ES paramos įmonės pelnas pirmais metais nekito, o antrais mažėjo.

Vertinant grynąjį pelningumą pagal vertinimo lygį buvo geras nuo 2011 m. iki 2014 m., per ES paramos įsisavinimo laikotarpį ir po jo. 2007 m. – 2010 m. arba nepatenkinamas. Po ES paramos grynasis pelningumas didėjo (palyginus 2012 metu su 2013 metais 12% ir 2013 metus su 2014 metais 4%). Tai parodo, jog UAB „Gintaro baldai“ įmonė po ES paramos padidino pelną vienam pardavimo litui.

Turto grynojo pelno rodiklis pagal didėjimo, mažėjo tendenciją atkartoją grynojo pelningumo rodiklį. Turto grynojo pelno rodiklis, vertinant pagal vertinimo lygį, buvo labai geras nuo 2013 m. iki 2014 m. (po ES paramos gavimo), 2011 m. - 2012 m. buvo geras, o kitų nagrinėjamų metų rodiklis buvo patenkinamas. Po ES paramos turto grynojo pelningumo rodiklis tik didėjo 2012 metai - 2013 metai padidėjo 20%. Taip pat lyginant su prieš ES paramą buvusi rodiklio verte, 2013 metais buvo didesnis 144%. Tai parodo, jog įmonė po ES paramos gavimo efektyviau naudojami savo esamu turtu.

UAB "Gintaro baldai" įmonės skolos rodiklis po ES paramos didėjo po 6%. Skolos rodiklio padidėjimas reiškia teigiamą veiksmą t.y. įmonė mažino skolas, įsipareigojimus.

Sverto koeficientas UAB "Gintaro baldai" įmonėje po ES paramos pirmaisiais metais sumažėjo -4%, o antrisiais metais nežymiai padidėjo 1%. Palyginus 2008 m. su 2014 m. sverto koeficientas sumažėjo -64%. Tai reiškia, kad turto įsigyta mažiau iš nuosavo kapitalo. Iš dalies mažėjimas yra gerai, nes vis mažiau rizikuoja sumažinti akcinio kapitalo grąžą tuo atveju, jei sumažėtų įmonės pelnas.

Efektyvumo koeficientas po ES paramos gavimo 2013 metais liko pastovus, o 2014 sumažėjo -13%. Palyginus su prieš ES paramos gavimą, 2008 metus ir po ES paramos įsisavinimo veiklos efektyvumo koeficientas mažesnis -18%. Tai reiškia, kad UAB "Gintaro baldai" įmonėje sąnaudos mažėjo, skatinant pardavimus.

Turto gražos rodiklis po ES paramos gavimo didėjo kiekvienais metais (vertinant 2012 metus su 2013 metais padidėjo 21%, o 2013 m. su 2014 m. padidėjo 16%). Prieš ES paramos gavimą turto graža buvo mažesnė palyginus su 2013 metais. Taigi, tai sąlygoja, jog po ES paramos gavimo UAB "Gintaro baldai" uždriba daugiau pelno panaudojant įmonės turta.

UAB "Gintaro baldai" įmonėje turto apyvartumas po ES paramos kasmet didėjo. Po ES paramos gavimo, 2013 metais turto apyvartumas padidėjo 7%, tai parodo, o 2014 metais padidėjo 17%. Tai sąlygoja, jog įmonė efektyviai išnaudoja savo turta, skatinant pajamų padidėjimui.

Grynojo turto apyvartumo rodiklis UAB "Gintaro baldai" įmonėje po ES paramos gavimo kiekvienais metais didėjo (lyginant 2012 metus - 2013 metu padidėjo 54%, o lyginant 2013 metus - 2014 metu padidėjo 25%). Tai parodo, kad UAB "Gintaro baldai" įmonės investuojamas vienas litas į grynąjį turta, sukuria po ES paramos gavimo daugiau pardavimo pajamų.

Apyvartinio kapitalo apyvartumas po ES paramos gavimo, 2013 metais turto apyvartumas liko stabilus, bet lyginant 2013 metus su 2014 metais padidėjo 8%. Taip pat lyginant prieš ES paramos gavimą, 2008 metus 2014 apyvartinio kapitalo apyvartumas padidėjo 259%. Tai parodo, jog vis labiau pavyksta UAB "Gintaro baldai" įmonei pasiekti pajamų su turimu apyvartiniu kapitalu. Reiškia, kad įmonėje yra efektyvus valdymas, apyvartinio kapitalo atžvilgiu.

ES paramos „Naujos galimybės“ priemonės svarbiausias tikslas – skatinti įmones aktyviau ieškoti užsienio partnerių ir didinti pardavimą. Žemiau pateikiami pardavimai pagal geografinius segmentus (žr. 21 lentelę).

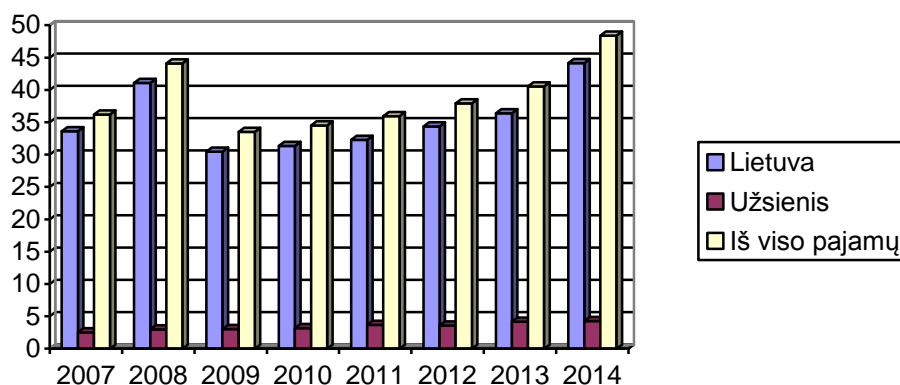
18 lentelė

Pardavimų pajamos pagal geografinius segmentus. tūkst. Lt

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lietuva	33.622	41.076	30.468	31.326	32.269	34.349	36.368	44.123
Užsienis	2.547	3.001	3.056	3.174	3.666	3.568	4.176	4.29
Iš viso pajamų	36.169	44.077	33.524	34.5	35.935	37.917	40.544	48.413
Pokytis%		22%	-24%	3%	4%	6%	7%	19%

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

UAB „Gintaro baldai“ didžiąją dalį prekių parduoda Lietuvoje, tai sudaro apie 90%. Visos kitos prekės eksportuojamos, tai sudaro tik 10%. Po ES paramos 2013 metais pardavimuose buvo padidėjimas 7%. 2014 metais padidėjo 19% lyginant su 2013 metais. Lietuvoje pardavimai po ES paramos gavimo padidėjo (lyginant 2012 metus su 2013 metais padidėjo 6%).

10 pav. Pardavimai

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Po ES paramos eksportas padidėjo (lyginant 2012 metus su 2013 metais padidėjo 17%, o 2013 metus su 2014 metais padidėjo 3%). Taip pat palyginant prieš ES paramos gavimo metus t.y. 2008 metus su 2014 metais pardavimai padidėjo 43%. Taigi galima daryti išvadą, kad UAB „Gintaro baldai“ įmonei ES parama davė teigiamą poveikį padidindama pardavimus tiek Lietuvoje, tiek užsienyje.

Nagrinėjamos AB „Vilkyškių pieninė“ įmonės suskaičiuoti santykiniai rodikliai pateikti 19 lentelėje.

AB "Vilkyškių pieninė" santykiniai rodikliai

RODIKLIAI	Metai							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bendrasis pelningumas	0.161	-0.001	0.093	0.056	0.051	0.045	0.074	0.055
Pokytis %		-101%	6727%	-40%	-8%	-13%	65%	-25%
Grynojo pelningumo rodiklis	0.076	-0.067	0.028	0.012	0.047	0.016	0.051	0.015
Pokytis %		-188%	142%	-56%	282%	-67%	228%	-71%
Turto grynasis pelningumas	0.133	-0.089	0.040	0.030	0.110	0.036	0.129	0.039
Pokytis %		-167%	145%	-26%	270%	-67%	257%	-70%
Skolos rodiklis	0.571	0.689	0.621	0.605	0.594	0.641	0.568	0.540
Pokytis %		21%	-10%	-3%	-2%	8%	-11%	-5%
Sverto koeficientas	1.331	2.212	1.638	1.534	1.462	1.786	1.314	1.176
Pokytis %		66%	-26%	-6%	-5%	22%	-26%	-11%
Efektyvumo koeficientas	0.058	0.058	0.048	0.045	0.055	0.061	0.056	0.062
Pokytis %		-1%	-17%	-7%	22%	11%	-8%	11%
Turto gražos rodiklis	0.164	-0.102	0.052	0.035	0.110	0.031	0.136	0.038
Pokytis %		-162%	151%	-34%	217%	-72%	344%	-72%
Ilgalaikio materialiojo turto gražos koeficientas	2.897	1.882	1.950	3.136	3.319	3.063	3.681	3.834
Pokytis %		-35%	4%	61%	6%	-8%	20%	4%
Turto apyvartumas	1.758	1.330	1.428	2.429	2.349	2.303	2.507	2.604
Pokytis %		-24%	7%	70%	-3%	-2%	9%	4%
Grynasis turto apyvartumas	4.097	4.272	3.768	6.155	5.782	6.416	5.801	5.666
Pokytis %		4%	-12%	63%	-6%	11%	-10%	-2%
Apyvartinio kapitalo apyvartumas	14.745	-	-6.834	13.746	25.625	23.563	137.343	141.355
Pokytis %		-480%	88%	-101%	-86%	8%	-483%	-3%

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Analizuojant AB "Vilkyškių pieninė" įmonės bendrąjį pelningumą pagal vertinimo lygį buvo geras 2007 metais, patenkinamas 2009 metais ir 2013 metais. Po ES paramos, pirmaisiais metais bendrasis pelningumas padidėjo 65%, bet 2014 metais jau sumažėjo -25%. Vertinus bedrojo pelningumo rodiklį prieš ES paramos gavimą ir po ES paramos įsisavinimo, rodiklis 2013 metais padidėjo 65%, o 2014 metais sumažėjo -25%. Iš šio vertinimo, galima daryti išvadą, kad po ES paramos įmonės pelnas pirmais metais didėjo, o antrais mažėjo.

Vertinant grynąjį pelningumą pagal vertinimo lygį buvo patenkinamas 2007 m. 2011 m. ir 2013 m. nepatenkinamas, o visais kitais metais buvo blogas. Po ES paramos grynasis pelningumas tai didėjo, tai mažėjo (palyginus 2012 metu su 2013 metais padidėjo 228% ir 2013 metus su 2014 metais -71%). Tai parodo, jog AB "Vilkyškių pieninė" įmonė po ES paramos įsisavinimo 2013 metais padidino pelną vienam pardavimo litui, bet staiga 2014 metais sumažino.

Turto grynojo pelno rodiklis, vertinant pagal vertinimo lygį, buvo patenkinamas nuo 2007 m., 2011 m. ir 2013 m. 2011 m. - 2012 m. buvo geras, o kitų nagrinėjamų metų rodiklis buvo nepatenkinamas. Po ES paramos gavimo, pirmais metais turto grynojo pelningumo rodiklis padidėjo 2012 metai - 2013 metai padidėjo 257%. Taip pat lyginant su prieš ES paramos gavimą (2008 m.) buvusį rodiklio vertę, 2014 metais buvo didesnis 144%. Tai parodo, jog įmonė po ES paramos gavimo efektyviau naudojosi savo esamu turto.

AB "Vilkyškių pieninė" įmonės skolos rodiklis po ES paramos gavimo (2013 m.) sumažėjo -11%. 2013 metus palyginus su 2014 metais įmonės skolos rodiklis sumažėjo -5%. Skolos rodiklio sumažėjimas po ES paramos gavimo parodo, jog įmonė padidino skolas, įsipareigojimus.

Sverto koeficientas AB "Vilkyškių pieninė" įmonėje po ES paramos pirmaisiais metais sumažėjo -26%, o antrisiais metais sumažėjo -11%. Palyginus 2008 m. su 2014 m. sverto koeficientas sumažėjo -147%. Tai reiškia, kad turto įsigyta mažiau iš nuosavo kapitalo. Iš dalies mažėjimas yra gerai, nes vis mažiau rizikuoja sumažinti akcinio kapitalo grąžą tuo atveju, jei sumažėtų įmonės pelnas.

Efektyvumo koeficientas po ES paramos gavimo 2013 metais sumažėjo - 8%, o 2014 padidėjo 11%. Palyginus su prieš ES paramos gavimą, 2008 metus ir po ES paramos įsisavinimo veiklos efektyvumo koeficientas mažesnis -3%. Tai reiškia, kad AB "Vilkyškių pieninė" įmonėje sąnaudos mažėjo, skatinant pardavimus.

Turto gražos rodiklis po ES paramos gavimo didėjo kiekvienais metais (vertinant 2012 metus su 2013 metais padidėjo 21%, o 2013 m. su 2014 m. padidėjo 16%). Prieš ES paramos gavimą turto graža buvo mažesnė palyginus su 2013 metais. Taigi, tai sąlygoja, jog po ES paramos gavimo AB "Vilkyškių pieninė" uždirba daugiau pelno panaudojant įmonės turta.

AB "Vilkyškių pieninė" įmonėje turto apyvartumas po ES paramos įsisavinimo kasmet didėjo. Po ES paramos gavimo, 2013 metais turto apyvartumas padidėjo 9%, o 2014 metais padidėjo 4%. Tai sąlygoja, jog įmonė po ES paramos įsisavinimo efektyviai išnaudoja savo turta, skatinant pajamų padidėjimui.

Grynojo turto apyvartumo rodiklis AB "Vilkyškių pieninė" įmonėje po ES paramos gavimo kiekvienais metais mažėjo (lyginant 2012 metus - 2013 metu sumažėjo -10%, o lyginant 2013 metus - 2014 metu sumažėjo -2%). Bet lyginant prieš ES paramos gavimą (2008 m.) su 2013 metais rodiklis didesnis 36%. Tai parodo, kad po ES paramos gavimo AB "Vilkyškių pieninė" įmonės investuojamas vienas litas į grynąjį turta, sukuria daugiau pardavimo pajamų.

Apyvartinio kapitalo apyvartumas po ES paramos gavimo, 2013 metais turto apyvartumas sumažėjo -483%, taip pat lyginant 2013 metus su 2014 metais sumažėjo -3%. Taip pat lyginant prieš ES paramos gavimą, 2008 metus 2014 apyvartinio kapitalo apyvartumas sumažėjo -152%. Tai

parodo, jog nepavyksta AB “Vilkyškių pieninė“ įmonei pasiekti pajamų su turimu apyvartiniu kapitalu.

ES paramos „Naujos galimybės“ priemonės svarbiausias tikslas – skatinti įmones aktyviau ieškoti užsienio partnerių ir didinti pardavimą. Žemiau pateikiami pardavimai pagal geografinius segmentus (žr. 20 lentelę).

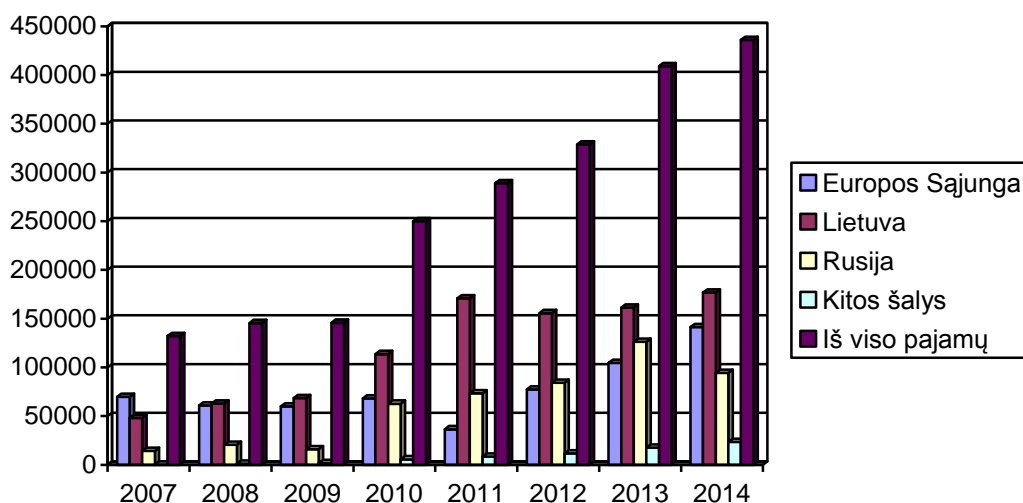
20 lentelė

Pardavimų pajamos pagal geografinius segmentus, tūkst. Lt

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Europos Sąjunga	69.594	60.746	59.78	68.214	36.404	77.26	104.568	141.33
Rusija	14.279	20.63	15.775	62.661	73.333	84.227	126.075	94.434
Kitos šalys	0.34	1.175	1.713	5.555	8.418	11.711	17.419	23.491
Užsienis iš viso	84.213	82.551	77.268	136.43	118.155	173.198	248.062	259.255
Lietuva	48.123	62.854	68.476	113.539	170.772	155.571	161.22	176.825
Iš viso pajamų	132.03	145.405	145.744	249.969	288.927	328.769	409.282	436.08
Pokytis%		10%	0%	72%	16%	14%	24%	7%

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Ši įmonė didžiąją dalį prekių eksportuoja, tai sudaro vidutiniškai apie 55%. Daugiausiai eksportuojama į Europos Sąjungos valstybes, nors nuo 2011 metų iki 2013 metų prekių parduota daugiau Rusijai. Lietuvoje parduodama prekių vidutiniškai kasmet apie 45%. Po ES paramos 2013 metais pardavimuose buvo padidėjimas 24%, o 2014 metais padidėjo 7% lyginant su 2013 metais. Lietuvoje pardavimai po ES paramos gavimo padidėjo (lyginant 2012 metus su 2014 metais padidėjo 14%).

11 pav. Pardavimai

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Po ES paramos gavimo eksportas padidėjo (lyginant 2012 metus su 2013 metais padidėjo 43%, o 2013 metus su 2014 metais padidėjo 5%). Taip pat palyginant prieš ES paramos gavimo metus t.y. 2008 metus su 2014 metais pardavimai padidėjo 214%. Taigi galima daryti išvadą, kad AB “Vilkyškių pieninė“ įmonei ES parama davė teigiamą poveikį padidindama pardavimus tiek Lietuvoje, tiek užsienyje.

Nagrinėjamos AB “Snaigė“ įmonės suskaičiuoti santykiniai rodikliai pateikti 21 lentelėje.

21 lentelė

AB “Snaigė“ santykiniai rodikliai

RODIKLIAI	Metai							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bendrasis pelningumas	0.101	0.091	0.113	0.147	0.139	0.154	0.157	0.143
Pokytis %		-10%	24%	30%	-6%	11%	2%	-9%
Grynojo pelningumo rodiklis	-0.011	0.060	-0.758	0.006	0.008	0.031	-0.137	-0.017
Pokytis %		638%	1370%	-	237%	285%	-548%	88%
Turto grynas pelningumas	-0.014	0.066	-0.740	0.007	0.009	0.039	-0.224	-0.023
Pokytis %		584%	1229%	99%	236%	344%	-672%	90%
Skolos rodiklis	0.500	0.478	0.657	0.608	0.512	0.532	0.687	0.726
Pokytis %		-4%	37%	-7%	-16%	4%	29%	6%
Sverto koeficientas	1.002	0.917	1.913	1.552	1.048	1.135	2.194	2.649
Pokytis %		-8%	109%	-19%	-32%	8%	93%	21%
Efektivumo koeficientas	0.114	0.140	0.209	0.126	0.123	0.118	0.127	0.160
Pokytis %		22%	50%	-40%	-2%	-4%	7%	27%
Turto gražos rodiklis	-0.013	-0.062	-0.751	0.007	-0.001	0.039	-0.221	-0.020
Pokytis %		-373%	1117%	99%	83%	3235%	-662%	91%
Ilgalaikio materialiojo turto gražos koeficientas	2.553	2.192	1.378	1.606	1.561	2.135	3.003	2.457
Pokytis %		-14%	-37%	17%	-3%	37%	41%	-18%
Turto apyvartumas	1.220	1.097	0.976	1.126	1.114	1.284	1.639	1.387
Pokytis %		-10%	-11%	15%	-1%	15%	28%	-15%
Grynasis turto apyvartumas	2.443	2.104	2.842	2.873	2.281	2.741	5.237	5.062
Pokytis %		-14%	35%	1%	-21%	20%	91%	-3%
Apyvartinio kapitalo apyvartumas	25.593	22.221	2.578	2.138	17.714	19.239	230.502	21.320
Pokytis %		-13%	-88%	-17%	-929%	209%	1098%	-91%

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Vertinant AB “Snaigė“ įmonės bendrąjį pelningumą pagal vertinimo lygį 2012 metais ir 2013 metais buvo geras. Visų kitų metų rodikliai buvo patenkinami. Po ES paramos įsisavinimo, pirmaisiais metais bendras pelningumas padidėjo 2%, bet 2014 metais jau sumažėjo -9%. Taip pat

lyginant 2010 metus su 2014 metais rodiklis sumažėjo -3%. Iš šio vertinimo, galima daryti išvadą, kad po ES paramos gavimo įmonės pelnas pirmais metais didėjo, o antrais mažėjo.

Grynojo pelningumo ir turto grynojo pelningumo rodikliai didėjo ir mažėjo. Po ES paramos gavimo grynas pelningumas tai mažėjo, tai didėjo (palyginus 2012 metu su 2013 metais sumažėjo -548% ir 2013 metus su 2014 metais padidėjo 88%). Po ES paramos gavimo turto grynojo pelningumo rodiklis 2012 metai - 2013 metai sumažėjo -672%. Bet lyginant 2013 metus su 2014 metais rodiklis padidėjo 90%. Taip pat lyginant su prieš ES paramos gavimo (2010 m.) buvusį rodiklio vertę, 2014 metais buvo mažesnis -257%. Tai parodo, jog neefektyviai išnaudoja savo esamas investicijas, turtą.

AB "Snaigė" įmonės skolos rodiklis po ES paramos padidėjo (palyginus 2012 metus su 2013 metais padidėjo 29% ir 2013 metus su 2014 metais padidėjo 6%). Skolos rodiklio padidėjimas reiškia neigiamą veiksmą t.y. įmonė padidino skolas, įsipareigojimus.

Sverto koeficientas AB "Snaigė" įmonėje po ES paramos gavimo 2012metus lyginant su 2013 metais padidėjo 93%, o 2013 metus lyginant su 2014 metais padidėjo 21%. Tai reiškia, kad turto įsigyta vis daugiau iš nuosavo kapitalo. Iš dalies didėjimas yra blogai, nes vis daugiau rizikuoja sumažinti akcinio kapitalo grąžą, jei sumažėtų įmonės pelnas.

Efektyvumo koeficientas po ES paramos gavimo pirmųjų metų padidėjo 7% bei 2014 metais pakylė 27%. Palyginus su prieš ES paramos gavimą, 2010 metus ir po ES paramos įsisavinimo veiklos efektyvumo koeficientas didesnis 27%. Tai reiškia, kad AB "Snaigė" įmonėje sąnaudos didėjo, skatinant pardavimus.

Turto grąžos rodiklis po ES paramos gavimo tai mažėjo, tai didėjo (vertinant 2012 metus su 2013 metais sumažėjo -662%, o 2013 metus su 2014 metais padidėjo 91%). Prieš ES paramos gavimą turto grąža palyginus su 2014 metais buvo mažesnė -175%. AB "Snaigė" įmonėje turto apyvartumas po ES paramos gavimo, 2014 metais turto apyvartumas padidėjo 23%.

Grynojo turto apyvartumo rodiklis AB "Snaigė" įmonėje po ES paramos gavimo tai didėjo, tai mažėjo (lyginant 2012 metus – 2013 metu padidėjo 91%, o lyginant 2013 metus – 2014 metu sumažėjo -3%). Palyginus prieš ES paramos gavimą ir po ES paramos įsisavinimo rodiklis padidėjo 76%. Tai parodo, kad AB "Snaigė" įmonės investuojamas vienas litas į grynąjį turtą, sukuria po ES paramos gavimo daugiau pardavimo pajamų.

Apyvartinio kapitalo apyvartumas po ES paramos įsisavinimo tai didėjo, tai mažėjo. Po ES paramos gavimo, 2013 metais turto apyvartumas didėjo 1098%, bet lyginant 2013 metus su 2014 metais sumažėjo -91%. Taip pat lyginant prieš ES paramos gavimą, 2010 metus su 2013 m. ar 2014 apyvartinio kapitalo apyvartumas ženkliai padidėjo. Tai parodo, jog labiau pavyksta AB "Snaigė" įmonei pasiekti pajamų su turimu apyvartiniu kapitalu. Reiškia, kad įmonėje yra efektyvus valdymas, apyvartinio kapitalo atžvilgiu.

Kadangi ES paramos „Naujos galimybės“ priemonės svarbiausias tikslas – skatinti įmones aktyviau ieškoti užsienio partnerių ir didinti pardavimą. Žemiau pateikiami pardavimai pagal geografinius segmentus (žr. 22 lentelę).

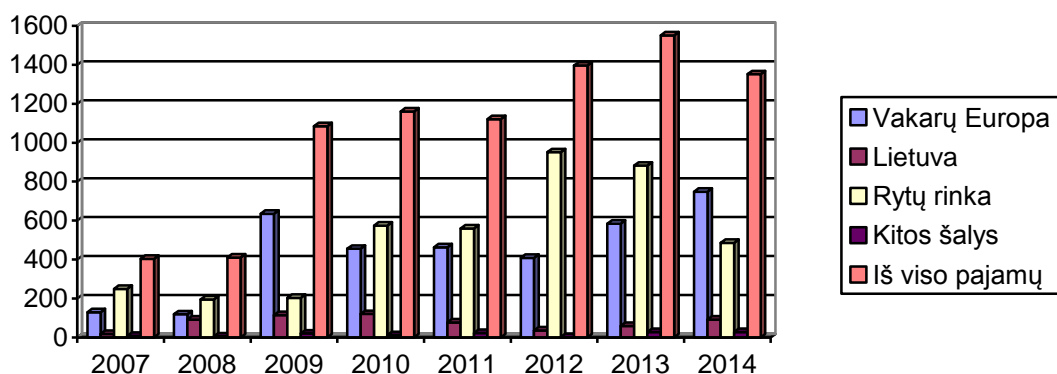
22 lentelė

Pardavimų pajamos pagal geografinius segmentus. tukst. Lt

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Vakarų Europa	129	118.5	635.51	455.15	463	408	584	748
Rytų rinka	249	195	203.01	574.11	559	951	882	486
Kitos šalys	8	5	19.82	11.61	23	1	27	27
Užsienis iš viso	386	318.5	858.34	1040.87	1045	1360	1493	1261
Lietuva	18	91	114.82	120.17	76	36	58	91
Iš viso pajamų	404	409.5	1084.8	1161.04	1121	1396	1551	1352
Pokytis%		1%	165%	7%	-3%	25%	11%	-13%

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

AB „Snaigė“ įmonė didžiąją dalį prekių eksportuoja, tai sudaro apie 90%. Visos kitos prekės tiekiamos Lietuvai, tai sudaro apie 10%. Po ES paramos 2013 metais pardavimuose buvo padidėjimas 11%. Bet palyginus 2013 metu su 2014 metais pardavimai sumažėjo -13%. Lietuvoje pardavimai po ES paramos gavimo padidėjo (lyginant 2012 metus su 2013 metais padidėjo 61%). Nors prieš ES paramą, 2010 metais ir po ES paramos, 2014 metais pardavimai Lietuvoje sumažėjo -24%. Lietuvoje didesni pardavimai buvo prieš ES paramos gavimą.

12 pav. Pardavimai

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Po ES paramos gavimo pirmaisiais metais, t.y. 2013 metais eksportas padidėjo (lyginant 2012 metus su 2013 metais padidėjo 10%). Bet 2013 metus palyginus su 2014 metais eksportas

sumažėjo -16%. Bet palyginant prieš ES paramos gavimo metus t.y. 2010 metus su 2014 metais pardavimai padidėjo 43%. Taip pat per 2014 metus įmonė užmezgė ryšius su Azerbaidžanu ir Gruzija. Taigi galima daryti išvadą, kad AB “Snaigė“ įmonei ES parama iš dalies davė teigiamą poveikį padidindama tik eksporto pardavimus.

Nagrinėjamos AB “Pieno žvaigždės“ įmonės suskaičiuoti santykiniai rodikliai pateikti 23 lentelėje.

23 lentelė

AB “Pieno žvaigždės“ santykiniai rodikliai

RODIKLIAI	Metai							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bendrasis pelningumas	0.220	0.156	0.201	0.193	0.189	0.190	0.165	0.156
Pokytis %		-29%	29%	-4%	-2%	1%	-13%	-6%
Grynojo pelningumo rodiklis	0.050	0.007	0.023	0.030	0.037	0.038	0.013	0.021
Pokytis %		-87%	260%	28%	22%	3%	-66%	60%
Turto grynasis pelningumas	0.088	0.011	0.043	0.057	0.077	0.086	0.027	0.055
Pokytis %		-88%	303%	31%	35%	12%	-68%	104%
Skolos rodiklis	0.579	0.646	0.556	0.549	0.557	0.560	0.638	0.558
Pokytis %		12%	-14%	-1%	1%	1%	14%	-13%
Sverto koeficientas	1.376	1.824	1.253	1.216	1.255	1.274	1.766	1.263
Pokytis %		33%	-31%	-3%	3%	2%	39%	-28%
Efektyvumo koeficientas	0.147	0.154	0.159	0.153	0.142	0.141	0.149	0.133
Pokytis %		5%	3%	-4%	-7%	-1%	6%	-11%
Turto gražos rodiklis	0.109	0.008	0.059	0.067	0.090	0.101	0.032	0.063
Pokytis %		-93%	663%	14%	34%	12%	-69%	98%
Ilgalaikio materialiojo turto gražos koficientas	2.682	2.765	2.823	3.192	3.841	3.879	3.637	4.281
Pokytis %		3%	2%	13%	20%	1%	-6%	18%
Turto apyvartumas	1.761	1.660	1.857	1.904	2.102	2.277	2.085	2.661
Pokytis %		-6%	12%	3%	10%	8%	-8%	28%
Grynasis turto apyvartumas	4.185	4.687	4.183	4.218	4.741	5.179	5.767	6.023
Pokytis %		12%	-11%	1%	12%	9%	11%	4%
Apyvartinio kapitalo apyvartumas	48.596	-	-	526.086	11.066	48.590	17.128	59.754
Pokytis %		-183%	54%	2959%	-98%	339%	-65%	249%

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Analizuojant AB “Pieno žvaigždės“ įmonės bendrąjį pelningumą pagal vertinimo lygi visais metais buvo geras. Po ES paramos gavimo bendrasis pelningumas mažėjo, 2013 metais sumažėjo -13%, o 2014 metais sumažėjo -6%. Vertinus bedrojo pelningumo rodiklį prieš ES paramos gavimą ir po ES paramos įsisavinimo, rodiklis 2013 metais padidėjo 6%, o 2014 metais

nekito. Iš šio vertinimo, galima daryti išvadą, kad po ES paramos įsisavinimo įmonės bendrasis pelnas mažėjo.

Po ES paramos įsisavinimo grynas pelningumas tai mažėjo, tai didėjo (palyginus 2012 metu su 2013 metais sumažėjo -66% ir 2013 metus su 2014 metais padidėjo 60%). Tai parodo, jog AB "Pieno žvaigždės" įmonė po ES paramos pirmaisiais metais sumažino grynąjį pelną vienam pardavimo litui, o antrais metais (2014m.) padidino grynąjį pelną vienam pardavimo litui.

Po ES paramos gavimo turto grynojo pelningumo rodiklis tai mažėjo, tai didėjo t.y. 2012 metai - 2013 metai sumažėjo -68%, o 2013 metai - 2014 metai padidėjo 104% . Taip pat lyginant su prieš ES paramą buvusį rodiklio vertę, 2013 metais buvo didesnis 100%. Tai parodo, jog įmonė po ES paramos gavimo efektyviau naudojosi savo esamu turto.

AB "Pieno žvaigždės" įmonės skolos rodiklis po ES paramos (2013 m.) didėjo po 14%, bet palyginus 2013 metus su 2014 metais sumažėjo -13%. Skolos rodiklio sumažėjimas reiškia neigiamą veiksma t.y. įmonė didino skolas, įsipareigojimus.

Sverto koeficientas AB "Pieno žvaigždės" įmonėje po ES paramos gavimo pirmaisiais metais padidėjo 39%, o antraisiais metais sumažėjo -28%. Palyginus 2008 m. su 2014 m. sverto koeficientas sumažėjo -31%. Tai reiškia, kad turto įsigyta mažiau iš nuosavo kapitalo. Iš dalies mažėjimas yra gerai, nes vis mažiau rizikuoja sumažinti akcinio kapitalo grąžą tuo atveju, jei sumažėtų įmonės pelnas.

Efektyvumo koeficientas po ES paramos gavimo 2013 metais padidėjo 6%, o 2014 sumažėjo -11%. Palyginus su prieš ES paramos gavimą, 2008 metus ir po ES paramos įsisavinimo veiklos efektyvumo koeficientas mažesnis -14%. Tai reiškia, kad AB "Pieno žvaigždės" įmonėje sąnaudos mažėjo, skatinant pardavimus.

Turto grąžos rodiklis po ES paramos gavimo tai didėjo, tai mažėjo (vertinant 2012 metus su 2013 metais sumažėjo -69%, o 2013 m. su 2014 m. padidėjo 98%). Prieš ES paramos gavimą turto grąža buvo didesnė palyginus su 2013 metais. Taigi, tai sąlygoja, jog po ES paramos gavimo AB "Pieno žvaigždės" uždirba daugiau pelno panaudojant įmonės turtą.

AB "Pieno žvaigždės" įmonėje po ES paramos gavimo, 2013 metais turto apyvartumas sumažėjo -8%, o 2014 metais padidėjo 28%. Tai sąlygoja, jog įmonė efektyviai išnaudoja savo turtą, skatinant pajamų padidėjimui.

Grynojo turto apyvartumo rodiklis AB "Pieno žvaigždės" įmonėje po ES paramos gavimo kiekvienais metais didėjo (lyginant 2012 metus – 2013 metu padidėjo 11%, o lyginant 2013 metus – 2014 metu padidėjo 4%). Tai parodo, kad AB "Pieno žvaigždės" įmonės investuojamas vienas litas į grynąjį turtą, sukuria po ES paramos gavimo daugiau pardavimo pajamų.

Apyvartinio kapitalo apyvartumas po ES paramos gavimo, 2013 metais turto apyvartumas sumažėjo -65%, bet lyginant 2013 metus su 2014 metais padidėjo 249%. Taip pat lyginant prieš ES

paramos gavimą, 2008 metus 2014 apyvartinio kapitalo apyvartumas padidėjo 248%. Tai parodo, jog vis labiau pavyksta AB “Pieno žvaigždės“ įmonei pasiekti pajamų su turimu apyvartiniu kapitalu. Reiškia, kad įmonėje yra efektyvus valdymas, apyvartinio kapitalo atžvilgiu.

ES paramos „Naujos galimybės“ priemonės svarbiausias tikslas – skatinti įmones aktyviau ieškoti užsienio partnerių ir didinti pardavimą. Žemiau pateikiami pardavimai pagal geografiniu segmentus (žr. 24 lentelę).

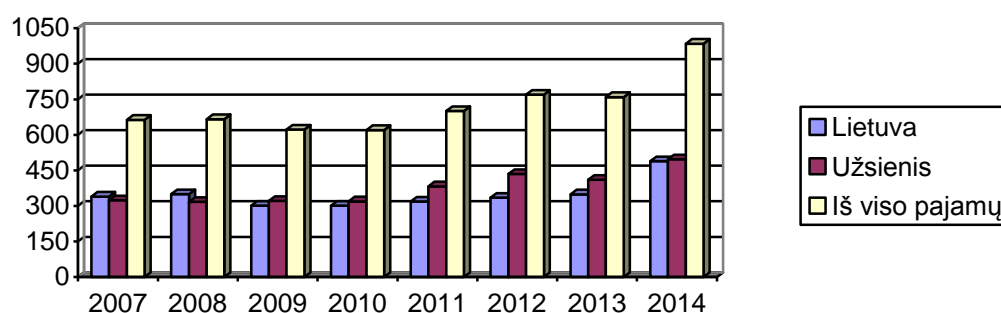
24 lentelė

Pardavimų pajamos pagal geografinius segmentus, tūkst. Lt

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lietuva	339.503	349.367	301.016	301.183	318.3	334.786	349.029	488.32
Užsienis	323.876	316.922	321.451	319.072	382.6	434.303	410.408	496.593
Iš viso pajamų	663.379	666.289	622.467	620.255	700.9	769.089	759.437	984.913
Pokytis%		0%	-7%	0%	13%	10%	-1%	30%

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

AB “Pieno žvaigždės“ įmonė didžiąją dalį prekių eksportuoja, tai sudaro apie 51.9%. Visos kitos prekės tiekiamos Lietuvai, tai sudaro apie 48.1%. Po ES paramos 2013 metais pardavimuose buvo sumažėjimas -1%. Bet palyginus 2013 metu su 2014 metais pardavimai padidėjo 30%. Lietuvoje pardavimai po ES paramos gavimo kasmet didėjo (lyginant 2012 metus su 2013 metais padidėjo 4%, 2013 metus su 2014 metais padidėjo 40%). Taip pat prieš ES paramą, 2010 metais ir po ES paramos, 2014 metais pardavimai Lietuvoje padidėjo 40%.

13 pav. Pardavimai

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

AB “Pieno žvaigždės“ įmonei po ES paramos eksportas tai sumažėjo, tai padidėjo (lyginant 2012 metus su 2013 metais sumažėjo -6%, o 2013 metus su 2014 metais padidėjo 21%). Vertinant prieš ES paramos gavimo metus t.y. 2008 metus su 2014 metais pardavimai padidėjo 57%. Taigi galima daryti išvadą, kad AB “Pieno žvaigždės“ įmonei ES parama davė teigiamą poveikį padidindama pardavimus tiek Lietuvoje, tiek užsienyje.

Nagrinėjamos AB „Žemaitijos pienas“ įmonės suskaičiuoti santykiniai rodikliai pateikti 25 lentelėje.

25 lentelė

AB „Žemaitijos pienas“ santykiniai rodikliai

RODIKLIAI	Metai							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bendrasis pelningumas	0.219	0.149	0.183	0.199	0.177	0.181	0.176	0.145
Pokytis %		-32%	23%	9%	-11%	2%	-3%	-18%
Grynojo pelningumo rodiklis	0.052	0.010	0.033	0.043	0.019	0.045	0.037	0.018
Pokytis %		-80%	226%	31%	-57%	144%	-18%	-50%
Turto grynasis pelningumas	0.146	0.025	0.071	0.102	0.042	0.108	0.092	0.043
Pokytis %		-83%	179%	44%	-58%	155%	-15%	-53%
Skolos rodiklis	0.422	0.518	0.405	0.342	0.407	0.289	0.243	0.263
Pokytis %		23%	-22%	-15%	19%	-29%	-16%	8%
Sverto koeficientas	0.730	1.076	0.681	0.521	0.686	0.407	0.321	0.357
Pokytis %		47%	-37%	-24%	32%	-41%	-21%	11%
Efektyvumo koeficientas	0.162	0.166	0.002	0.002	0.160	0.134	0.139	0.127
Pokytis %		2%	-99%	-34%	10476%	-16%	3%	-9%
Turto grąžos rodiklis	0.183	0.027	0.086	0.122	0.044	0.123	0.106	0.055
Pokytis %		-85%	218%	41%	-63%	178%	-14%	-49%
Ilgalaikio materialiojo turto grąžos koeficientas	7.772	5.683	4.862	6.405	6.419	7.108	7.675	5.940
Pokytis %		-27%	-14%	32%	0%	11%	8%	-23%
Turto apyvartumas	2.799	2.494	2.132	2.350	2.291	2.395	2.459	2.338
Pokytis %		-11%	-15%	10%	-3%	5%	3%	-5%
Grynasis turto apyvartumas	4.843	5.178	3.585	3.574	3.861	3.370	3.249	3.173
Pokytis %		7%	-31%	0%	8%	-13%	-4%	-2%
Apyvartinio kapitalo apyvartumas	7.111	9.880	5.705	6.061	8.304	6.054	5.399	6.311
Pokytis %		39%	-42%	6%	37%	-27%	-11%	17%

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

AB „Žemaitijos pienas“ įmonei po ES paramos įsisavinimo, pirmaisiais metais bendrasis pelningumas sumažėjo -3% bei 2014 metais sumažėjo -18%. Vertinus bedrojo pelningumo rodiklį prieš ES paramos gavimą ir po ES paramos įsisavinimo, rodiklis 2013 metais padidėjo 18%, o 2014 metais sumažėjo -3%. Iš šio vertinimo, galima daryti išvadą, kad po ES paramos 2014 metais įmonės bendrasis pelnas mažėjo.

Po ES paramos grynasis pelningumas mažėjo (palyginus 2012 metu su 2013 metais -18% ir 2013 metus su 2014 metais -50%). Tai parodo, jog AB „Žemaitijos pienas“ įmonė po ES paramos sumažino pelną vienam pardavimo litui.

Vertinus po ES paramos turto grynojo pelningumo rodiklis mažėjo 2012 metai - 2013 metai sumažėjo -15%. Taip pat lyginant su prieš ES paramą buvusį rodiklio vertę, 2013 metais buvo didesnis 260%. Tai parodo, jog įmonė po ES paramos įsisavinimo efektyviau naudojo savo esamą turtą.

AB "Žemaitijos pienas" įmonės skolos rodiklis po ES paramos mažėjo -16%, o palyginus 2013 metus su 2014 metais padidėjo 8%. Nors palyginus prieš ES paramos gavimą ir po jo, rodiklis mažesnis. Tai reiškia, kad įmonė padidino skolas, įsipareigojimus.

Sverto koeficientas AB "Žemaitijos pienas" įmonėje po ES paramos pirmaisiais metais sumažėjo -21%, o antraisiais metais padidėjo 11%. Palyginus 2008 m. su 2014 m. sverto koeficientas sumažėjo -67%. Tai reiškia, kad turto įsigyta mažiau iš nuosavo kapitalo. Iš dalies mažėjimas yra gerai, nes vis mažiau rizikuoja sumažinti akcinio kapitalo grąžą tuo atveju, jei sumažėtų įmonės pelnas.

Efektyvumo koeficientas po ES paramos gavimo 2013 metais buvo padidėjimas 3%, o 2014 sumažėjo -9%. Palyginus su prieš ES paramos gavimą, 2008 metus ir po ES paramos (2014 m.) įsisavinimo veiklos efektyvumo koeficientas mažesnis -24%. Tai reiškia, kad AB "Žemaitijos pienas" įmonėje sąnaudos mažėjo, skatinant pardavimus.

Turto grąžos rodiklis po ES paramos gavimo mažėjo kiekvienais metais (vertinant 2012 metus su 2013 metais sumažėjo -14%, o 2013 m. su 2014 m. sumažėjo -49%). Prieš ES paramos gavimą turto grąža palyginus su 2014 metais padidėjusi 101%. Taigi, tai sąlygoja, jog po ES paramos gavimo AB "Žemaitijos pienas" uždirba mažiau pelno panaudojant įmonės turtą.

UAB AB "Žemaitijos pienas" įmonėje turto apyvartumas po ES paramos tai didėjo, tai mažėjo. Po ES paramos gavimo, 2013 metais turto apyvartumas padidėjo 3%, o 2014 metais sumažėjo -5%. Palyginus prieš ir po ES paramos gavimo, rodiklis mažėjo. Tai sąlygoja, jog įmonė neefektyviai išnaudoja savo turtą, skatinant pajamų padidėjimui.

Grynojo turto apyvartumo rodiklis UAB AB "Žemaitijos pienas" įmonėje po ES paramos gavimo kiekvienais metais mažėjo (lyginant 2012 metus - 2013 metu sumažėjo -4%, o lyginant 2013 metus - 2014 metu sumažėjo -2%). Palyginus prieš ir po ES paramos gavimo, rodiklis mažėjo. Tai parodo, kad AB "Žemaitijos pienas" įmonės investuojamas vienas litas į grynąjį turtą, nesukuria po ES paramos gavimo daugiau pardavimo pajamų.

Apyvartinio kapitalo apyvartumas po ES paramos gavimo, 2013 metais turto apyvartumas sumažėjo -11%, bet lyginant 2013 metus su 2014 metais padidėjo 17%. Taip pat lyginant prieš ES paramos gavimą, 2008 metus su 2014 metais apyvartinio kapitalo apyvartumas sumažėjo -36%. Tai parodo, jog nepavyksta AB "Žemaitijos pienas" įmonei pasiekti pajamų su turimu apyvartiniu kapitalu.

ES paramos „Naujos galimybės“ priemonės svarbiausias tikslas – skatinti įmones aktyviau ieškoti užsienio partnerių ir didinti pardavimą. Žemiau pateikiami pardavimai pagal geografinius segmentus (žr. 26 lentelę).

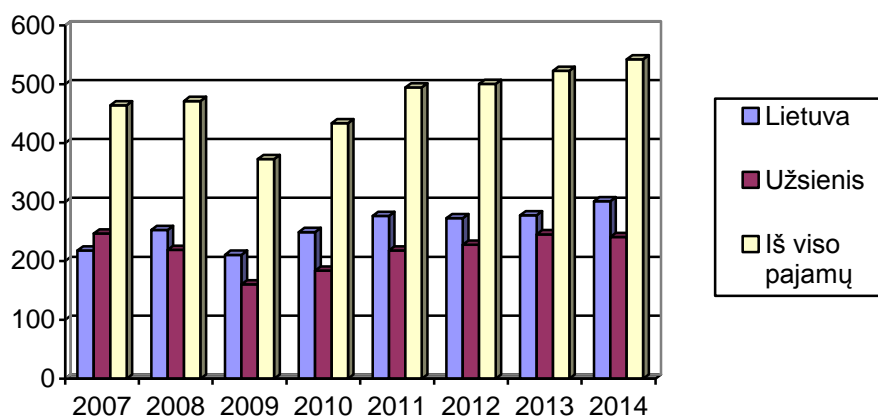
26 lentelė

Pardavimų pajamos pagal geografinius segmentus. tūkst. Lt

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lietuva	217.937	252.582	210.457	248.931	276.594	272.778	277.55	301.496
Užsienis	246.35	218.929	160.073	183.635	217.832	227.737	245.233	240.779
Iš viso pajamų	464.287	471.511	372.825	433.692	494.426	500.515	522.783	542.275
Pokytis%		2%	-21%	16%	14%	1%	4%	4%

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

AB „Žemaitijos pienas“ įmonė didžiąją dalį prekių parduoda Lietuvoje, tai sudaro apie 54.2%. O eksportuoja vidutiniškai apie 45.7%. Po ES paramos gavimo pardavimai kasmet didėjo po 4%. Lietuvoje pardavimai po ES paramos gavimo padidėjo (lyginant 2012 metus su 2013 metais padidėjo 2%, o 2013 m. su 2014 m. padidėjo 9%). Taip pat, vertinant 2008 metus (prieš ES paramos gavimą) su 2014 metais (po ES paramos gavimo) pardavimai padidėjo 19%.

14 pav. Pardavimai

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Pagal 14 paveikslą matyti, jog eksportas neryškiai kito. Po ES paramos gavimo pirmaisiais metais, t.y. 2013 metais eksportas padidėjo (lyginant 2012 metus su 2013 metais padidėjo 8%). Bet 2013 metus palyginus su 2014 metais eksportas sumažėjo -2%. Bet palyginant prieš ES paramos gavimo metus t.y. 2008 metus su 2014 metais pardavimai padidėjo 10%. Taigi galima daryti išvadą, kad AB „Žemaitijos pienas“ įmonei ES parama davė teigiamą poveikį, padidindama eksporto rinkoje ir vietinėje rinkoje pardavimus.

Nagrinėjamos AB „Utenos trikotažas“ įmonės suskaičiuoti santykiniai rodikliai pateikti 27 lentelėje.

AB "Utenos trikotažas" santykiniai rodikliai

RODIKLIAI	Metai							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bendrasis pelningumas	0.110	0.077	0.152	0.110	0.159	0.109	0.134	0.178
Pokytis %		-30%	97%	-27%	44%	-31%	23%	32%
Grynojo pelningumo rodiklis	-0.015	-0.066	0.054	0.013	0.149	-0.152	-0.041	-0.015
Pokytis %		-352%	181%	124%	1267%	-202%	73%	63%
Turto grynas pelningumas	-0.018	-0.088	0.052	0.013	0.154	-0.130	-0.044	-0.016
Pokytis %		-387%	159%	125%	1272%	-184%	66%	63%
Skolos rodiklis	0.722	0.723	0.688	0.685	0.692	0.821	0.734	0.739
Pokytis %		0%	-5%	0%	1%	19%	-11%	1%
Sverto koeficientas	2.599	2.614	2.202	2.172	2.286	4.581	2.765	2.835
Pokytis %		1%	-16%	-1%	5%	100%	-40%	3%
Efektyvumo koeficientas	0.110	0.120	0.089	0.108	0.274	0.252	0.147	0.160
Pokytis %		9%	-26%	21%	154%	-8%	-42%	9%
Turto gražos rodiklis	-0.019	-0.085	0.052	0.027	-0.150	-0.133	-0.051	-0.018
Pokytis %		-354%	162%	152%	-449%	11%	61%	65%
Ilgalaikio materialiojo turto gražos koficientas	2.344	2.303	1.594	1.785	1.329	1.296	1.528	1.608
Pokytis %		-2%	-31%	12%	-26%	-2%	18%	5%
Turto apyvartumas	1.237	1.331	0.973	1.029	1.033	0.857	1.086	1.100
Pokytis %		8%	-27%	6%	0%	-17%	27%	1%
Grynas turto apyvartumas	4.450	4.810	3.117	3.266	3.360	4.781	4.088	4.219
Pokytis %		8%	-35%	5%	3%	42%	-14%	3%
Apyvartinio kapitalo apyvartumas	11.541	14.712	4.583	7.925	39.264	16.412	14.405	143.114
Pokytis %		27%	131%	273%	-595%	58%	12%	1094%

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Po ES paramos įsisavinimo, pirmaisiais metais bendrasis pelningumas padidėjo 23%, o 2014 metais padidėjo 32%. Palyginus 2014 metus su prieš ES paramos gavimą, 2008 metais, bendrasis pelningumas didėjo. Tai reiškia, kad po ES paramos įsisavinimo pelno lieka vis daugiau, atskaičius sąnaudas.

AB "Utenos trikotažas" įmonei po ES paramos įsisavinimo grynas pelningumas didėjo (palyginus 2012 metu su 2013 metais 73% ir 2013 metus su 2014 metais 63%). Taip pat lyginant prieš ES paramos gavimą, 2008 metus su 2014 metais, rodiklis padidėjo. Tai reiškia, kad pelno tenka vis daugiau vienam pardavimų litui.

Po ES paramos gavimo turto grynojo pelningumo rodiklis tik didėjo 2012 metai - 2013 metai padidėjo 66%. Taip pat lyginant su prieš ES paramą buvusį rodiklio vertę, 2014 metais buvo didesnis 81%. Tai parodo, jog įmonė po ES paramos gavimo pradėjo efektyviau naudoti savo esamas investicijas, turta.

AB "Utenos trikotažas" įmonės skolos rodiklis po ES paramos mažėjo ir didėjo (palyginus 2012 metus su 2013 metais sumažėjo -11%, o 2013 metus su 2014 metais padidėjo 1%). Lyginant prieš ES paramos gavimą, 2008 metus su 2014 metais, rodiklis padidėjo. Skolos rodiklio padidėjimas reiškia neigiamą veiksmą t.y. įmonė padidino skolas, įsipareigojimus.

Sverto koeficientas AB "Utenos trikotažas" įmonėje po ES paramos gavimo sumažėjo – 40%, o lyginant 2013 metus su 2014 metais padidėjo 3%. Lyginant prieš ES paramos gavimą, 2008 metus su 2014 metais, rodiklis padidėjo. Tai reiškia, kad turto įsigyjama vis daugiau iš nuosavo kapitalo.

Efektyvumo koeficientas po ES paramos gavimo pirmųjų metų mažėjo -42%, bet 2014 metais pakilo 9%. Palyginus su prieš ES paramos gavimą, 2008 metus ir po ES paramos įsisavinimo veiklos efektyvumo koeficientas didesnis 33%. Tai reiškia, kad AB "Utenos trikotažas" įmonėje sąnaudos didėjo, skatinant pardavimus.

Turto grąžos rodiklis po ES paramos gavimo didėjo kiekvienais metais (vertinant 2012 metus su 2013 metais padidėjo 61%, 2013 metus su 2014 metais padidėjo 65%). Prieš ES paramos gavimą turto grąža palyginus su 2014 metais buvo didesnė. Taigi, tai sąlygoja, jog po ES paramos gavimo AB "Utenos trikotažas" uždirba daugiau pelno panaudojant įmonės turta.

AB "Utenos trikotažas" įmonėje po ES paramos gavimo, 2013 metais turto apyvartumas padidėjo 27% bei lyginant 2013 metus su 2014 metais padidėjo 1%. Tai parodo, jog įmonė efektyviai išnaudoja savo turta, skatinant pajamų padidėjimui.

Grynojo turto apyvartumo rodiklis AB "Utenos trikotažas" įmonėje po ES paramos gavimo tai mažėjo, tai didėjo (lyginant 2012 metus – 2013 metu sumažėjo -14%, o lyginant 2013 metus – 2014 metu padidėjo 3%). Lyginant prieš ES paramos gavimą, 2008 metus su 2014 metais, rodiklis sumažėjo. Tai parodo, kad AB "Utenos trikotažas" įmonės investuojamas vienas litas į grynąjį turta, sukuria po ES paramos gavimo mažiau pardavimo pajamų.

Apyvartinio kapitalo apyvartumas po ES paramos didėjo. Po ES paramos gavimo, 2013 metais turto apyvartumas padidėjo 12% bei lyginant 2013 metus su 2014 metais padidėjo 1094%. Taip pat lyginant prieš ES paramos gavimą, 2008 metus su 2013 m. ar 2014 apyvartinio kapitalo apyvartumas padidėjo. Tai parodo, jog labiau pavyksta AB "Utenos trikotažas" įmonei pasiekti pajamų su turimu apyvartiniu kapitalu. Reiškia, kad įmonėje yra efektyvus valdymas, apyvartinio kapitalo atžvilgiu.

Kadangi ES paramos „Naujos galimybės“ priemonės svarbiausias tikslas – skatinti įmones aktyviau ieškoti užsienio partnerių ir didinti pardavimą. Žemiau pateikiami pardavimai pagal geografinius segmentus (žr. 28 lentelę).

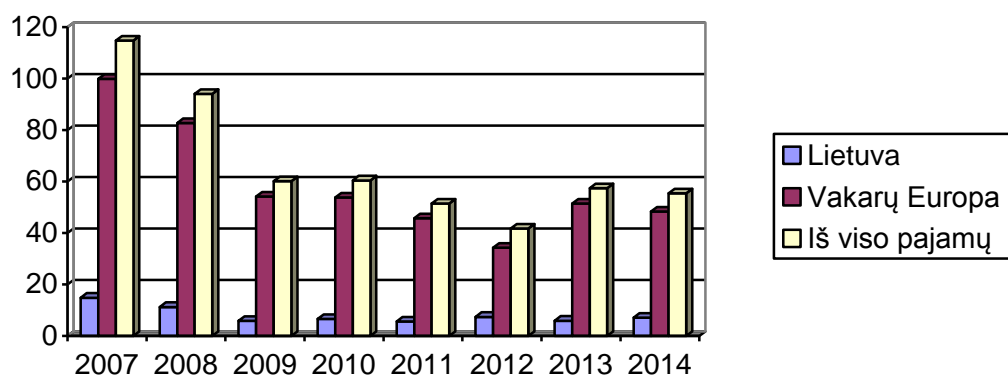
28 lentelė

Pardavimų pajamos pagal geografinius segmentus. tūkst. Lt

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lietuva	14.882	11.275	5.934	6.604	5.645	7.432	5.947	7.103
Vakarų Europa	99.869	82.765	54.151	53.839	45.751	34.319	51.442	48.282
Iš viso pajamų	114.751	94.04	60.085	60.443	51.396	41.751	57.389	55.385
Pokytis%		-18%	-36%	1%	-15%	-19%	37%	-3%

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

AB „Utenos trikotažas“ įmonė didžiąją dalį prekių parduoda Vakarų Europai, tai sudaro nuo 87.8%. Visos kitos prekės parduodamos Lietuvoje, tai sudaro nuo 12.2%. Po ES paramos gavimo 2013 metais pardavimuose buvo padidėjimas 37%. 2013 metus palyginus su 2014 metais sumažėjo pardavimai -3%. Lietuvoje pardavimai po ES paramos gavimo sumažėjo (lyginant 2012 metus su 2013 metais sumažėjo -20%). Palyginus įmonės pardavimus Lietuvoje 2013 metais su 2014 metais pardavimai padidėjo 19%. Bet palyginus prieš ES paramos gavimą t.y. 2008 metus su 2014 metais, pardavimai sumažėjo -37%.

15 pav. Pardavimai

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Po ES paramos gavimo eksportas tai didėjo, tai mažėjo (lyginant 2012 metus su 2013 metais padidėjo 50%, o 2013 metus su 2014 metais sumažėjo -6%). Taip pat palyginant prieš ES paramos gavimo metus t.y. 2008 metus su 2014 metais pardavimai sumažėjo -42%. Taigi galima daryti išvadą, kad AB „Utenos trikotažas“ įmonei ES parama davė iš dalies teigiamą poveikį. Po ES paramos įsisavinimo įmonės pardavimai padidėjo, bet palyginus prieš ES paramos gavimą su po ES

paramos įsisavinimo laikotarpiu, pardavimai sumažėjo. Tačiau nuo pat 2008 iki 2013 metų įmonėje pardavimai, pelnas krito, tai įvertinus situaciją iš dalies ES paramos įsisavinimas davė įmonei didesnių pardavimų. Taigi galima daryti išvadą, kad AB “Utenos trikotažas“ įmonei ES parama iš dalies davė teigiamą poveikį.

Nagrinėjamos AB “Grigiškės“ įmonės suskaičiuoti santykiniai rodikliai pateikti 29 lentelėje.

29 lentelė

AB “Grigiškės“ santykiniai rodikliai

RODIKLIAI	Metai							
	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Bendrasis pelningumas	0.189	0.112	0.170	0.109	0.144	0.181	0.159	0.174
Pokytis %		-41%	52%	-36%	33%	25%	-12%	9%
Grynojo pelningumo rodiklis	0.041	0.018	0.027	0.012	0.085	0.076	0.045	0.070
Pokytis %		-55%	49%	-57%	625%	-10%	-41%	56%
Turto grynas pelningumas	0.046	0.019	0.026	0.010	0.090	0.052	0.036	0.051
Pokytis %		-59%	38%	-61%	781%	-43%	-30%	42%
Skolos rodiklis	0.418	0.505	0.410	0.463	0.388	0.394	0.381	0.463
Pokytis %		21%	-19%	13%	-16%	2%	-3%	22%
Sverto koeficientas	0.717	1.019	0.694	0.863	0.633	0.651	0.615	0.863
Pokytis %		42%	-32%	24%	-27%	3%	-6%	40%
Efektyvumo koeficientas	0.134	0.130	0.146	0.123	0.112	0.130	0.114	0.117
Pokytis %		-3%	13%	-16%	-9%	16%	-12%	2%
Turto gražos rodiklis	0.057	-0.021	0.030	0.011	0.089	0.053	0.038	0.054
Pokytis %		-136%	248%	-65%	730%	-41%	-28%	40%
Ilgalaikio materialiojo turto gražos koficientas	1.551	1.366	1.227	1.077	1.217	0.772	0.965	0.855
Pokytis %		-12%	-10%	-12%	13%	-37%	25%	-11%
Turto apyvartumas	1.108	1.016	0.943	0.869	1.055	0.675	0.802	0.728
Pokytis %		-8%	-7%	-8%	21%	-36%	19%	-9%
Grynasis turto apyvartumas	1.902	2.052	1.597	1.620	1.723	1.114	1.295	1.356
Pokytis %		8%	-22%	1%	6%	-35%	16%	5%
Apyvartinio kapitalo apyvartumas	335.064	-	38.679	11.256	17.220	5.165	34.301	5.874
Pokytis %		-108%	239%	-129%	-53%	70%	-564%	83%

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Po ES paramos, pirmaisiais metais bendrasis pelningumas tai didėjo, tai mažėjo, lyginant 2012 metus su 2013 metus sumažėjo -12%, bet 2014 metais jau padidėjo 9%. Vertinus bedrojo pelningumo rodiklį prieš ES paramos gavimą ir po ES paramos įsisavinimo, rodiklis 2014 metais padidėjo 60%. Iš šio vertinimo, galima daryti išvadą, kad po ES paramos įmonės pelnas pirmais metais mažėjo, o antrais padidėjo.

Po ES paramos grynasis pelningumas tai didėjo, tai mažėjo (palyginus 2012 metu su 2013 metais -41% ir 2013 metus su 2014 metais 56%). Prieš ES paramos gavimą palyginus su 2014 metais buvo didesnė. Tai parodo, jog AB "Grigiškės" įmonė po ES paramos padidino pelną vienam pardavimo litui.

Po ES paramos turto grynojo pelningumo rodiklis tai mažėjo, tai didėjo. Lyginant 2012 metus - 2013 metus sumažėjo -30%, lyginant 2013 metus - 2014 metus padidėjo 42%. Taip pat lyginant su prieš ES paramą buvusį rodiklio vertę, 2014 metais buvo didesnis 402%. Tai parodo, jog įmonė po ES paramos gavimo efektyviau naudojo savo esamą turtą.

AB "Grigiškės" įmonės skolos rodiklis po ES paramos didėjo po -3%, o lyginant 2013 metus - 2013 metus padidėjo 22%. Prieš ES paramos gavimą palyginus su 2014 metais skolos rodiklis nekito.

Sverto koeficientas AB "Grigiškės" įmonėje po ES paramos pirmaisiais metais sumažėjo -6%, o antraisiais metais padidėjo 40%. Palyginus 2010 m. su 2014 m. sverto koeficientas nekito. Tai reiškia, kad turto daugiau iš nuosavo kapitalo.

Efektyvumo koeficientas po ES paramos gavimo 2013 metais sumažėjo -12%, o lyginus 2013 metus su 2014 metais padidėjo 2%. Palyginus su prieš ES paramos gavimą, 2010 metus ir po ES paramos (2013m.) įsisavinimo veiklos efektyvumo koeficientas sumažėjo -8%. Tai reiškia, kad AB "Grigiškės" įmonėje sąnaudos mažėjo, skatinant pardavimus.

Turto grąžos rodiklis po ES paramos gavimo tai didėjo, tai mažėjo (vertinant 2012 metus su 2013 metais sumažėjo -28%, o 2013 m. su 2014 m. padidėjo 40%). Prieš ES paramos gavimą turto grąža palyginus su 2014 metais yra didesnis. Taigi, tai sąlygoja, jog po ES paramos gavimo AB "Grigiškės" uždirba daugiau pelno panaudojant įmonės turtą.

AB "Grigiškės" įmonėje turto apyvartumas po ES paramos kasmet didėjo. Po ES paramos gavimo, 2013 metais turto apyvartumas padidėjo 7%, tai parodo, o 2014 metais padidėjo 17%. Tai sąlygoja, jog įmonė efektyviai išnaudoja savo turtą, skatinant pajamų padidėjimui.

Grynojo turto apyvartumo rodiklis AB "Grigiškės" įmonėje po ES paramos gavimo didėjo ir mažėjo (lyginant 2012 metus – 2013 metu padidėjo 19%, o lyginant 2013 metus – 2014 metu sumažėjo -9%). Prieš ES paramos gavimą turto grąža palyginus su 2014 metais yra mažesnis. Tai parodo, kad AB "Grigiškės" įmonės investuojamas vienas litas į grynąjį turtą, po ES paramos gavimo, nesukuria daugiau pardavimo pajamų.

Apyvartinio kapitalo apyvartumas po ES paramos gavimo, 2013 metais kapitalas sumažėjo -564%, bet lyginant 2013 metus su 2014 metais padidėjo 83%. Taip pat lyginant prieš ES paramos gavimą, 2010 metus su 2014 metais apyvartinio kapitalo apyvartumas padidėjo 48%. Tai parodo, jog vis labiau pavyksta AB "Grigiškės" įmonei pasiekti pajamų su turimu apyvartiniu kapitalu. Reiškia, kad įmonėje yra efektyvus valdymas, apyvartinio kapitalo atžvilgiu.

ES paramos „Naujos galimybės“ priemonės svarbiausias tikslas – skatinti įmones aktyviau ieškoti užsienio partnerių ir didinti pardavimą. Žemiau pateikiami pardavimai pagal geografiniu segmentus (žr. 33 lentelę).

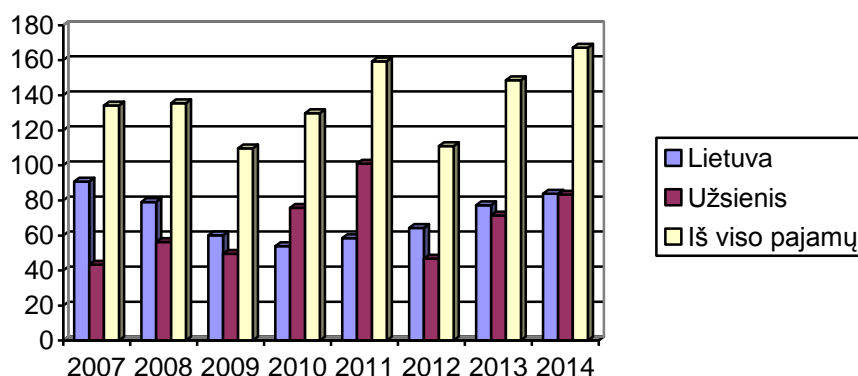
30 lentelė

Pardavimų pajamos pagal geografinius segmentus, tūkst. Lt

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Lietuva	90.777	79.129	60.169	53.887	58.413	64.291	77.295	83.823
Užsienis	43.278	56.336	49.54	75.855	100.865	46.76	71.32	83.294
Iš viso pajamų	134.055	135.465	109.709	129.742	159.278	111.051	148.615	167.117
Pokytis%		1%	-19%	18%	23%	-30%	34%	12%

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

AB „Grigiškės“ įmonė didžiąją dalį prekių parduoda Lietuvoje, tai sudaro apie 52.4%. O eksportuoja vidutiniškai apie 47.6%. Po ES paramos įsisavinimo pardavimai kasmet didėjo. Įvertinus 2012 metus su 2013 metais pardavimai padidėjo 34%, o 2013 metus su 2014 metais 12%. Lietuvoje pardavimai po ES paramos įsisavinimo padidėjo (lyginant 2012 metus su 2013 metais padidėjo 20%, o 2013 m. su 2014 m. padidėjo 8%). Taip pat, vertinant 2010 metus (prieš ES paramos gavimą) su 2014 metais (po ES paramos gavimo) pardavimai padidėjo 56%.

16 pav. Pardavimai

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

16 paveiksle matyti, jog eksportas didėjo po ES paramos įsisavinimo. Po ES paramos įsisavinimo pirmaisiais metais, t.y. 2013 metais eksportas padidėjo 53%. 2013 metus palyginus su 2014 metais eksportas padidėjo 17%. Taip pat palyginant prieš ES paramos gavimo metus t.y. 2010 metus su 2014 metais, pardavimai padidėjo 10%. Taigi galima daryti išvadą, kad AB „Grigiškės“ įmonei ES parama davė teigiamą poveikį, padidindama pardavimus Lietuvoje ir užsienyje.

Apibendrinant galima daryti išvadą, kad kiekviena ištirta įmonė padidino savo pardavimus po ES paramos įsisavinimo laikotarpio. Kai kurioms įmonėms didėjo tik viena rinka,

arba Lietuvos ar užsienio rinka, bet suskaičiavus bendrai, pardavimai kylo. Įmonės išsamiai ištirtos pagal finansinius santykinius rodiklius, kaip kito po ir prieš ES paramą. Galima teigti, jog po ES paramos dauguma rodiklių kylo kiekvienoje įmonėje.

3.2.2. Įmonių veiklos rodiklių analizė su sudedamoju įmonių vertės indeksu

Šiame poskyryje, pagal pateiktas sudedamojo vertės indekso formules, duomenis, skaičiuojama ir pateikiama išvada apie sudedamojo vertės indekso pokyčius. Žemiau pateikiamos aštuonios lentelės, kurios parodo kiekvienų metų t.y. viena iš aštuonių tyrimo laikotarpių įmonių rodiklių rezultatus. Tyrimų aštuonių įmonių pavadinimai sutrumpinami lentelėse įvardinant taip: AB “Alita“ – 1 įmonė, UAB “Gintaro baldai“ – 2 įmonė, AB “Vilkyškių pieninė“ – 3 įmonė, AB “Snaigė“ – 4 įmonė, AB “Pieno žvaigždės“ – 5 įmonė, AB “Žemaitijos pienas“ – 6 įmonė, AB “Utenos trikotažas“ – 7 įmonė ir AB “Grigiškės“ – 8 įmonė.

31 lentelė

2007 metų finansinių rodikliai

2007m.	Bendrasis pelningumas	Grynasis pelningumas	Turto grynasis pelningumas	Skolos rodiklis	Sveto koeficientas	Efektyvumo rodiklis	Turto grąžos rodiklis	Ilgalaikio materialiojo turto grąžos koeficientas	Turto apyvartumas	Grynasis turto apyvartumas	Apyvartinio kapitalo apyvartumas	Sudedamasis vertės indeksas	
1 įmonė	0.33	0.05	0.01	0.68	2.14	0.29	0.02	0.44	0.27	0.84	-4.66		
2 įmonė	0.32	0.07	0.14	1.34	6.54	0.23	0.17	8.71	1.90	-5.54	-150.81		
3 įmonė	0.16	0.08	0.13	0.57	1.33	0.06	0.16	2.90	1.76	4.10	14.75		
4 įmonė	0.10	-0.01	-0.01	0.50	1.00	0.11	-0.01	2.55	1.22	2.44	25.59		
5 įmonė	0.22	0.05	0.09	0.58	1.38	0.15	0.11	2.68	1.76	4.19	48.60		
6 įmonė	0.22	0.05	0.15	0.42	0.73	0.16	0.18	7.77	2.80	4.84	7.11		
7 įmonė	0.11	-0.01	-0.02	0.72	2.60	0.11	-0.02	2.34	1.24	4.45	11.54		
8 įmonė	0.19	0.04	0.05	0.42	0.72	0.13	0.06	1.55	1.11	1.90	335.06		
Vidurkis	0.21	0.04	0.07	0.65	2.05	0.16	0.08	3.62	1.51	2.15	35.90		
1 įmonė	1.62	1.30	0.21	1.04	1.04	1.86	0.21	0.12	0.18	0.39	-0.13		
2 įmonė	1.53	1.82	2.06	2.05	3.18	1.47	2.05	2.41	1.26	-2.58	-4.20		
3 įmonė	0.78	1.91	2.00	0.87	0.65	0.37	1.96	0.80	1.17	1.90	0.41		
4 įmonė	0.49	-0.28	-0.20	0.77	0.49	0.73	-0.16	0.71	0.81	1.14	0.71		
5 įmonė	1.07	1.26	1.33	0.89	0.67	0.94	1.30	0.74	1.17	1.94	1.35		
6 įmonė	1.06	1.31	2.19	0.65	0.36	1.04	2.18	2.15	1.86	2.25	0.20		
7 įmonė	0.53	-0.37	-0.27	1.10	1.27	0.71	-0.22	0.65	0.82	2.07	0.32		
8 įmonė	0.92	1.04	0.68	0.64	0.35	0.86	0.68	0.43	0.74	0.88	9.33		
Svoris	0.18	0.15	0.14	0.02	0.015	0.115	0.12	0.04	0.06	0.09	0.07		
1 įmonė	0.29	0.20	0.03	0.02	0.02	0.21	0.02	0.00	0.01	0.04	-0.01		0.83
2 įmonė	0.28	0.27	0.29	0.04	0.05	0.17	0.25	0.10	0.08	-0.23	-0.29	0.99	
3 įmonė	0.14	0.29	0.28	0.02	0.01	0.04	0.23	0.03	0.07	0.17	0.03	1.31	
4 įmonė	0.09	-0.04	-0.03	0.02	0.01	0.08	-0.02	0.03	0.05	0.10	0.05	0.33	
5 įmonė	0.19	0.19	0.19	0.02	0.01	0.11	0.16	0.03	0.07	0.18	0.09	1.23	
6 įmonė	0.19	0.20	0.31	0.01	0.01	0.12	0.26	0.09	0.11	0.20	0.01	1.51	

7 įmonė	0.10	-0.06	-0.04	0.02	0.02	0.08	-0.03	0.03	0.05	0.19	0.02	0.38
8 įmonė	0.17	0.16	0.10	0.01	0.01	0.10	0.08	0.02	0.04	0.08	0.65	1.41

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Aštuoniose lentelėse pateikiami apskaičiuoti santykiniai finansiniai rodikliai ir jų keitimas į koeficientus. Šį reikšmės pavadintos „Svoris“ ir stulpelyje „Sudedamasis vertės indeksas“ pateikiamos atitinkamo laikotarpio suskaičiuotos įmonių vertės indekso reikšmės. Lenteliuose atliekamas toks skaičiavimas:

- Pradžioje pateikiami aštuonių įmonių santykiniai rodikliai, reikšmės;
- Antrame skirsnyje pateikiamas vidurkis, kuris apskaičiuojamas sudedant kiekvienos įmonės visų metų rodiklius ir dalinant gautą sumą iš tų rodiklių skaičiaus;
- Trečiame skirsnyje pateikiamos 8 tos pačios įmonės su koeficientais, kurie gaunami paverčiant rodiklius į koeficientus panaudojant įmonių rodiklių reikšmių vidurkį;
- Ketvirtame skirsnyje pateikiami „Svoris“ koeficientai, kurie šiame darbe nustatomi pagal Black G. (2004) autoriaus sugrupuotą finansinių santykių rodiklių svarbą, kuriuos nurodė pagal labiausiai įtakojančius verslo vertę (žr. 5 lentelę);
- Penktajame skirsnyje pateikiamos 8 tos pačios įmonės su koeficientais, kurie gaunami atitinkamai iš metų ir įmonės paimant koeficientus, kurie pateikiami trečiajame skirsnyje ir padauginant iš svorio koeficiento.
- „Sudedamasis vertės indeksas“ skirsnyje visų įmonių koeficientų ir rodiklių svorio sandaugų reikšmės sudedamos.

32 lentelė

2008 metų finansinių rodikliai

2008m.	Bendrasis pelningumas	Grynasis pelningumas	Turto grynasis pelningumas	Skolos rodiklis	Sveto koeficientas	Efektivumo rodiklis	Turto grąžos rodiklis	Ilgalaikio materialiojo turto grąžos koeficientas	Turto apyvartumas	Grynasis turto apyvartumas	Apyvartinio kapitalo apyvartumas	Sudedamasis vertės indeksas
1 įmonė	0.31	0.05	0.02	0.71	2.56	0.32	0.02	0.49	0.33	1.14	-6.10	
2 įmonė	0.30	0.05	0.11	1.28	6.51	0.26	0.13	9.23	2.19	-7.92	-52.81	
3 įmonė	0.00	-0.07	-0.09	0.69	2.21	0.06	-0.10	1.88	1.33	4.27	-55.99	
4 įmonė	0.09	0.06	0.07	0.48	0.92	0.14	-0.06	2.19	1.10	2.10	22.22	
5 įmonė	0.16	0.01	0.01	0.65	1.82	0.15	0.01	2.77	1.66	4.69	-40.35	
6 įmonė	0.15	0.01	0.03	0.52	1.08	0.17	0.03	5.68	2.49	5.18	9.88	
7 įmonė	0.08	-0.07	-0.09	0.72	2.61	0.12	-0.08	2.30	1.33	4.81	14.71	
8 įmonė	0.11	0.02	0.02	0.50	1.02	0.13	-0.02	1.37	1.02	2.05	-27.90	
Vidurkis	0.15	0.01	0.01	0.69	2.34	0.17	-0.01	3.24	1.43	2.04	-17.04	
1 įmonė	2.08	6.83	2.17	1.03	1.09	1.92	-1.68	0.15	0.23	0.56	0.36	
2 įmonė	1.99	5.97	12.72	1.84	2.78	1.56	-12.34	2.85	1.53	-3.88	3.10	
3 įmonė	-0.01	-8.35	-10.78	0.99	0.94	0.34	9.60	0.58	0.93	2.09	3.29	
4 įmonė	0.61	7.44	7.93	0.69	0.39	0.82	5.79	0.68	0.77	1.03	-1.30	

5 įmonė	1.05	0.81	1.31	0.93	0.78	0.91	-0.72	0.85	1.16	2.30	2.37	
6 įmonė	1.00	1.27	3.08	0.75	0.46	0.98	-2.54	1.75	1.74	2.54	-0.58	
7 įmonė	0.52	-8.27	-10.68	1.04	1.12	0.71	7.96	0.71	0.93	2.36	-0.86	
8 įmonė	0.76	2.29	2.26	0.73	0.44	0.77	1.93	0.42	0.71	1.01	1.64	
Svoris	0.18	0.15	0.14	0.02	0.015	0.115	0.12	0.04	0.06	0.09	0.07	
1 įmonė	0.37	1.02	0.30	0.02	0.02	0.22	-0.20	0.01	0.01	0.05	0.03	1.85
2 įmonė	0.36	0.90	1.78	0.04	0.04	0.18	-1.48	0.11	0.09	-0.35	0.22	1.89
3 įmonė	0.00	-1.25	-1.51	0.02	0.01	0.04	1.15	0.02	0.06	0.19	0.23	-1.04
4 įmonė	0.11	1.12	1.11	0.01	0.01	0.09	0.70	0.03	0.05	0.09	-0.09	3.22
5 įmonė	0.19	0.12	0.18	0.02	0.01	0.10	-0.09	0.03	0.07	0.21	0.17	1.02
6 įmonė	0.18	0.19	0.43	0.01	0.01	0.11	-0.31	0.07	0.10	0.23	-0.04	0.99
7 įmonė	0.09	-1.24	-1.49	0.02	0.02	0.08	0.95	0.03	0.06	0.21	-0.06	-1.33
8 įmonė	0.14	0.34	0.32	0.01	0.01	0.09	0.23	0.02	0.04	0.09	0.11	1.40

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Šios įmonės ES parama (“Verslo produktyvumo didinimas ir verslo aplinkos gerinimas“ programa, “Naujos galimybės“ programos priemone) pasinaudojo vienodu metu 2009 - 2012 m. imtinai. Kad būtų lengviau pamatyti ES paramos poveikį įmonių finansiniams rodikliams tyrimo imtis buvo pasirinkta – 8 metai: t.y. 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014 metai. Taip pat, toks ganėtai ilgas aštuonių metų laikotarpis leidžia tiksliau įvertinti ryšį tarp ES teikiamos paramos kaitos ir tarp pasirinktų įmonių finansinių rodiklių bei ryšio stiprumą. Taigi, 31 lentelė ir 32 lentelė rodo prieš ES paramos gavimą įmonės padėtį.

33 lentelė

2009 metų finansinių rodikliai

2009m.	Bendrasis pelningumas	Grynasis pelningumas	Turto grynavasis pelningumas	Skolos rodiklis	Sverto koeficientas	Efektyvumo rodiklis	Turto grąžos rodiklis	Ilgalaikio materialiojo turto grąžos koeficientas	Turto apyvartumas	Grynasis turto apyvartumas	Apyvartinio kapitalo apyvartumas	Sudėdamasis vertės indeksas	
1 įmonė	0.42	0.04	0.02	0.95	26.19	0.32	0.00	0.63	0.39	8.46	-1.44		
2 įmonė	0.28	0.06	0.14	1.34	3.80	0.23	0.17	7.34	2.33	-6.89	67.90		
3 įmonė	0.09	0.03	0.04	0.62	1.64	0.05	0.05	1.95	1.43	3.77	-6.83		
4 įmonė	0.11	-0.76	-0.74	0.66	1.91	0.21	-0.75	1.38	0.98	2.84	2.58		
5 įmonė	0.20	0.02	0.04	0.56	1.25	0.16	0.06	2.82	1.86	4.18	-18.40		
6 įmonė	0.18	0.03	0.07	0.41	0.68	0.00	0.09	4.86	2.13	3.58	5.70		
7 įmonė	0.15	0.05	0.05	0.69	2.20	0.09	0.05	1.59	0.97	3.12	-4.58		
8 įmonė	0.17	0.03	0.03	0.41	0.69	0.15	0.03	1.23	0.94	1.60	38.68		
Vidurkis	0.20	-0.06	-0.04	0.70	4.80	0.15	-0.04	2.73	1.38	2.58	10.45		
1 įmonė	2.09	-0.64	-0.34	1.36	5.46	2.14	-0.11	0.23	0.28	3.28	-0.14		
2 įmonė	1.37	-0.95	-3.07	1.90	0.79	1.54	-4.61	2.69	1.69	-2.67	6.50		
3 įmonė	0.46	-0.46	-0.90	0.88	0.34	0.32	-1.42	0.72	1.04	1.46	-0.65		
4 įmonė	0.56	12.26	16.64	0.93	0.40	1.38	20.28	0.51	0.71	1.10	0.25		
5 įmonė	1.00	-0.38	-0.98	0.79	0.26	1.05	-1.59	1.04	1.35	1.62	-1.76		
6 įmonė	0.91	-0.54	-1.59	0.58	0.14	0.02	-2.33	1.78	1.55	1.39	0.55		
7 įmonė	0.76	-0.87	-1.17	0.98	0.46	0.59	-1.41	0.58	0.71	1.21	-0.44		
8 įmonė	0.85	-0.44	-0.58	0.58	0.14	0.97	-0.82	0.45	0.68	0.62	3.70		

Svoris	0.18	0.15	0.14	0.02	0.015	0.115	0.12	0.04	0.06	0.09	0.07	
1 įmonė	0.38	-0.10	-0.05	0.03	0.08	0.25	-0.01	0.01	0.02	0.29	-0.01	0.89
2 įmonė	0.25	-0.14	-0.43	0.04	0.01	0.18	-0.55	0.11	0.10	-0.24	0.45	-0.23
3 įmonė	0.08	-0.07	-0.13	0.02	0.01	0.04	-0.17	0.03	0.06	0.13	-0.05	-0.05
4 įmonė	0.10	1.84	2.33	0.02	0.01	0.16	2.43	0.02	0.04	0.10	0.02	7.07
5 įmonė	0.18	-0.06	-0.14	0.02	0.00	0.12	-0.19	0.04	0.08	0.15	-0.12	0.08
6 įmonė	0.16	-0.08	-0.22	0.01	0.00	0.00	-0.28	0.07	0.09	0.12	0.04	-0.08
7 įmonė	0.14	-0.13	-0.16	0.02	0.01	0.07	-0.17	0.02	0.04	0.11	-0.03	-0.09
8 įmonė	0.15	-0.07	-0.08	0.01	0.00	0.11	-0.10	0.02	0.04	0.06	0.26	0.40

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

34 lentelėje pateikti duomenys, kai visos įmonės, išskyrus AB „Snaigė ir AB „Grigiškės“ įmonės, gavo ES paramą.

34 lentelė

2010 metų finansinių rodikliai

2010m.	Bendrasis pelningumas	Grynasis pelningumas	Turto grynas pelningumas	Skolos rodiklis	Sverto koeficientas	Efektivitymo rodiklis	Turto grąžos rodiklis	Ilgalaikio materialiojo turto grąžos koeficientas	Turto apyvartumas	Grynasis turto apyvartumas	Apyvartinio kapitalo apyvartumas	Sudedamasis vertės indeksas
1 įmonė	0.36	0.91	0.67	1.62	2.58	0.40	0.67	1.10	0.74	-1.19	-0.63	
2 įmonė	0.27	0.06	0.14	1.20	2.74	0.22	0.18	7.48	2.43	-11.87	21.28	
3 įmonė	0.06	0.01	0.03	0.61	1.53	0.04	0.03	3.14	2.43	6.15	-13.75	
4 įmonė	0.15	-0.01	-0.01	0.61	1.55	0.13	-0.01	1.61	1.13	2.87	2.14	
5 įmonė	0.19	0.03	0.06	0.55	1.22	0.15	0.07	3.19	1.90	4.22	526.09	
6 įmonė	0.20	0.04	0.10	0.34	0.52	0.00	0.12	6.41	2.35	3.57	6.06	
7 įmonė	0.11	-0.01	-0.01	0.68	2.17	0.11	-0.03	1.78	1.03	3.27	7.92	
8 įmonė	0.11	0.01	0.01	0.46	0.86	0.12	0.01	1.08	0.87	1.62	-11.26	
Vidurkis	0.18	0.13	0.12	0.76	1.65	0.15	0.13	3.22	1.61	1.08	67.23	
1 įmonė	2.02	6.95	5.40	2.13	1.57	2.71	5.12	0.34	0.46	-1.10	-0.01	
2 įmonė	1.47	0.45	1.16	1.59	1.66	1.51	1.37	2.32	1.51	-10.99	0.32	
3 įmonė	0.31	0.09	0.24	0.80	0.93	0.30	0.26	0.97	1.51	5.70	-0.20	
4 įmonė	0.82	-0.04	-0.05	0.80	0.94	0.85	-0.06	0.50	0.70	2.66	0.03	
5 įmonė	1.07	0.23	0.46	0.72	0.74	1.04	0.51	0.99	1.18	3.91	7.82	
6 įmonė	1.10	0.33	0.82	0.45	0.32	0.01	0.93	1.99	1.46	3.31	0.09	
7 įmonė	0.61	-0.10	-0.11	0.90	1.32	0.73	-0.21	0.55	0.64	3.02	0.12	
8 įmonė	0.60	0.09	0.08	0.61	0.52	0.84	0.08	0.33	0.54	1.50	-0.17	
Svoris	0.18	0.15	0.14	0.02	0.015	0.115	0.12	0.04	0.06	0.09	0.07	
1 įmonė	0.36	1.04	0.76	0.04	0.02	0.31	0.61	0.01	0.03	-0.10	0.00	3.09
2 įmonė	0.27	0.07	0.16	0.03	0.02	0.17	0.16	0.09	0.09	-0.99	0.02	0.11
3 įmonė	0.06	0.01	0.03	0.02	0.01	0.03	0.03	0.04	0.09	0.51	-0.01	0.83
4 įmonė	0.15	-0.01	-0.01	0.02	0.01	0.10	-0.01	0.02	0.04	0.24	0.00	0.56
5 įmonė	0.19	0.03	0.06	0.01	0.01	0.12	0.06	0.04	0.07	0.35	0.55	1.51
6 įmonė	0.20	0.05	0.12	0.01	0.00	0.00	0.11	0.08	0.09	0.30	0.01	0.96
7 įmonė	0.11	-0.01	-0.01	0.02	0.02	0.08	-0.02	0.02	0.04	0.27	0.01	0.52
8 įmonė	0.11	0.01	0.01	0.01	0.01	0.10	0.01	0.01	0.03	0.13	-0.01	0.43

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

2011 metų finansinių rodikliai

2011m.	Bendrasis pelningumas	Grynasis pelningumas	Turto grynasis pelningumas	Skolos rodiklis	Sveto koeficientas	Efektivumo rodiklis	Turto gražos rodiklis	Ilgalaikio materialiojo turto gražos koeficientas	Turto apyvartumas	Grynasis turto apyvartumas	Apyvartinio kapitalo apyvartumas	Sudedamasis vertės indeksas	
1 įmonė	0.35	0.04	0.03	0.87	6.78	0.34	0.03	0.13	0.77	5.74	-22.85		
2 įmonė	0.32	0.10	0.16	1.00	2.69	0.25	0.09	2.94	1.57	1711.19	78.12		
3 įmonė	0.05	0.05	0.11	0.59	1.46	0.05	0.11	3.32	2.35	5.78	-25.63		
4 įmonė	0.14	0.01	0.01	0.51	1.05	0.12	0.00	1.56	1.11	2.28	-17.71		
5 įmonė	0.19	0.04	0.08	0.56	1.26	0.14	0.09	3.84	2.10	4.74	11.07		
6 įmonė	0.18	0.02	0.04	0.41	0.69	0.16	0.04	6.42	2.29	3.86	8.30		
7 įmonė	0.16	0.15	0.15	0.69	2.29	0.27	-0.15	1.33	1.03	3.36	-39.26		
8 įmonė	0.14	0.08	0.09	0.39	0.63	0.11	0.09	1.22	1.06	1.72	-17.22		
Vidurkis	0.19	0.06	0.08	0.63	2.11	0.18	0.04	2.59	1.54	217.34	-3.15		
1 įmonė	1.83	0.72	0.40	1.38	3.22	1.88	0.92	0.05	0.50	0.03	7.26		
2 įmonė	1.68	1.66	1.89	1.59	1.28	1.37	2.26	1.13	1.02	7.87	-24.81		
3 įmonė	0.27	0.77	1.30	0.95	0.69	0.30	2.90	1.28	1.53	0.03	8.14		
4 įmonė	0.73	0.13	0.10	0.82	0.50	0.67	-0.03	0.60	0.73	0.01	5.63		
5 įmonė	0.99	0.60	0.91	0.89	0.60	0.78	2.37	1.48	1.37	0.02	-3.51		
6 įmonė	0.93	0.30	0.50	0.65	0.33	0.88	1.17	2.47	1.49	0.02	-2.64		
7 įmonė	0.83	2.43	1.82	1.10	1.09	1.51	-3.95	0.51	0.67	0.02	12.47		
8 įmonė	0.75	1.39	1.06	0.62	0.30	0.61	2.36	0.47	0.69	0.01	5.47		
Svoris	0.18	0.15	0.14	0.02	0.015	0.115	0.12	0.04	0.06	0.09	0.07		
1 įmonė	0.33	0.11	0.06	0.03	0.05	0.22	0.11	0.00	0.03	0.00	0.51		1.44
2 įmonė	0.30	0.25	0.26	0.03	0.02	0.16	0.27	0.05	0.06	0.71	-1.74		0.37
3 įmonė	0.05	0.11	0.18	0.02	0.01	0.03	0.35	0.05	0.09	0.00	0.57		1.47
4 įmonė	0.13	0.02	0.01	0.02	0.01	0.08	0.00	0.02	0.04	0.00	0.39		0.72
5 įmonė	0.18	0.09	0.13	0.02	0.01	0.09	0.28	0.06	0.08	0.00	-0.25		0.69
6 įmonė	0.17	0.05	0.07	0.01	0.00	0.10	0.14	0.10	0.09	0.00	-0.18	0.55	
7 įmonė	0.15	0.36	0.26	0.02	0.02	0.17	-0.47	0.02	0.04	0.00	0.87	1.44	
8 įmonė	0.14	0.21	0.15	0.01	0.00	0.07	0.28	0.02	0.04	0.00	0.38	1.31	

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

33 ir 36 lentelėje pateikti duomenys, kai įmonės savinasi ES paramą.

2012 metų finansinių rodikliai

2012m.	Bendrasis pelningumas	Grynasis pelningumas	Turto grynasis pelningumas	Skolos rodiklis	Sveto koeficientas	Efektyvumo rodiklis	Turto grąžos rodiklis	Ilgalaikio materialiojo turto grąžos koeficientas	Turto apyvartumas	Grynasis turto apyvartumas	Apyvartinio kapitalo apyvartumas	Sudedamasis vertės indeksas
1 įmonė	0.36	0.02	0.01	0.87	6.82	0.30	0.02	1.23	0.73	5.50	-41.02	
2 įmonė	0.32	0.10	0.17	1.05	2.44	0.25	0.11	3.34	1.67	-34.01	78.02	
3 įmonė	0.04	0.02	0.04	0.64	1.79	0.06	0.03	3.06	2.30	6.42	-23.56	
4 įmonė	0.15	0.03	0.04	0.53	1.14	0.12	0.04	2.14	1.28	2.74	19.24	
5 įmonė	0.19	0.04	0.09	0.56	1.27	0.14	0.10	3.88	2.28	5.18	48.59	
6 įmonė	0.18	0.05	0.11	0.29	0.41	0.13	0.12	7.11	2.39	3.37	6.05	
7 įmonė	0.11	-0.15	-0.13	0.82	4.58	0.25	-0.13	1.30	0.86	4.78	-16.41	
8 įmonė	0.18	0.08	0.05	0.39	0.65	0.13	0.05	0.77	0.67	1.11	-5.17	
Vidurkis	0.19	0.02	0.05	0.64	2.39	0.17	0.04	2.85	1.52	-0.61	8.22	
1 įmonė	1.86	0.70	0.24	1.35	2.86	1.74	0.38	0.43	0.48	-8.97	-4.99	
2 įmonė	1.67	4.82	3.71	1.63	1.02	1.42	2.52	1.17	1.10	55.44	9.49	
3 įmonė	0.23	0.72	0.77	1.00	0.75	0.35	0.73	1.07	1.51	-10.46	-2.87	
4 įmonė	0.80	1.41	0.83	0.83	0.48	0.68	0.94	0.75	0.84	-4.47	2.34	
5 įmonė	0.99	1.74	1.82	0.87	0.53	0.82	2.41	1.36	1.49	-8.44	5.91	
6 įmonė	0.94	2.08	2.29	0.45	0.17	0.78	2.93	2.49	1.57	-5.49	0.74	
7 įmonė	0.57	-6.98	-2.75	1.27	1.92	1.46	-3.16	0.45	0.56	-7.79	-2.00	
8 įmonė	0.94	3.51	1.09	0.61	0.27	0.75	1.26	0.27	0.44	-1.82	-0.63	
Svoris	0.18	0.15	0.14	0.02	0.015	0.115	0.12	0.04	0.06	0.09	0.07	
1 įmonė	0.34	0.11	0.03	0.03	0.04	0.20	0.05	0.02	0.03	-0.81	-0.35	
2 įmonė	0.30	0.72	0.52	0.03	0.02	0.16	0.30	0.05	0.07	4.99	0.66	7.82
3 įmonė	0.04	0.11	0.11	0.02	0.01	0.04	0.09	0.04	0.09	-0.94	-0.20	-0.59
4 įmonė	0.14	0.21	0.12	0.02	0.01	0.08	0.11	0.03	0.05	-0.40	0.16	0.53
5 įmonė	0.18	0.26	0.26	0.02	0.01	0.09	0.29	0.05	0.09	-0.76	0.41	0.90
6 įmonė	0.17	0.31	0.32	0.01	0.00	0.09	0.35	0.10	0.09	-0.49	0.05	1.01
7 įmonė	0.10	-1.05	-0.39	0.03	0.03	0.17	-0.38	0.02	0.03	-0.70	-0.14	-2.28
8 įmonė	0.17	0.53	0.15	0.01	0.00	0.09	0.15	0.01	0.03	-0.16	-0.04	0.93

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

37 ir 38 lentelėje jau pateikiami duomenys, kai įmonės jau rodo ES paramos įsisavinimo rezultatus.

2013 metų finansinių rodikliai

2013m.	Bendrasis pelningumas	Grynasis pelningumas	Turto grynasis pelningumas	Skolos rodiklis	Sveto koeficientas	Efektyvumo rodiklis	Turto grąžos rodiklis	Ilgalaikio materialiojo turto grąžos koeficientas	Turto apyvartumas	Grynasis turto apyvartumas	Apyvartinio kapitalo apyvartumas	Sudedamasis vertės indeksas
1 įmonė	0.29	0.04	0.04	0.82	4.74	0.23	0.05	1.62	0.92	5.14	-72.38	
2 įmonė	0.32	0.12	0.21	1.11	2.33	0.25	0.13	3.84	1.78	-15.79	77.67	
3 įmonė	0.07	0.05	0.13	0.57	1.31	0.06	0.14	3.68	2.51	5.80	-137.34	

4 įmonė	0.16	-0.14	-0.22	0.69	2.19	0.13	-0.22	3.00	1.64	5.24	230.50	
5 įmonė	0.17	0.01	0.03	0.64	1.77	0.15	0.03	3.64	2.08	5.77	17.13	
6 įmonė	0.18	0.04	0.09	0.24	0.32	0.14	0.11	7.67	2.46	3.25	5.40	
7 įmonė	0.13	-0.04	-0.04	0.73	2.76	0.15	-0.05	1.53	1.09	4.09	-14.40	
8 įmonė	0.16	0.04	0.04	0.38	0.61	0.11	0.04	0.96	0.80	1.30	-34.30	
Vidurkis	0.19	0.02	0.03	0.65	2.01	0.15	0.03	3.24	1.66	1.85	9.03	
1 įmonė	1.59	2.57	1.15	1.27	2.36	1.51	1.70	0.50	0.56	2.78	-8.01	
2 įmonė	1.74	7.37	6.38	1.72	1.16	1.64	4.79	1.18	1.07	-8.55	8.60	
3 įmonė	0.40	3.23	3.93	0.88	0.65	0.37	5.11	1.14	1.51	3.14	-15.20	
4 įmonė	0.85	-8.58	-6.84	1.06	1.09	0.84	-8.28	0.93	0.99	2.83	25.52	
5 įmonė	0.89	0.82	0.83	0.99	0.88	0.99	1.19	1.12	1.26	3.12	1.90	
6 įmonė	0.95	2.33	2.79	0.38	0.16	0.92	3.98	2.37	1.48	1.76	0.60	
7 įmonė	0.72	-2.55	-1.35	1.13	1.38	0.98	-1.92	0.47	0.65	2.21	-1.59	
8 įmonė	0.86	2.81	1.10	0.59	0.31	0.76	1.43	0.30	0.48	0.70	-3.80	
Svoris	0.18	0.15	0.14	0.02	0.015	0.115	0.12	0.04	0.06	0.09	0.07	
1 įmonė	0.29	0.39	0.16	0.03	0.04	0.17	0.20	0.02	0.03	0.25	-0.56	1.01
2 įmonė	0.31	1.11	0.89	0.03	0.02	0.19	0.58	0.05	0.06	-0.77	0.60	3.07
3 įmonė	0.07	0.48	0.55	0.02	0.01	0.04	0.61	0.05	0.09	0.28	-1.06	1.14
4 įmonė	0.15	-1.29	-0.96	0.02	0.02	0.10	-0.99	0.04	0.06	0.25	1.79	-0.81
5 įmonė	0.16	0.12	0.12	0.02	0.01	0.11	0.14	0.04	0.08	0.28	0.13	1.22
6 įmonė	0.17	0.35	0.39	0.01	0.00	0.11	0.48	0.09	0.09	0.16	0.04	1.89
7 įmonė	0.13	-0.38	-0.19	0.02	0.02	0.11	-0.23	0.02	0.04	0.20	-0.11	-0.37
8 įmonė	0.15	0.42	0.15	0.01	0.00	0.09	0.17	0.01	0.03	0.06	-0.27	0.84

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Antrieji metai po ES paramos įsisavinimo. Šių metų rodikliai turėtų būti svaresni, lyginus su 2013 metais.

38 lentelė

2014 metų finansinių rodikliai

2014m.	Bendrasis pelningumas	Grynasis pelningumas	Turto grynasis pelningumas	Skolos rodiklis	Sverto koeficientas	Efektivumo rodiklis	Turto grąžos rodiklis	Ilgalaikio materialiojo turto grąžos koeficientas	Turto apyvartumas	Grynasis turto apyvartumas	Apyvartinio kapitalo apyvartumas	Sudedamasis vertės indeksas
1 įmonė	0.33	0.05	0.04	0.77	3.35	0.25	0.05	1.65	0.91	3.89	-30.13	
2 įmonė	0.30	0.12	0.26	1.18	2.35	0.22	0.15	4.93	2.08	-11.81	83.90	
3 įmonė	0.06	0.01	0.04	0.54	1.18	0.06	0.04	3.83	2.60	5.67	-141.35	
4 įmonė	0.14	-0.02	-0.02	0.73	2.65	0.16	-0.02	2.46	1.39	5.06	21.32	
5 įmonė	0.16	0.02	0.06	0.56	1.26	0.13	0.06	4.28	2.66	6.02	59.75	
6 įmonė	0.14	0.02	0.04	0.26	0.36	0.13	0.05	5.94	2.34	3.17	6.31	
7 įmonė	0.18	-0.01	-0.02	0.74	2.83	0.16	-0.02	1.61	1.10	4.22	143.11	
8 įmonė	0.17	0.07	0.05	0.46	0.86	0.12	0.05	0.86	0.73	1.36	-5.87	
Vidurkis	0.18	0.03	0.06	0.65	1.85	0.15	0.05	3.19	1.73	2.20	17.13	
1 įmonė	1.77	1.49	0.80	1.17	1.81	1.63	1.14	0.52	0.53	1.77	-1.76	
2 įmonė	1.62	3.72	4.56	1.80	1.26	1.41	3.19	1.54	1.20	-5.38	4.90	
3 įmonė	0.30	0.45	0.69	0.83	0.63	0.41	0.82	1.20	1.51	2.58	-8.25	
4 įmonė	0.78	-0.51	-0.41	1.11	1.43	1.05	-0.44	0.77	0.80	2.30	1.24	
5 įmonė	0.85	0.63	0.98	0.85	0.68	0.87	1.35	1.34	1.54	2.74	3.49	
6 įmonė	0.79	0.56	0.77	0.40	0.19	0.83	1.17	1.86	1.35	1.44	0.37	

7 įmonė	0.96	-0.45	-0.29	1.13	1.53	1.04	-0.39	0.50	0.64	1.92	8.35	
8 įmonė	0.94	2.12	0.91	0.71	0.47	0.76	1.15	0.27	0.42	0.62	-0.34	
Svoris	0.18	0.15	0.14	0.02	0.015	0.115	0.12	0.04	0.06	0.09	0.07	
1 įmonė	0.32	0.22	0.11	0.02	0.03	0.19	0.14	0.02	0.03	0.16	-0.12	1.12
2 įmonė	0.29	0.56	0.64	0.04	0.02	0.16	0.38	0.06	0.07	-0.48	0.34	2.08
3 įmonė	0.05	0.07	0.10	0.02	0.01	0.05	0.10	0.05	0.09	0.23	-0.58	0.18
4 įmonė	0.14	-0.08	-0.06	0.02	0.02	0.12	-0.05	0.03	0.05	0.21	0.09	0.49
5 įmonė	0.15	0.09	0.14	0.02	0.01	0.10	0.16	0.05	0.09	0.25	0.24	1.31
6 įmonė	0.14	0.08	0.11	0.01	0.00	0.10	0.14	0.07	0.08	0.13	0.03	0.89
7 įmonė	0.17	-0.07	-0.04	0.02	0.02	0.12	-0.05	0.02	0.04	0.17	0.58	1.00
8 įmonė	0.17	0.32	0.13	0.01	0.01	0.09	0.14	0.01	0.03	0.06	-0.02	0.93

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Apskaičiavus visų įmonių sudedamuosius vertės indeksus, galima daryti išvadą, jog gavome skirtingus ir kasmet ženklus įmonių rodiklius. Vienoms įmonėms po ES paramos rodikliai augimo, kitoms krito. Išsamiau apie sudedamosios vertės indekso kitimą pateikiama 39 lentelėje.

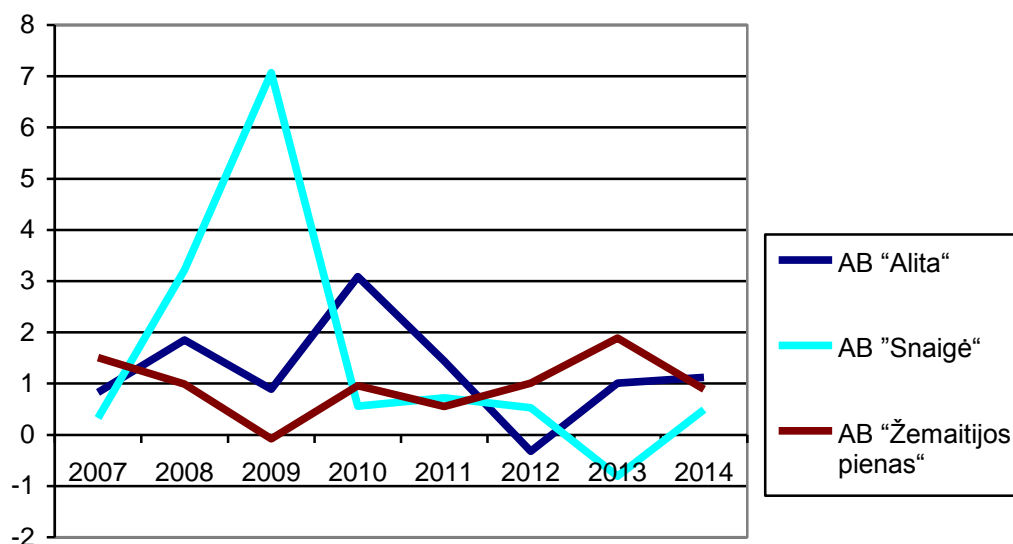
39 lentelė

Sudedamųjų vertės indeksų reikšmės

Metai	AB "Alita"	UAB "Gintaro baldai"	AB "Vilkyškių pieninė"	AB "Snaigė"	AB "Pieno žvaigždės"	AB "Žemaitijos pienas"	AB "Utenos trikotažas"	AB "Grigiškės"
2007	0.83	0.99	1.31	0.33	1.23	1.51	0.38	1.41
2008	1.85	1.89	-1.04	3.22	1.02	0.99	-1.33	1.4
2009	0.89	-0.23	-0.05	7.07	0.08	-0.08	-0.09	0.4
2010	3.09	0.11	0.83	0.56	1.51	0.96	0.52	0.43
2011	1.44	0.37	1.47	0.72	0.69	0.55	1.44	1.31
2012	-0.32	7.82	-0.59	0.53	0.9	1.01	-2.28	0.93
2013	1.01	3.07	1.14	-0.81	1.22	1.89	-0.37	0.84
2014	1.12	2.08	0.18	0.49	1.31	0.89	1	0.93
2007- 2008	122.9%	90.9%	-179.4%	875.8%	-17.1%	-34.4%	-450.0%	-0.7%
2008- 2009	-51.9%	-112.2%	95.2%	119.6%	-92.2%	-108.1%	93.2%	-71.4%
2009- 2010	247.2%	147.8%	1760.0%	-92.1%	1787.5%	1300.0%	677.8%	7.5%
2010- 2011	-53.4%	236.4%	77.1%	28.6%	-54.3%	-42.7%	176.9%	204.7%
2011- 2012	-122.2%	2013.5%	-140.1%	-26.4%	30.4%	83.6%	-258.3%	-29.0%
2012- 2013	415.6%	-60.7%	293.2%	-252.8%	35.6%	87.1%	83.8%	-9.7%
2013- 2014	10.9%	-32.2%	-84.2%	160.5%	7.4%	-52.9%	370.3%	10.7%
2008- 2014; 2010- 2014	2008- 2014 -39.5%	2008- 2014 10.1%	2008-2014 117.0%	2010- 2014 -12.5%	2008-2014 28.4%	2008-2014 -10.1%	2008-2014 175.0%	2010 -2014 116.3%

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

39 lentelės paskutinėje eilutėje palyginami 2014 metai su 2008 metais, nes 2008 metais buvo metai prieš ES paramos gavimą, o 2014 metai, tai antrieji metai po ES paramos įsisavinimo. Šių pasirinktų metų palyginimas, parodys ES paramos poveikį įmonėms. Pagal 42 lentelę matyti, jog prieš ir po ES paramos kitimas kai kurioms įmonėms yra neigiamas. AB “Alita“ įmonei palyginus prieš ir po ES paramos gavimo, įmonei poveikis yra neigiamas – 39.5%, nors du metus iš eilės po ES paramos vertės indeksas tik didėjo. Taip pat neigiamas poveikis AB “Snaigė” ir AB “Žemaitijos pienas”. AB “Snaigė” įmonei geriau sekėsi prieš ES paramos gavimą, nes palyginus 2014 m. su 2010 m. pokytis sudaro – 12.5%. 2014 metai AB “Žemaitijos pienas” įmonei pokytis prieš ir po ES paramos gavimo nėra stipriai ženklus t.y. –10.1%. Kitoms penkioms įmonėms t.y. UAB “Gintaro baldai”, AB “Vilkyškių pieninė”, AB “Pieno žvaigždės”, UAB “Utenos trikotažas” ir AB “Grigiškės” ES paramos poveikis padarė teigiamą įtaką palyginus prieš ir po paramos gavimo metus. UAB “Gintaro baldai” įmonės vertės indekso pokytis palyginus 2014 m. su 2008 m. sudaro 10.1%. AB “Vilkyškių pieninė” įmonės vertės indekso pokytis palyginus 2014 m. su 2008 m. sudaro 117%. AB “Pieno žvaigždės” įmonės pokytis palyginus 2014 m. su 2008 m. pokytis sudaro 28,4 %. UAB “Utenos trikotažas” įmonės pokytis palyginus 2014 m. su 2008 m. sudaro 175%. O AB “Grigiškės” įmonės pokytis palyginus 2014 m. su 2010 m. pokytis sudaro 116.3 %. 17 paveiksle matomas įmonių, kurių įmonės vertė palyginus 2014 m. su 2008 m. buvo neigiamas, sudedamųjų verčių pokyčius kiekvienais metais. O 18 ir 19 paveiksle nubrėžti grafikai, kurie rodo teigiamą įmonės vertės padidėjimą palyginus 2014 m. su 2008 metais.

17 pav. Įmonių sudedamieji vertės indeksai

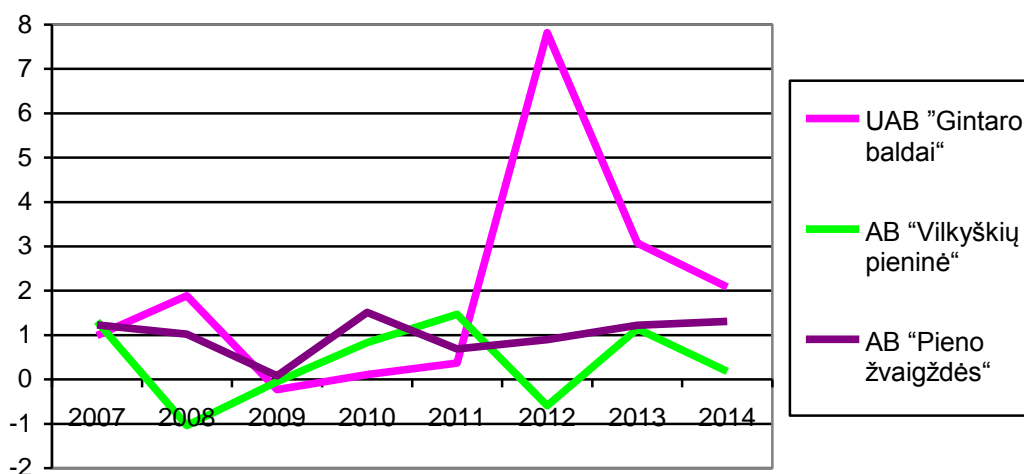
Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Pagal grafikus, galima daryti išvadą jog įmonių vertės kito kiekvienais metais. 2008 metus paglyginus su 2007 metais, tai laikotarpis iki ES paramos gavimo, AB “Alita“ vertė kylo. AB

„Alita“ įmonės vertė kylo 122.9% palyginus 2008 su 2007 metais, dėl padidėjusio įmonės pelno. ES paramos įsisavinimo laikotarpiu AB „Alita“ įmonės vertė tai didėjo, tai mažėjo. Tai galėjo įtakoti išaugę įmonės išpareigojimai. Po 2012 metų t.y. po ES paramos įsisavinimo matyti, kad 2013 m. ir 2014 m. AB „Alita“ įmonės vertė augo (palyginus 2013 m. su 2012 m. padidėjo 415.6%, o 2014 m. su 2013 m. padidėjo 10.9%), to priežastis išaugę įmonės pardavimai, pelnas.

AB „Snaigė“ įmonės vertė palyginus 2008 metus su 2007 metais 875.8%. 2008 metai šiai įmonei buvo itin pelningi. Bet 2009 metų įmonės vertė buvo pati aukščiausia t.y. 7.07 (palyginus su 2008 m. vertė padidėjo 119.6%). Toks staigus įmonės vertės padidėjimą galėjo įtakoti ilgalaikių ir trumpalaikių išpareigojimų sumažėjimas. Visą ES paramos įsisavinimo laikotarpį įmonės vertė krito, išskyrus 2011 metus (palyginus su 2010 m. padidėjo vertė 28.6%). Taip pat vertė krito ir pasibaigus ES paramos įsisavinimo laikotarpiui t.y. 2013 m. (palyginus su 2012 m. vertė sumažėjo -252.8%). Tai galėjo įtakoti pelno, nuosavo kapitalo sumažėjimas. AB „Snaigė“ įmonės vertė 2013 metais staiga krito, bet 2014 metais padidėjo net 160.5%. Tai galėjo įtakoti įmonės efektyvumo padidėjimas.

AB „Žemaitijos pienas“ įmonės vertė iki 2007 m. iki 2009 m., tai galėjo įtakoti veiklos pelno mažėjimas, turto grąžos mažėjimas. 2010 metais įmonės vertė padidėjo (palyginus su 2009 metais 1300%). Tai yra ženklus padidėjimas, kurio priežastis yra apyvartos ir pelno padidėjimas. Bet 2011 metais vėl įmonės vertė krito. Palyginus su 2010 metais įmonės vertė sumažėjo -42.7%. Tai galėjo įtakoti išpareigojimai, investicijos, nes tai metais dar tęsėsi ES paramos įsisavinimas. Nuo 2012 m. iki 2013 m. AB „Žemaitijos pienas“ įmonės vertė tik didėjo, bet 2014 metais, kai jau nuo ES paramos įsisavinimo praėjo du metai, įmonės vertė krito (palyginus su 2013 m. sumažėjo -52.9%). Tai galėjo įtakoti pelno ir turto grąžos sumažėjimas. Viena iš didžiausių sumažėjimo priežasčių gali būti 2014 metais Rusijos rinkos praradimas dėl embargo.

18 pav. Įmonių sudedamieji vertės indeksai

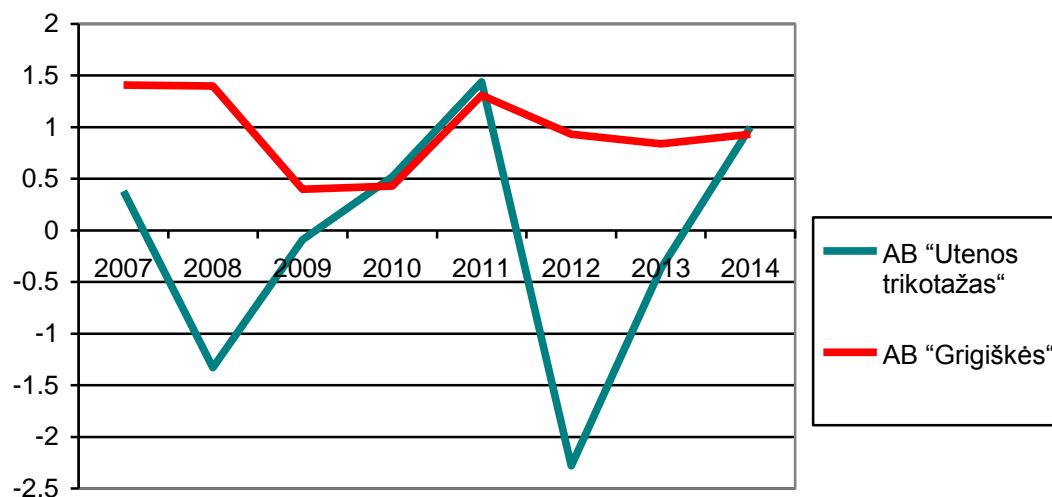
Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

Iš 18 ir 19 paveikslo matyti, jog UAB „Gintaro baldai“, AB „Vilkyškių pieninė“, AB „Pieno žvaigždės“, AB „Utenos trikotažas“ ir AB „Grigiškės“ tyrimo paskutiniaisiais metais t.y. 2014 m. padidėjo įmonių vertė palyginus prieš ES paramos gavimą. Tai sąlygoja, jog ES parama davė teigiamą poveikį.

UAB „Gintaro baldai“ įmonės vertė iki ES paramos gavimo kito ženkliai. Palyginus 2008 metus su 2007 metais įmonės vertė padidėjo 90.9%. Tai galėjo įtakoti pardavimų didėjimas. 2009 metais įmonės vertė smuko (palyginus su 2008 metais sumažėjo -112.2%). Nuo 2010 metų iki 2012 metų vertė didėjo. Didėjimo priežastis – pelno padidėjimas. Bet nuo 2013 m. iki 2014 m., po ES paramos gavimo, įmonės vertė vis krito (palyginus 2013 m. su 2012 m. sumažėjo -60.7%, o palyginus 2014 metu su 2013 metais dar sumažėjo - 32.2%). Bet palyginus 2014 metus su 2008 metais (prieš ES paramos gavimą) padidėjimas 10.1%.

AB „Vilkyškių pieninė“ įmonės vertė 2008 metais sumažėjo palyginus su 2007 metais - 179.4%. Bet nuo 2009 m. iki 2011 m. visada vertė kylo. Tai įtakojo kasmet pelno didėjimas. 2012 metais įmonės vertė sumažėjo (palyginus su 2011 m. sumažėjo -140.1%). Tokį pokytį lėmė ryškus pelno sumažėjimas ir dideli išsipareigojimai. 2013 metais padidėjo įmonės vertė palyginus su 2012 metais 293.2%. Tai galėjo įtakoti ES parama, kuri 2013 metais padidino įmonei pardavimus. Bet 2014 metais sumažėjo vertė -84.2%. Tai lėmė padidėjusi pardavimų savikaina, sumažėjęs grynasis pelnas.

AB „Pieno žvaigždės“ įmonės vertė nei vienais metais nebuvo minusinė. Tai reiškia, kad įmonė dirba pelningai. Nuo 2007 metų iki 2009 metų (iki ES paramos gavimo) įmonės vertė mažėjo. Ypač 2009 metais sumažėjo vertė (palyginus su 2008 m. sumažėjo -92.2%), nes pardavimai ir pelnas krito. 2010 metus palyginus su 2009 vertė padidėjo net 1787.5%. Tai įtakojo padidėjusi įmonės apyvarta. 2011 metais vertė krito, bet sekančiais metais didėjo. Vertės kritimas 2011 metais galėjo lemti didesnės sąnaudos bei sumažėjusi apyvarta. 2012 m., 2013 m. ir 2014 metais vertė didėjo. Įmonės vertės padidėjimą galėjo įtakoti ES parama, kuri didino įmonei pardavimus.

19 pav. Įmonių sudedamieji vertės indeksai

Šaltinis: sudaryta darbo autorės.

AB „Utenos trikotažas“ įmonės vertė tiriamuoju laikotarpiu tai mažėjo, tai didėjo. 2008 metus palyginus su 2007 metais įmonės vertė sumažėjo -45%. Tai galėjo lemti sumažėję pardavimai, pelnas. Nuo 2008 metų iki 2011 metų vertė visada tik didėjo. 2012 metais įmonės vertė krito (palyginus su 2011 metais -258.3%). Tai įtakojo padidėję įsiskolinimai ir sumažėję pardavimai. Po ES paramos 2013 m. – 2014 m. įmonės vertė tik kylo (palyginus 2013 metus su 2012 metais padidėjo 83.8%, o palyginus 2014 metus su 2013 metais padidėjo 370.3%). Tai įtakojo padidėję pardavimai.

AB „Grigiškės“ įmonė ES paramą gavo 2011 metais ir tęsėsi įsisavinimas iki 2012 metų galo. Įmonės vertė nežymiai krito nuo 2007 metų iki 2009 metų. Tai galėjo lemti mažėjantys pardavimai. Nuo 2010 m. iki 2011 m. įmonės vertė didėjo, o 2012 metais sumažėjo (palyginus su 2011 metais sumažėjo -29%). 2013 metais įmonės vertė taip pat mažėjo, palyginus su 2012 metais sumažėjo -9.7%. O 2014 metais, antri metai po ES paramos, įmonės vertė padidėjo (palyginus su 2013 metais padidėjo 10.7%), tai galėjo įtakoti ES parama, kuri paskatino įmonei didesnius pardavimus.

Apibendrinant rezultatus, galima daryti išvadą, jog pritaikius sukurtą sudedamąjį vertės indeksą suskaičiuotos įmonės vertės, jų pokyčiai. Įmonės vertės kitimas buvo stebimas prieš ES paramos gavimo, ES paramos įsisavinimo ir po ES paramos įsisavinimo laikotarpiais.

3.3. Europos Sąjungos 2007 – 2013 metų paramos poveikio verslo sektoriui tyrimo apibendrinimas

Magistro darbe ES paramos poveikio įmonėms tyrimui, gautos tokios išvados:

AB „Alita“ įmonei ES parama suteikė įmonės rodiklių augimą. Kiekvienais metais po ES paramos gavimo t.y. 2013 metais ir 2014 metais įmonės vertė augo per 10.5%. Palyginus 2014 metus su 2008 metais (metai, prieš ES paramos gavimą) įmonės vertė mažesnė – 39.5%, bet palyginus prieš esančius metus - 2007 m. ir po esančius metus - 2009 m. įmonės vertė didesnė 2014 metų (apie 25%). AB „Alita“ įmonei 2008 metai buvo itin sėkmingi pardavimuose. Įmonė po ES paramos įsisavinimo pradėjo efektyviau naudoti savo turimą turtą, taip uždirbdama daugiau pelno. Įmonė mažino skolas, įsipareigojimus. AB „Alita“ įmonė po ES paramos įsisavinimo laikotarpio padidino 26% turto apyvartumą, tai parodo, jog įmonė efektyviai išnaudoja savo turtą, skatinant pajamų didėjimui. AB „Alita“ įmonei ES parama davė teigiamą poveikį, paskatindama didesnius pardavimus, ypač užsienyje. Taigi, šiai įmonei ES parama davė teigiamą poveikį.

UAB „Gintaro baldai“ įmonės vertė po ES paramos gavimo kas metus krito. Nors per ES paramos įsisavinimo laikotarpį įmonės vertė tik didėjo. Taip pat vertinant vertės pokytį prieš ES paramos gavimą ir po ES paramos įsisavinimą, įmonės vertė padidėjo 10.1%. Nors įmonės vertė po ES paramos mažėjo, bet galima daryti išvadą, jog ES parama turėjo teigiamą poveikį, padidinus įmonės vertę 2013 m., 2014 m. palyginus su prieš ES paramos gavimo metais. UAB „Gintaro baldai“ įmonė po ES paramos įsisavinimo padidino pelną vienam pardavimo litui. Įmonė po ES paramos gavimo efektyviau naudojo savo esamą turtą, taip padidindama pelną, pajamas. UAB „Gintaro baldai“ įmonėje sąnaudos mažėjo, skatinant pardavimus. UAB „Gintaro baldai“ įmonė padidino pardavimus tiek Lietuvoje (lyginant 2012 metus su 2013 metais padidėjo 6%) , tiek užsienyje (2008 metus su 2014 metais pardavimai padidėjo 43%). Taigi, šiai įmonei ES parama davė teigiamą poveikį.

AB „Vilkyškių pieninė“ įmonės vertė po ES paramos dvigubai padidėjo. Taip pat vertinant vertės pokytį prieš ES paramos gavimą ir po ES paramos įsisavinimą, AB „Vilkyškių pieninė“ įmonės vertė padidėjo 117%. Vertinus bedrojo pelningumo rodiklį prieš ES paramos gavimą ir po ES paramos įsisavinimo, rodiklis 2013 metais padidėjo 65%, o 2014 metais sumažėjo - 25%. AB „Vilkyškių pieninė“ įmonė po ES paramos įsisavinimo 2013 metais padidino pelną vienam pardavimo litui, bet staiga 2014 metais sumažino. Įmonė po ES paramos gavimo efektyviau naudojo savo esamą turtą. 2013 metus palyginus su 2014 metais įmonės skolos rodiklis sumažėjo -5%. Skolos rodiklio sumažėjimas po ES paramos gavimo parodo, jog įmonė padidino skolas, įsipareigojimus. AB „Vilkyškių pieninė“ įmonėje sąnaudos mažėjo, skatinant pardavimus. Po ES paramos įsisavinimo efektyviai išnaudoja savo turtą, skatinant pajamų padidėjimui. Nepavyksta AB „Vilkyškių pieninė“ įmonei pasiekti pajamų su turimu apyvartiniu kapitalu. AB „Vilkyškių pieninė“ įmonei ES parama davė teigiamą poveikį padidindama pardavimus tiek Lietuvoje (lyginant 2012

metus su 2014 metais padidėjo 14%), tiek užsienyje (lyginant 2008 metus su 2014 metais padidėjo 214%). Šiai įmonei ES parama davė teigiamą, efektyvų poveikį.

AB "Snaigė" įmonės vertė po ES paramos gavimo pirmaisiai metais buvo neigiama, bet antraisiais metais, 2014 metais įmonės vertė padidėjo 160.5%. Palyginus 2010 metus (prieš ES paramos gavimą) ir 2014 metus (po ES paramos įsisavinimo) įmonės vertė sumažėjo – 12.5%. Taigi, įvertinant *AB "Snaigė"* įmonės vertes, ES parama nebuvo iki galo įvertinta pačios įmonės. Galbūt galima sakyti, kad nuo 2014 metų ES paramos teigiamas poveikis pradėjo jaustis, bet įmonė nėra stabili. Po ES paramos gavimo įmonės pelnas pirmais metais didėjo, o antrais mažėjo. Neefektyviai išnaudoja savo esamas investicijas, turtą. Įmonė padidino skolas, įsipareigojimus. Turto įsigyta vis daugiau iš nuosavo kapitalo. Palyginus su prieš ES paramos gavimą, 2010 metus ir po ES paramos įsisavinimo veiklos efektyvumo koeficientas didesnis 27%. Tai reiškia, kad *AB "Snaigė"* įmonėje sąnaudos didėjo, skatinant pardavimus. *AB "Snaigė"* įmonėje turto apyvartumas po ES paramos gavimo, 2014 metais turto apyvartumas padidėjo 23%. Lietuvoje pardavimai po ES paramos gavimo padidėjo (lyginant 2012 metus su 2013 metais padidėjo 61%). Eksportas, palyginant prieš ES paramos gavimo metus t.y. 2010 metus su 2014 metais, padidėjo 43%. Šiai įmonei ES parama davė teigiamą poveikį.

AB "Pieno žvaigždės" įmonė yra viena iš tvirčiausių nagrinėjamų įmonių. Įmonės vertė ES paramos įsisavinimo laikotarpyje bei po ES paramos visada tik didėjo. Taip pat vertinant vertės pokytį prieš ES paramos gavimą ir po ES paramos įsisavinimą, įmonės vertė padidėjo 28.4%. Po ES paramos įsisavinimo įmonės bendrasis pelnas mažėjo. *AB "Pieno žvaigždės"* įmonė po ES paramos pirmaisiais metais sumažino grynąjį pelną vienam pardavimo litui, o antrais metais (2014m.) padidino grynąjį pelną vienam pardavimo litui. Palyginant su prieš ES paramą buvusį rodiklio vertę, 2013 metais buvo didesnis 100%. Tai parodo, jog įmonė po ES paramos gavimo efektyviau naudojos savo esamu turtu. Prieš ES paramos gavimą turto grąža buvo didesnė palyginus su 2013 metais. Taigi, tai sąlygoja, jog po ES paramos gavimo *AB "Pieno žvaigždės"* uždirba daugiau pelno panaudojant įmonės turtą. Taip pat lyginant prieš ES paramos gavimą, 2008 metus 2014 apyvartinio kapitalo apyvartumas padidėjo 248%. Tai parodo, jog vis labiau pavyksta *AB "Pieno žvaigždės"* įmonei pasiekti pajamų su turimu apyvartiniu kapitalu. Reiškia, kad įmonėje yra efektyvus valdymas, apyvartinio kapitalo atžvilgiu. Lietuvoje pardavimai po ES paramos gavimo kasmet didėjo (lyginant 2012 metus su 2013 metais padidėjo 4%, 2013 metus su 2014 metais padidėjo 40%). *AB "Pieno žvaigždės"* įmonei po ES paramos eksportas tai sumažėjo, tai padidėjo (lyginant 2012 metus su 2013 metais sumažėjo -6%, o 2013 metus su 2014 metais padidėjo 21%). *AB "Pieno žvaigždės"* įmonei davė labai naudingą, teigiamą poveikį, tai parodo stabilus augimas.

AB "Žemaitijos pienas" įmonės vertė po ES paramos gavimo pirmaisiai metais padidėjo apie 80%, bet antraisiais metais, 2014 metais įmonės vertė sumažėjo 53%. Viena iš didžiausių

sumažėjimo priežasčių gali būti 2014 metais Rusijos rinkos praradimas dėl embargo. Taip pat vertinant vertės pokytį prieš ES paramos gavimą ir po ES paramos įsisavinimą, įmonės vertė sumažėjo - 10.1%. Galima daryti išvadą, jog ES paramos poveikis nebuvo efektyvus. Po ES paramos 2014 metais įmonės bendrasis pelnas mažėjo. AB "Žemaitijos pienas" įmonė po ES paramos sumažino pelną vienam pardavimo litui. Lyginant su prieš ES paramą buvusį rodiklio verte, 2013 metais buvo didesnis 260%. Tai parodo, jog įmonė po ES paramos įsisavinimo efektyviau naudojo savo esamą turtą. Palyginus su prieš ES paramos gavimą, 2008 metus ir po ES paramos (2014 m.) įsisavinimo veiklos efektyvumo koeficientas mažesnis -24%. Tai reiškia, kad AB "Žemaitijos pienas" įmonėje sąnaudos mažėjo, skatinant pardavimus. Prieš ES paramos gavimą turto grąža palyginus su 2014 metais padidėjusi 101%. Taigi, tai sąlygoja, jog po ES paramos gavimo AB "Žemaitijos pienas" uždirba mažiau pelno panaudojant įmonės turtą. Lyginant prieš ES paramos gavimą, 2008 metus su 2014 metais apyvartinio kapitalo apyvartumas sumažėjo -36%. Tai parodo, jog nepavyksta AB "Žemaitijos pienas" įmonei pasiekti pajamų su turimu apyvartiniu kapitalu. Lietuvoje pardavimai po ES paramos gavimo labai mažai padidėjo (lyginant 2012 metus su 2013 metais padidėjo 2%, o 2013 m. su 2014 m. padidėjo 9%). Galima daryti išvadą, jog ES paramos poveikis nebuvo efektyvus.

AB "Utenos trikotažas" įmonės vertė kiekvienais metais po ES paramos gavimo t.y. 2013 metais ir 2014 metais įmonės vertė augo. Palyginus 2008 metus (prieš ES paramos gavimą) ir 2014 metus (po ES paramos įsisavinimo) įmonės vertė itin padidėjo 175%. Taigi, vertinant ES paramos poveikį AB "Utenos trikotažas" įmonei, galima daryti išvadą, kad poveikis buvo itin teigiamas. Įmonės bendrasis pelningumas didėjo. Tai reiškia, kad po ES paramos įsisavinimo pelno lieka vis daugiau, atskaičius sąnaudas. Įmonė po ES paramos gavimo pradėjo efektyviau naudoti savo esamas investicijas, turtą. Įmonė efektyviai išnaudoja savo turtą, skatinant pajamų padidėjimui. Apyvartinio kapitalo apyvartumas padidėjo. Palyginus įmonės pardavimus Lietuvoje 2013 metais su 2014 metais pardavimai padidėjo 19%. Eksportas sumažėjo (palyginant 2008 metus su 2014 metais pardavimai sumažėjo -42%). Taigi, vertinant ES paramos poveikį AB "Utenos trikotažas" įmonei, galima daryti išvadą, kad poveikis buvo teigiamas.

AB "Grigiškės" įmonės vertės ES parama suteikė įmonės rodiklių augimą. Įmonės vertė po ES paramos gavimo pirmaisiai metais sumažėjo apie -9.7%, bet antraisiais metais, 2014 metais įmonės vertė padidėjo 10.7%. Palyginus 2014 metus su 2010 metais (prieš ES paramos gavimą) įmonės vertė padidėjo 116.3%. Bedrasis pelningumo rodiklis prieš ES paramos gavimą ir po ES paramos įsisavinimo, 2014 metais padidėjo 60%. Tai parodo, jog AB "Grigiškės" įmonė po ES paramos padidino pelną vienam pardavimo litui. Prieš ES paramos gavimą turto grąža palyginus su 2014 metais yra didesnis. Taigi, tai sąlygoja, jog po ES paramos gavimo AB "Grigiškės" uždirba daugiau pelno panaudojant įmonės turtą. Po ES paramos gavimo, 2013 metais turto apyvartumas

padidėjo 7%, tai parodo, o 2014 metais padidėjo 17%. Tai sąlygoja, jog įmonė efektyviai išnaudoja savo turtą, skatinant pajamų padidėjimui. Taip pat lyginant prieš ES paramos gavimą, 2010 metus su 2014 metais apyvartinio kapitalo apyvartumas padidėjo 48%. Tai parodo, jog vis labiau pavyksta AB "Grigiškės" įmonei pasiekti pajamų su turimu apyvartiniu kapitalu. Reiškia, kad įmonėje yra efektyvus valdymas, apyvartinio kapitalo atžvilgiu. AB "Grigiškės" pardavimai Lietuvoje po ES paramos įsisavinimo padidėjo (lyginant 2012 metus su 2013 metais padidėjo 20%, o 2013 m. su 2014 m. padidėjo 8%). Eksportas padidėjo 10%. Šiai įmonei ES parama davė teigiamą poveikį.

Darbo pradžioje iškelta hipotezė „*Įmonės pasinaudamos Europos Sąjungos struktūrinių fondų parama gali padidinti savo įmonės pardavimus*“. Apibendrinus visus rezultatus, galima teigti, kad yra sutinkama su šia hipoteze, nes iš atliktų įmonių tyrimų matyti, jog, ES parama suteikia įmonės veiklos rodikliams pakylimų, pardavimų padidėjimo.

IŠVADOS

1. Remiantis atlikta literatūros šaltinių analize nustatyta, kad Europos Sąjungos struktūrinės paramos pagrindinis tikslas yra mažinti ekonominio ir socialinio išsivystymo lygio atotrūkį tarp ES narių, teikiant finansinę paramą ir koordinuojant regioninę politiką. ES struktūrinės paramos privalumai: sąlygoja spartesnį BVP augimą, skatina investicijas į žmogiškąjį kapitalą, skatina verslumą ir inovaciją. Neigiamas efektas pasireiškia kai lėšos yra panaudojamos netikslingai dėl institucijų korupcijos ar valstybės biurokratijos, dėl finansinių ir žmogiškųjų išteklių koncentracijos ties specifiniais projektais ar regionais, dėl didesnės verslo reguliavimo grėsmės, konkurencinės aplinkos iškreipimo.

ES struktūrinių fondų paramos panaudojimas 2007 -2013 metais Lietuvai davė galimybę pavyti Europos senbuves ir panaikinti skirtumus tarp šalies regionų. Šiuo laikotarpiu Lietuva turėjo puikią galimybę pasinaudoti daugiau kaip 23 394,42 mlrd. Litų ES teikiama struktūrine parama.

2. Įmonės pasinaudoję Europos Sąjungos struktūrinių fondų paramos priemonėmis, gali spręsti gana platų spektrą įvairių problemų. Investuojant į naujas technologijas, tobulinant žmogiškuosius išteklius, kuriant naujus verslus, didinant produktyvumą, gyvybingumą, ypatinga dėmesį skiriant inovacijoms, plečiantis į užsienio rinkas, gerinant sveikatos apsaugos paslaugas, kuriant bei plėtojant modernią atliekų tvarkymo, nuotekų valymo, vandens tiekimo infrastruktūrą, didinant energijos gamybos efektyvumą verslas didina savo potencialą bei vaidmenį šalies ūkyje.

3. Įvertinus AB "Alita", AB "Pieno žvaigždės", AB "Žemaitijos pienas", AB "Utenos trikotažas", AB "Snaigė", AB "Vilkyškių pieninė", UAB "Gintaro baldai" ir AB "Grigiškės" įmonių finansinių rodiklių kitimą bei pagal sudedamąjį vertės indeksą apskaičiuotus vertės pokyčius, galima daryti išvadą jog ES struktūrinių fondų parama padarė teigiamą ir naudingą poveikį visoms tiriamoms įmonėms.

Remiantis teorinėje darbo dalyje pateikta vertinimo metodika, finansiniais rodikliais bei sukurtu sudedamuoju vertės indeksu, praktinėje dalyje atliktas aštuonių įmonių tyrimas, kuris leido įvertinti bendrovių finansinius rodiklių pokyčius, pardavimo pokyčius ir įmonių vertės pokyčius po Europos Sąjungos struktūrinės paramos įsisavinimo. Pritaikius naująjį sudedamąjį vertės indeksą, padaryta išvada, kad darbo pradžioje iškelta hipotezė " Įmonės pasinaudodamos Europos Sąjungos struktūrinių fondų parama gali padidinti savo įmonės pardavimus" yra patvirtinta, kad ES parama suteikia įmonės veiklos rodikliams pakylimų, pardavimų padidėjimo.

LITERATŪRA IR ŠALTINIAI

1. Aleknevičienė V. (2009). *Įmonės finansų valdymas*. Kaunas: Spalvų kraitė.
2. Bachtler J., Wren C. (2006). The evaluation of EU Cohesion Policy: Research questions and policy challenges. *Regional Studies*. 40 (2). p. 5-6.
3. Bartosevičienė. V. (2004). *Ekonominė statistika*. Kaunas: Technologija.
4. Bartosevičienė. V.; Vaitkevičius. S.; Jančukienė. I. (2003). *Ekonominiai statistiniai tyrimai*. Kaunas: Technologija.
5. Black G. (2004). *Applied Financial Accounting and Reporting*. Oxford University Press.
6. Boldrin. M., Canova. F. (2003). Regional Policies and EU Enlargement. *European Integration. Regional Policy. and Growth*. p. 33-95.
7. Braithwaite M. (2000). *Mainstreaming Gender in the European Structural Funds*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2015-10-29]. Prieiga per internetą: <<http://eucenter.wisc.edu/conferences/gender/braith.htm>.>
8. Cappelen. Aadne; Castellacci. Fulvio; Fagerberg. Jan; Verspagen. Bart. (2003). The Impact of EU Regional Support on Growth and Convergence in the European Union. *Journal of Common Market Studies*. 41 (4). p. 621-644.
9. Dumčius R., Šiupšinskas S. (2003). *ES poveikis Lietuvos savivaldybėms Regioninės plėtros srityje. Lietuvos savivaldybių asociacija*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2015-10-29]. Prieiga per internetą: <http://www.elibrary.lt/resursai/DB/Regionai/Tyrimai/http://elibrary.lt/resursai/DB/Regionai/Tyrimai/ILSA_nacionaline_studija_ES%20poveikis_Lietuvos%20savivaldybems_2003.pdf.>
10. Dumčiuvienė D., Meilienė E., Snieška V. (2005). Konkurencingumo ir sanglaudos ryšiai Europos Sąjungos politikos kontekste. *Viešoji politika ir administravimas*. 13. p. 64-73.
11. Economist Corporate Network. (2005). *Accessing EU funds in the new member states: best practice from around Europe*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2015-11-13]. Prieiga per internetą: <https://www.cisco.com/web/DE/pdfs/publicsector/accessing_eu_funds_new_member_states_05-05.pdf>
12. Ederveen S., Groot H. L. F., Nahuis R. (2006). Fertile Soil for Structural Funds? A Panel Data Analysis of the Conditional Effectiveness of European Cohesion Policy. *Kyklos*. 59 (1). p. 17-42.
13. Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija. *Frascati vadovas 2002*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2015-12-12]. Prieiga per internetą: <http://asu.lt/wp-content/uploads/2015/03/Frascati_vadovas.pdf>

14. ES parama 2007-2013m. *Detali 2007-2013m. ES paramos panaudojimo statistika*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2015-11-29]. Prieiga per internetą: <http://www.esparama.lt/barometras?program=&intermediate_institution=&program_priority=&implementing_institution=&measure=&date_to=2014.01.01>
15. ES struktūrinė parama 2007-2013 m. (2014). *Strategija ir veiksmų programos*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2015-11-20]. Prieiga per internetą: <<http://www.esparama.lt/strategija-ir-veiksmu-programos>>
16. Europos investicijų bankų grupė. (2006). *EIB metinė veiklos ataskaita. I tomas*. Liuksemburgas: Imprimerie Centrale.
17. Europos Sąjungos parama. (2009). *Svarbiausi dalykai apie ES paramą pareiškėjams ir projektų vykdytojams*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2015-11-03]. Prieiga per internetą: <http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/Leidiniai2007-2013/Projektu_ciklas_leidiny_2009.pdf>
18. Europos Sąjungos parama. *Apie BPD*. [žiūrėta 2015-11-06]. Prieiga per internetą: <<http://www.esparama.lt/documents/10157/5cea6243-3991-41e1-ad9c-64607ee89cb5>>
19. *Europos Sąjungos teikiamų mokslinių tyrimų ir inovacijų finansavimo galimybių praktinis vadovas*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2015-11-03]. Prieiga per internetą: <http://www.mita.lt/uploads/documents/leidiniai/praktinis_vadovas.pdf>
20. Evans A. (2005). *EU regional policy*. Richmond Law & Tax.
21. Finansų ministerija. *Bendrojo strateginio dokumento 2014–2020 m. pagrindiniai aspektai*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2015-11-05]. Prieiga per internetą: <http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/fm/failai/ES_paramos_ateitis/04-11_BSD_pristatymas.pdf>
22. Galiniene B., Dikovič O. (2008). Europos Sąjungos biudžeto reforma: ko siekiame?. *Ekonomika*. 82. p. 57-74.
23. Gečas K., Jakubavičius A., Vijeikis D. (2004). *Struktūrinių fondų parama verslui: Galimybės. Metodai. Patarimai*. Vilnius: Pačiolis.
24. Grikšienė V. (2004). ISPA programos ir Sanglaudos fondo įgyvendinamų projektų valdymo specifika. *Viešoji politika ir administravimas*. 9. p. 53-61.
25. Informacinės visuomenės plėtros komitetas prie Susisiekimo ministerijos. *Apie ES struktūrinius fondus*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2015-11-03]. Prieiga per internetą: <<http://www.ivpk.lt/main.php?cat=65&gr=6>>
26. Jakubauskas J. (2003). *Statistikos pagrindai*. Vilnius: Petro ofisas.
27. Jones R. A. (2001). *The politics and economics of the European Union: second edition – an introductory text*. Cheltenham. UK and Northampton.

28. Kazėnas G. (2008). ES struktūrinės politikos reforma. *Viešoji politika ir administravimas*. 26. p. 55-62.
29. Kaziliūnas A. (2009). *Strateginis projektų valdymas: vadovėlis*. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras.
30. Kesner – Škreb M. (2009). Regional Policy of the European Unijon. *Financial Theory and Practice*. 33 (1). p.103-105.
31. Leach R. (2007). *Europa: glausta Europos Sąjungos enciklopedija*. Vilnius: Vaga.
32. Lietuvos laisvosios rinkos institutas. *Struktūriniai fondai*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2015-10-29]. Prieiga per internetą: <www.lrinka.lt/uploads/files/dir15/12_0.php>
33. Lietuvos Respublikos Seimas. Lietuvos Respublikos smulkaus ir vidutinio verslo plėtros įstatymas. [interaktyvus]. [žiūrėta 2015-12-12]. Prieiga per internetą: <http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=191571&p_query=&p_tr2=>>
34. Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerija. *Struktūriniai fondai*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2015-10-29]. Prieiga per internetą: <http://www.transp.lt/lt/es_parama/es_parama_2004_2006_m_/strukturiniai_fondai?>>
35. Lukoševičienė R., Vaičiulienė S. (2007). *Struktūrinių fondų parama verslui*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2015-10-29]. Prieiga per internetą: <http://elibrary.lt/resursai/Mokslai/Kolegijos/Kolpingo_kolegija/konferencija2006/18.pdf>
36. Mačys G. (2006). ES struktūrinė parama Lietuvoje: pirmieji vertinimai. *Socialiniai tyrimai 1*. 7. p. 75-82.
37. Malkin I. (2007). *2007-2013 metų ES struktūrinių fondų galimybės. Advanced Advice*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2015-11-06]. Prieiga per internetą: <<http://www.aadvice.lt/doc/19-2007aavuismpdf>>
38. Maniokas K. (2005). Pasitenkinimas demokratija, gerovė ir viešoji politika: gerovės valstybės kūrimo perspektyvos Lietuvoje. *Politologija*. 2 (38). p. 46-68.
39. Martišius S.A., Kėdaitis V. (2010). *Statistika*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
40. Mažylis L. (2006). Paramos smulkiąjam ir vidutiniam verslui administravimo Lietuvoje europinis kontekstas. *Viešoji politika ir administravimas*. 16. p. 37-45.
41. Nakrošis V. (2003). *Europos Sąjungos regioninė politika ir struktūrinių fondų valdymas*. Vilnius: Eugrimas.
42. Panfin T. (2003). *Europos Sąjunga: viskas, ką turi apie ją žinoti*. Vilnius: Mūsų knyga.
43. Paškevičienė A., Miškinis A. (2002). Struktūrinių fondų vaidmuo ir jų valdymas Europos Sąjungoje ir Lietuvoje. *Ekonomika*. 57. p. 62-75.
44. Porter M. E. (1998). *The Competitive Advantage of Nations*. New York: Free Press.

45. Regioninė politika – Inforegio. *Pagrindiniai tikslai*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2015-11-06]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/policy/object/index_lt.htm>
46. Simanauskas L., Šidlauskas S. (2007). Efficiency of EU structural support and its effects on the country's progress. *Ekonomika*. 77. p. 54. [interaktyvus]. [žiūrėta 2015-11-04]. Prieiga per internetą: <<http://www.leidykla.eu/fileadmin/Ekonomika/77/str4.pdf>>
47. Tamošaitienė A., Juškevičienė D., Kriščiukaitienė I., Galnaitytė A. (2010). Ūkininkų ūkių verslo stabilumo vertinimas naudojant finansinės analizės santykinius rodiklius. *Ekonomika*. 5. p. 24 -72.
48. Tonkūnaitė A., Sliesoraitytė J., Dulskis D., Zavadskė A., Urbonavičius S., Eidukas J., Subačius A., Moisenko V., Žolynas M., Zinkevičius Ž., Juknevičienė L., Plyniūtė L. (2008). *Smulkaus ir vidutinio verslo valdymo žinynas*. Vilnius: Verslo žinios.
49. UAB "Naujosios marketingo sistemos" (2006). *ES struktūrinių ir Sanglaudos fondų administravimo Lietuvoje analizės parengimas ir VĮ Ignalinos AE eksploatavimo nutraukimo fondo panaudojimo kontrolės mechanizmo sukūrimo Studija*. Vilnius
50. Ukmergės turizmo ir verslo informacijos centras. *ES struktūrinių fondų parama*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2015-11-20]. Prieiga per internetą: <<http://www.ukmergeinfo.lt/es-strukturiniu-fondu-parama/>>
51. Valickas A. (2009). Lietuvos regioninės politikos raida ir statistika. *Statistika*. 48. p. 98-103.
52. Verslo banga. (2004). *Europos socialinis fondas ir jo parama Lietuvai*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2015-11-06]. Prieiga per internetą: <<http://www.verslobanga.lt/lt/leidinys.full/4017a23cc5093>>
53. Vilniaus teritorinė darbo birža. *Europos struktūriniai fondai*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2015-11-02]. Prieiga per internetą: <<https://www.ldb.lt/TDB/Vilnius/ESParama/Puslapiai/default.aspx>>
54. VU projektine veikla. *ES 2007-2013 m. laikotarpio struktūrinės paramos lėšų panaudojimo intensyvumas*. [interaktyvus]. [žiūrėta 2015-11-29]. Prieiga per internetą: <http://www.vu.lt/projektai/?attachment_id=251>.

TERMINŲ ŽODYNAS

Šios sąvokos magistro darbe pateikiamos remiantis šaltiniais: ekonomikos terminai, e.terminai.lt. ir ekonomikos terminai ir sąvokos (mokomasis žodynas).

B

BPD (bendrasis programavimo dokumentas) – šalies parengtas ir Europos Komisijos patvirtintas dokumentas, kuriame išdėstyta ES struktūrinių fondų ir šalies tikslai, plėtros strategija, prioritetai, uždaviniai ir nurodyti ES struktūrinių fondų ir kitų finansavimo šaltinių įnašai.

BVP (bendrasis vidaus produktas) - visų paslaugų ir prekių, pagamintų šalyje per tam tikrą laiką naudojant gamybos veiksnius neatsižvelgiant į tai, kurios šalies piliečiams tie veiksniai priklauso, pinigine išraiška.

E

Europos Komisija - ES vykdomoji institucija, atsakinga už Europos teisės aktų (direktyvų, reglamentų, sprendimų) įgyvendinimą, Parlamento ir Tarybos patvirtinto biudžeto ir programų vykdymą, dažnai vadinama tiesiog Komisija.

Europos Sąjunga (ES) – ekonominė bei politinė bendrija, kuriai priklauso 28 šalys. Pradžioje buvusi vien ekonomine sąjunga dabar ES tapo organizacija, veikiančia įvairiausiose politikos srityse nuo pagalbos vystymuisi iki aplinkos. ES veikia grindžiama teisinės valstybės principais: veiksmai reglamentuojami sutartimis, kurias laisva valia ir demokratiškai pasirašo visos valstybės narės. Šiuose įpareigojančiuose susitarimuose nustatomi daugelio ES veiklos sričių tikslai.

Europos Sąjungos regioninė politika – priemonių visuma, nukreipta į mažiau išsivysčiusių regionų plėtrą bei tarpreiginės sanglaudos skatinimą, siekiant spartesnio bendro šalies ekonominio augimo ir visuomenės gyvenimo kokybės gerinimo.

I

Įgyvendinančioji institucija – institucija, atsakinga už Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšomis finansuojamų projektų konkurso atrankos organizavimą, projekto finansavimo ir administravimo sutarčių sudarymą, mokėjimus, projektų kasdienį įgyvendinimą, projektų priežiūrą ir kontrolę.

M

Mastrichto sutartis - Europos Sąjungos sutartis, kurią 1992 m. vasario 7 d. pasirašė dvylika Europos valstybių. Ši sutartis, be įvairių ekonominių ir politinių naujovių, Europos Bendriją pavadino Europos Sąjunga ir padėjo pagrindus bendrajai Europos valiutai įvesti. Mastrichto sutartis nustatė konvergencijos (suartėjimo) kriterijus, kuriuos turi atitikti šalis, norinti įsivesti eurą. Mastrichto sutartis įsigaliojo 1993 m. lapkričio 1 d.

P

Paneliniai duomenys – statistiniai duomenys, jungiantys tam tikro ekonominio rodiklio stebėjimus tam tikru laiku ir tam tikruose sektoriuose (kintamasis reguliariai stebimas tam tikruose panašiuose sektoriuose).

Panelinis modelis – ekonometrinis modelis, sudarytas remiantis panelinio modeliavimo metodologija ir panelinę struktūrą turinčiais duomenimis.

Paramos gavėjas – projekto, kuriam skirta Europos Sąjungos struktūrinių fondų parama, vykdytojas.

R

Regionas - didelis savitas teritorinis vienetas (gamtinis, ekonominis, politinis).

S

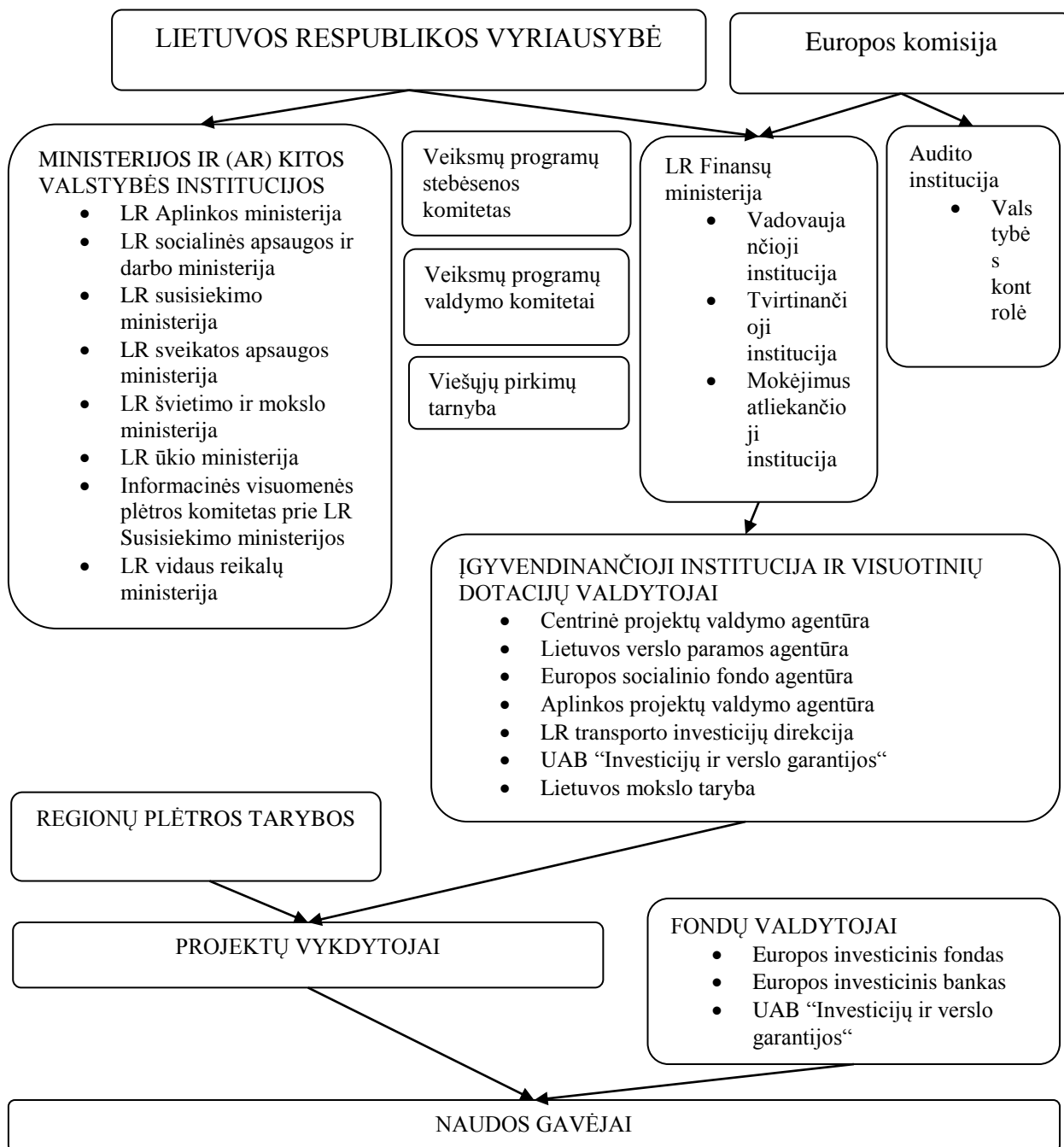
Sanglauda – (angl. cohesion) “laikytis, būti kartu“. Terminas “Skatinti socialinę sanglaudą“ reiškia, kad ES, pvz., kovodama su skurdu, nedarbu ir diskriminacija, stengiasi užtikrinti, kad kiekvienas rastų vietą visuomenėje. “Sanglaudos fondas“ – ES biudžeto dalis, naudojama remti projektus, padedančius ES “laikytis kartu“ (pvz. finansuojama kelių ir geležinkelio linijų statyba, kad skurdesni regionai galėtų visapusiškai integruotis į ES ekonominį gyvenimą).

Smulgiojo ir vidutinio verslo (SVV) subjektas – labai maža, maža ar vidutinė įmonė. Vidutinė įmonė – įmonė, kurioje dirba mažiau kaip 250 darbuotojų ir kurios metinės pajamos neviršija 138 mln. litų ir / arba įmonės balanse nurodyto turto vertė neviršija 93 mln. litų. Maža įmonė – įmonė, kurioje dirba mažiau kaip 50 darbuotojų ir kurios metinės pajamos neviršija 24 mln. litų ir / arba įmonės balanse nurodyto turto vertė neviršija 17 mln. litų. Labai maža įmonė – įmonė, kurioje dirba mažiau kaip 10 darbuotojų ir kurios metinės pajamos neviršija 7 mln. litų ir / arba įmonės balanse nurodyto turto vertė neviršija 5 mln. litų.

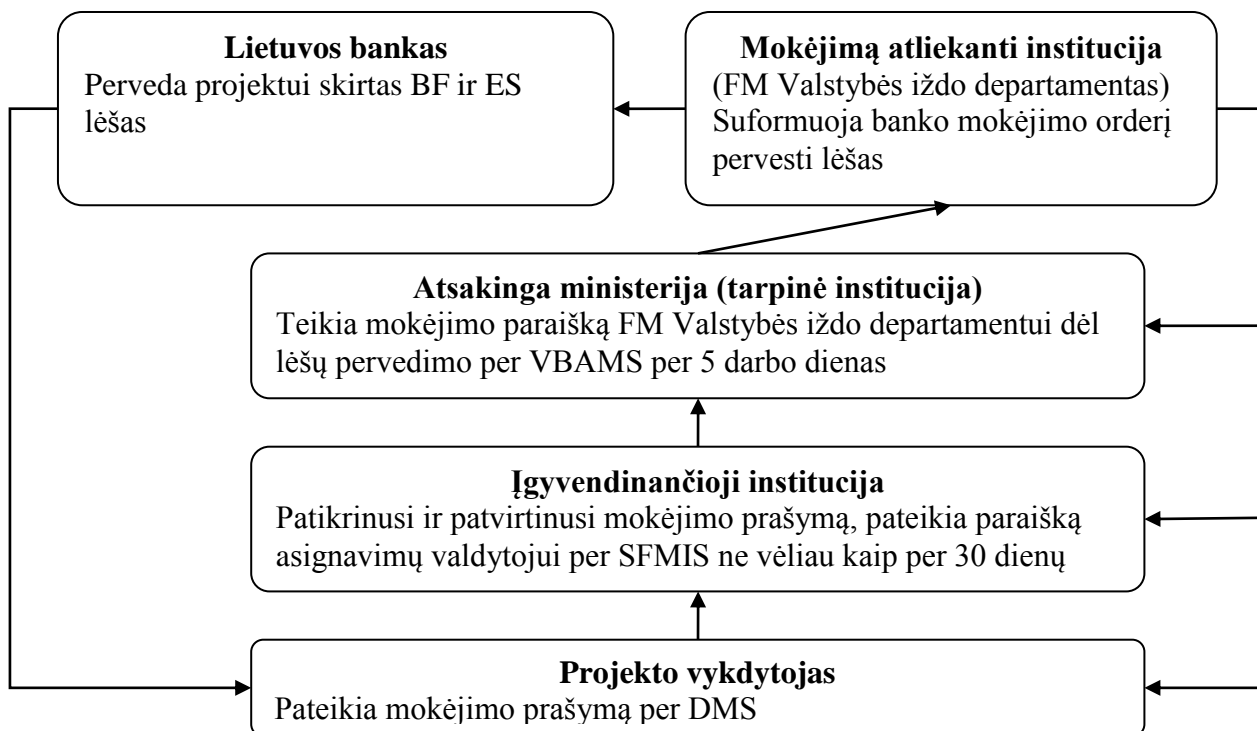
Struktūriniai fondai - Europos Sąjungos finansiniai ištekliai, kuriais siekiama sumažinti regionų išsivystymo skirtumus ir skatinti menkiau išsivysčiusių regionų plėtrą.

PRIEDAI

ES paramos administravimo struktūros sistema

Projekto finansavimo lėšų srautai

AB „Alita“ įmonės skaičiavimams reikalingi finansiniai rodikliai

Rodikliai	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
PARDAVIMO PAJAMOS	77548000	93918000	53552000	88113000	86481000	77935000	95909000	95799000
PARDAVIMO SAVIKAINA	51712000	64857000	31136000	56024000	56251000	50007000	67618000	64622000
BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	25836000	29061000	22416000	32089000	30230000	27928000	28291000	31177000
Pardavimo ir paskirstymo sąnaudos	10860000	19096000	6676000	14194000	10713000	9502000	12521000	12152000
Bendrosios ir administracinės sąnaudos	10230000	10482000	10208000	20590000	18607000	13702000	9251000	11592000
Kitos sąnaudos	1453000	940000	476000	354000	248000	182000	44000	238000
VEIKLOS PELNAS	5254000	629000	5724000	2326000	2363000	4773000	7458000	7911000
PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	4950000	5142000	552000	80480000	3895000	1696000	4711000	5570000
GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	4013000	5142000	2104000	80267000	3804000	1186000	3936000	4716000
Ilgalaikio turto iš viso	174901000	190252000	84610000	79849000	688844000	63132000	59357000	57979000
Trumpalaikio turto iš viso	111413000	96643000	53069000	39923000	42931000	43077000	44634000	46854000
Turto iš viso	286314000	286895000	137679000	119772000	111775000	106209000	103991000	104833000
Nuosavas kapitalas	90486000	80147000	5016000	75018000	14260000	13492000	17994000	23931000
Ilgalaikių įsipareigojimų iš viso	65792000	92750000	41151000	14505000	50001000	47060000	39387000	30169000
Trumpalaikių įsipareigojimų iš viso	128037000	112039000	90198000	179165000	46715000	44977000	45959000	50034000

UAB „Gintaro baldai“ įmonės skaičiavimams reikalingi finansiniai rodikliai

Rodikliai	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
PARDAVIMO PAJAMOS	36169365	44077412	33524215	34500242	35935000	37917000	40544000	48413000
PARDAVIMO SAVIKAINA	24757284	31052454	24302470	25321860	24408000	25796000	27765000	35200000
BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	11412081	13024958	9221745	9178382	11527000	12155000	13053000	14409000
Pardavimo ir paskirstymo sąnaudos	0	3391722	3287534	3069836	3669899	4000836	4164533	4143644
Bendrosios ir administracinės sąnaudos	8261212	8261212	4501354	4604756	5261510	5264552	5821666	6261217
Kitos sąnaudos	52826	8651	0	3211	39458	45369	46366	53477
VEIKLOS PELNAS	3150869	1372024	1432857	1503790	2976565	3299664	4078453	5264477
PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	3275896	2639691	2450864	2549362	1969000	2406000	2914000	3459000
GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	2620717	2111753	1960691	2039490	3655858	3968776	4765686	5966777
Ilgalaikio turto iš viso	4150466	4775593	4569443	4614988	12212000	11358000	10563000	9823000
Trumpalaikio turto iš viso	14885173	15313842	9805616	9586399	10727000	11329000	12184000	13468000
Turto iš viso	19035639	20089435	14375059	14201387	22939000	22687000	22747000	23291000
Nuosavas kapitalas	3910626	3940996	5063177	6236259	8511464	9764236	10866377	11675747
Ilgalaikių įsipareigojimų iš viso	10437635	9505638	9930793	9141886	12651000	12959000	13652000	14499000
Trumpalaikių įsipareigojimų iš viso	15125013	16148439	9311882	7965128	10267000	10843000	11662000	12891000

AB „Vilkyškių pieninė“ įmonės skaičiavimams reikalingi finansiniai rodikliai

Rodikliai	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
PARDAVIMO PAJAMOS	132030000	145405000	145744000	249969000	288927000	329859000	409282000	436080000
PARDAVIMO SAVIKAINA	110787000	145608000	132259000	236025000	274072000	315149000	379079000	412079000
BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	21243000	-203000	13485000	13944000	14855000	14710000	30203000	24001000
Pardavimo ir paskirstymo sąnaudos	1789000	2077000	2677000	4525000	8318000	12625000	16015000	17481000
Bendrosios ir administracinės sąnaudos	5886000	6314000	3507000	4913000	4942000	6672000	6069000	8182000
Kitos sąnaudos	0	0	803000	1729000	2547000	785000	798000	1518000
VEIKLOS PELNAS	13627000	-8354000	7610000	4903000	2035000	-3486000	9427000	-234000
PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	12319000	-11181000	5353000	3568000	13509000	4403000	22275000	6349000
GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	10015000	-9737000	4104000	3064000	13546000	5175000	21077000	6511000
Ilgalaikio turto iš viso	45567000	77253000	74722000	79714000	87060000	107685000	111188000	113731000
Trumpalaikio turto iš viso	29541000	32062000	27322000	23192000	35935000	35544000	52064000	53703000
Turto iš viso	75108000	109315000	102044000	102906000	122995000	143229000	163252000	167434000
Nuosavas kapitalas	32226000	34036000	38679000	40615000	49966000	51409000	70556000	76961000
Ilgalaikių įsipareigojimų iš viso	22295000	40620000	14718000	20914000	25819000	42277000	37652000	33685000
Trumpalaikių įsipareigojimų iš viso	20587000	34659000	48647000	41377000	47210000	49543000	55044000	56788000

AB „Snaigė“ įmonės skaičiavimams reikalingi finansiniai rodikliai

Rodikliai	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
PARDAVIMO PAJAMOS	306673864	253348814	108479593	116103510	114523000	150142000	167114000	148897000
PARDAVIMO SAVIKAINA	275778132	230321848	96255265	99022520	98638000	127004000	140901000	127590000
BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	30895732	23026966	12244328	17080990	15885000	23138000	26213000	21307000
Pardavimo ir paskirstymo sąnaudos	16030865	16989786	7980814	6516613	6293000	9403000	11881000	11879000
Bendrosios ir administracinės sąnaudos	16839840	16710775	14010503	7442938	7044000	7521000	8820000	11382000
Kitos sąnaudos	2221529	1733104	707528	638371	737000	839000	440000	578000
VEIKLOS PELNAS	-894216	-9768900	-9538547	3321789	2835000	6426000	5815000	-1660000
PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	-3278361	-14245094	-83454215	-758740	-129000	4602000	-22553000	-2173000
GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	-3404143	15128201	-82245667	-671517	908000	4585000	-22872000	-2496000
Ilgalaikio turto iš viso	120139082	115582521	78731084	72284454	73373000	70322000	55651000	60608000
Trumpalaikio turto iš viso	131182712	115291460	111183545	103105723	29417000	46655000	46283000	46738000
Turto iš viso	251321794	230873981	111183545	103105723	102790000	116977000	101934000	107346000
Nuosavas kapitalas	125542626	120414425	38168758	40405591	50200000	54785000	31913000	29417000
Ilgalaikių įsipareigojimų iš viso	6578985	6569394	3916863	13899774	16708000	23341000	24463000	38175000
Trumpalaikių įsipareigojimų iš viso	119200183	103890162	69097924	48800358	35882000	38851000	45558000	39754000

AB „Pieno žvaigždės“ įmonės skaičiavimams reikalingi finansiniai rodikliai

Rodikliai	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
PARDAVIMO PAJAMOS	663379000	666289000	622467000	620255000	700924000	769089000	759437000	827350000
PARDAVIMO SAVIKAINA	517203000	562582000	497305000	500740000	568679000	622964000	633893000	698537000
BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	146176000	103707000	125162000	119515000	132245000	146125000	125544000	128813000
Pardavimo ir paskirstymo sąnaudos	97572000	102915000	99083000	95063000	98849000	107567000	66847000	68157000
Bendrosios ir administracinės sąnaudos	0	0	0	0	0	0	45706000	41166000
Kitos sąnaudos	0	0	0	0	911000	918000	963000	864000
VEIKLOS PELNAS	49755000	7819000	26756000	24908000	34173000	39241000	13971000	22829000
PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	40904000	3088000	19668000	21813000	29996000	34168000	11550000	19478000
GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	33305000	4332000	14565000	18570000	25685000	29066000	9892000	17192000
Ilgalaikio turto iš viso	247360000	240951000	220508000	194344000	182467000	198263000	208823000	193246000
Trumpalaikio turto iš viso	129269000	160457000	114714000	131491000	150936000	139458000	155417000	117632000
Turto iš viso	376629000	401408000	335222000	325835000	333403000	337721000	364240000	310878000
Nuosavas kapitalas	158512000	142164000	148812000	147043000	147832000	148499000	131692000	137372000
Ilgalaikių įsipareigojimų iš viso	102499000	82273000	37865000	48480000	97978000	65592000	121469000	69720000
Trumpalaikių įsipareigojimų iš viso	115618000	176971000	148545000	130312000	87593000	123630000	111079000	103786000

AB „Žemaitijos pienas“ įmonės skaičiavimams reikalingi finansiniai rodikliai

Rodikliai	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
PARDAVIMO PAJAMOS	464287000	471511000	371190000	427735000	487218000	489659000	522783000	542275000
PARDAVIMO SAVIKAINA	362464000	401347000	303246000	342681000	401049000	401007000	430829000	463851000
BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	101823000	70164000	67944000	85054000	86170000	88652000	91954000	78424000
Pardavimo ir paskirstymo sąnaudos	75423000	78068000	0	0	0	0	0	0
Bendrosios ir administracinės sąnaudos	0	0	0	0	0	0	0	0
Kitos sąnaudos	0	0	847000	649000	78184000	65677000	72423000	68625000
VEIKLOS PELNAS	32182000	2577000	16266000	21863000	9598000	25307000	22264000	12337000
PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	30292000	5123000	15017000	22114000	9435000	25173000	22623000	12659000
GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	24248000	4805000	12333000	18582000	9029000	22122000	19471000	10015000
Ilgalaikio turto iš viso	59736000	82964000	76343000	66781000	75898000	68888000	68119000	91287000
Trumpalaikio turto iš viso	106135000	106068000	97770000	115214000	136810000	135589000	144483000	140623000
Turto iš viso	165871000	189032000	174113000	181995000	212708000	204478000	212602000	231910000
Nuosavas kapitalas	95873000	91068000	103548000	119667000	126192000	145316000	160904000	170919000
Ilgalaikių įsipareigojimų iš viso	29150000	39622000	37863000	17687000	8379000	4450000	4039000	6292000
Trumpalaikių įsipareigojimų iš viso	40848000	58342000	32702000	44641000	78137000	54712000	47659000	54699000

AB „Uteno trikotažas“ įmonės skaičiavimams reikalingi finansiniai rodikliai

Rodikliai	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
PARDAVIMO PAJAMOS	114751000	94040000	60085000	60443000	51396000	41751000	57389000	55385000
PARDAVIMO SAVIKAINA	102102000	86798000	50976000	53787000	43242000	37206000	49694000	45554000
BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	12649000	7242000	9109000	6656000	8154000	4545000	7695000	9831000
Pardavimo ir paskirstymo sąnaudos	2833000	2712000	1729000	1885000	1981000	2454000	2411000	2916000
Bendrosios ir administracinės sąnaudos	9844000	8571000	3511000	4518000	11862000	7954000	6018000	5783000
Kitos sąnaudos	0	0	126000	124000	265000	118000	13000	144000
VEIKLOS PELNAS	557000	-2792000	4423000	534000	-5291000	-4373000	-357000	1810000
PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIEŠ APMOKESTINIMĄ	-1732000	-5987000	3218000	-1601000	-7446000	-6482000	-2710000	-907000
GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	-1683000	-6235000	3218000	-771000	7654000	-6330000	-2336000	-829000
Ilgalaikio turto iš viso	48945000	40825000	37703000	33867000	38672000	32205000	37552000	34446000
Trumpalaikio turto iš viso	43851000	29823000	24027000	24845000	10830000	14556000	14232000	15901000
Turto iš viso	92796000	70648000	61730000	58712000	49737000	48737000	52846000	50347000
Nuosavas kapitalas	25786000	19551000	19278000	18507000	15063000	8733000	14037000	13129000
Ilgalaikių įsipareigojimų iš viso	33102000	27666000	5316000	22987000	22300000	22904000	20593000	21704000
Trumpalaikių įsipareigojimų iš viso	33908000	23431000	37136000	17218000	12139000	17100000	18216000	15514000

AB „Grigiškės“ įmonės skaičiavimams reikalingi finansiniai rodikliai

Rodikliai	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
PARDAVIMO PAJAMOS	134054619	135465115	109709336	129742468	159277539	111050995	148615163	167117242
PARDAVIMO SAVIKAINA	108696308	120243912	91012026	115663202	136304010	90950566	124976701	138084229
BENDRASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	25358311	15221203	18697310	14079266	22973529	20100429	23638462	29033013
Pardavimo ir paskirstymo sąnaudos	8574272	7315339	7719074	9025765	10984819	7399223	9922379	11953524
Bendrosios ir administracinės sąnaudos	9120380	9907260	8074719	6844537	6598517	6192489	6626897	6708360
Kitos sąnaudos	332002	379792	245389	150924	231525	807772	401170	869433
VEIKLOS PELNAS	8509679	68809	5287743	2388149	9053040	9211411	7788586	12793546
PELNAS (NUOSTOLIAI) PRIŠŠ APMOKESTINIMĄ	6915564	-2743253	3546931	1607401	13487658	8718001	7097939	12278824
GRYNASIS PELNAS (NUOSTOLIAI)	5515952	2488697	3005392	1519709	13535020	8481868	6665337	11729083
Ilgalaikio turto iš viso	86436065	99186123	89443683	120428444	130889085	143762909	154058009	195406697
Trumpalaikio turto iš viso	34589162	34113527	26928541	28842457	20047029	20870681	31240771	34072028
Turto iš viso	121025227	133299650	116372224	149270901	150936114	164633590	185298780	229478725
Nuosavas kapitalas	70495966	66007269	68698116	80108212	92443232	99725100	114753794	123197877
Ilgalaikių įsipareigojimų iš viso	16340186	28323520	23581987	28794109	29196042	22537779	34971554	43756658
Trumpalaikių įsipareigojimų iš viso	34189075	38968861	24092121	40368580	29296840	42370711	35573432	62524190